

Laura Mäki-Reinikka

Työttömyyden taustaa ja työllistymiseen vaikuttavat tekijät

Case Avanti-hanke

Opinnäytetyö

Kevät 2014

Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Sosiaalialan koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Koulutusohjelma: Sosiaalialan koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Sosionomi (AMK)

Tekijä: Laura Mäki-Reinikka

Työn nimi: Työttömyyden taustaa ja työllistymiseen vaikuttavat tekijät - Case Avanti-hanke

Ohjaaja: Mirva Siltakorpi

Vuosi: 2014

Sivumäärä: 87

Liitteiden lukumäärä: 1

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa Seinäjoen työllisyyden kuntakokeiluhanke Avantin asiakkaiden taustamuuttujat, työllistymiseen vaikuttavat tekijät sekä tyytyväisyys nykyisiin työllistymistä edistäviin palveluihin. Lisäksi tutkimuksella selvitettiin vastanneiden kokemuksia tämän hetkistä palveluista sekä heidän mielipiteitään siitä miten palveluita voisi kehittää asiakaslähtöisemmiksi. Tutkimuksella saatu tieto pyrkii auttamaan Seinäjoen työllisyyden kuntakokeiluhanke Avantin työntekijöitä, jotta he voivat työssään huomioida asiakkaan yksilöllisemmin ja hänen tarpeidensa mukaisesti. Tutkimuksesta saadulla tiedolla voitiin myös havaita tärkeitä seikkoja, joita tulisi ottaa huomioon työllistymistä edistäviä palveluita kehittäessä. Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisella kyselytutkimuksella. Kyselyyn vastasi 32 Avanti-hankkeen asiakasta, joista naisia oli 6 ja miehiä 26.

Tutkimus osoitti, että Avantin asiakkaat pitävät työtä merkityksellisenä osana elämää. He pyrkivät aktiivisesti ja omatoimisesti kohti työelämää. Vastaajat kokivat, että muun muassa ikä, työkokemuksen ja koulutuksen puute vaikuttivat työllistymiseen. Vastaajat kuitenkin ymmärsivät myös, että heikko työmarkkinatilanne ja yhteiskunnan liialliset vaatimukset vaikuttavan heikentävästi työelämään pääsyyn. Työttömyys aiheutti vastaajille taloudellisia ongelmia, eikä pelkästään työttömyysturvaan kuulumisen riittänyt turvaamaan vastaajien elämiseen kuuluvia menoja.

Vastaajat pitivät henkilökohtaista ja yksilöllistä palvelua tärkeänä asiana, jota pitäisi kehittää. Ryhmätoiminnalle suurin osa vastaajista ei kokenut tarvetta. Vastaajat olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä Seinäjoelta löytyviin työllistymistä edistäviin palveluihin ja he olivat palveluista myös tietoisia. Kuntakokeilu Avanti koettiin hyödylliseksi ja työntekijöitä pidettiin avoimina ja asiantuntevina.

Välityömarkkinat ovat keskeisessä osassa tämän päivän työllisyyden hoidossa ja uusien työllisyyttä parantavien keinojen löytämisessä. Aktivointitoimenpiteiden vaikuttavuuteen pystytään vaikuttamaan kohdistamalla toimenpiteet asiakkaiden tarpeisiin sopivimmiksi.

Avainsanat: Työ, työttömyys, työllistymiseen vaikuttavat tekijät, työllistämispalvelut

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree Program in Social Services

Specialisation: Bachelor of Social Services

Author: Laura Mäki-Reinikka

Title of thesis: unemployments background and employment-related factors – case Avanti- project

Supervisor: Mirva Siltakorpi

Year: 2014

Number of pages:87

Number of appendices: 1

The purpose of this thesis was to survey the Seinäjoki Avanti employment project's customers' background variables, employment-related factors and satisfaction with the current employment services. This thesis also investigated respondents' experiences about our current services and their opinions on how services could become more customer-oriented. The obtained information helps the Seinäjoki Avanti employment project's workers, so that they can pay attention to individual customers and their needs in their work. The received information could also be used to identify the relevant factors that should be taken into consideration in developing better employment services. The study was conducted as a quantitative survey. 32 Avanti project customers responded to the survey, of which 6 were women and 26 were men.

The study indicated that Avanti customers consider work a meaningful part of life. They struggle actively and independently towards the world of work. The respondents considered, among other things, that age, work experience and lack of training contributed to employment. However, the respondents also understood that weak labor market conditions and excessive demands of society have a negative impact regarding access to the labor market. Unemployment caused economic problems to the respondents, and only unemployment benefits affiliation was not sufficient to ensure the respondents' livelihood.

Respondents considered personal and individual services as an important issue that should be developed. In group activities, most of the respondents did not feel the need to. The respondents were generally satisfied with Seinäjoki's employment services and they were also aware of these services. The Avanti project was considered as useful and its employees open and competent.

Transitional labour markets are a key part of today's employment management and it helps finding new ways to improve employment. The effectiveness of the services could be influenced by creating and implementing the measures that are most appropriate for the needs of customers.

Keywords: Work, unemployment, employment-related factors, employment services

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ	4
1 JOHDANTO	6
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTAA	8
2.1 Työllisyyskatsaus Suomesta ja Etelä-Pohjanmaasta	8
2.2 Seinäjoen työllisyyden kuntakokeilu Avanti- hanke	11
2.3 Välityömarkkinat.....	13
2.4 Välityömarkkinoiden haasteet	15
2.5 Aikaisemmat tutkimukset	17
3 TYÖ	20
3.1 Työn merkitys.....	20
3.2 Työllistymiseen vaikuttavat tekijät	23
4 TYÖTTÖMYYS	30
4.1 Työttömyyden lajit	30
4.2 Työttömyyden seuraukset	32
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	36
5.1 Tutkimuskysymykset	36
5.2 Tutkimusotteen valinta	36
5.3 Tutkimusaineiston keruu	38
5.4 Tutkimusaineiston analysointi	40
5.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	41
6 TUTKIMUSTULOKSET	44
6.1 Taustatiedot	44
6.2 Työttömyys vastaajien kokemana	50
6.3 Vastaajien työttömyyden aikaiset etuudet	52
6.4 Vastaajien kokemukset työllistymiseen vaikuttavista tekijöistä	52
6.5 Vastaajien sanalliset vastaukset	57
7 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	59
8 POHDINTA	65

LÄHTEET	69
LIITTEET	74

1 JOHDANTO

Suomessa työttömyys on kasvussa, ja työn menettämisen pelko on yhä useamman arkipäivään kuuluva tunne. Työllisyyttä pyritään eri keinoin kohentamaan, ja tämä onkin ollut tavoitteena niin entisen pääministeri Matti Vanhasen toisen hallituskauden hallitusohjelmassa kuin myös nykyisen pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmassa (Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelma 2007, 59- 60; Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma 2011, 45- 47). Seinäjoen kaupunki valittiin mukaan hallitusohjelmaan kuuluvaan pitkäaikaistyöttömyyden hoidon kuntakokeiluun. Kuntakokeiluilla pyritään etsimään uusia keinoja työllisyyden hoitoon sekä edistämään työllistymistä. Nämä määräaikaisten kuntakokeilujen toimivat välityömarkkinoilla. Välityömarkkinat ovat varsin uusi käsite, ja sillä tarkoitetaan työmarkkinatoimenpiteitä, joilla tarjotaan työskentelymahdollisuuksia työttömille työnhakijoille, joilla on vaikeuksia päästä avoimille työmarkkinoille.

Työttömien taustamuuttujia eli työttömien tyypillisiä piirteitä on hyvä kartoittaa, sillä niistä on suuri hyöty työllistymistä edistävien palveluiden kehittämisessä. Sosiaalialalla työskentelevän on myös hyvä tuntee asiakasryhmänsä, koska se vaikuttaa positiivisesti palveluiden toimivuuteen ja laatuun. Työttömien oma näkökulma työllistymiseen vaikuttavista tekijöistä sekä palveluista on tärkeä ottaa huomioon, sillä näin palvelut saadaan paremmin vastaamaan todelliseen tarpeeseen. Oman oletukseni mukaan työttömät eivät koe palveluita tarpeeksi yksilöllisiksi ja kokonaisvaltaisiksi. Työttömyys saattaa aiheuttaa yksilölle tunteen siitä, ettei ole tasavertainen muihin yhteiskunnan jäseniin verrattuna tai, että häntä kohtaan on ennakkoluuloja. Tämä opinnäytetyö kartoittaa juuri näitä asioita, ja toivonkin työn korostavan näiden asioiden merkitystä.

Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa Seinäjoen työllisyyden kuntakokeiluhanke Avantin asiakkaiden taustamuuttujat, työllistymiseen vaikuttavat tekijät sekä asiakkaiden tyytyväisyys nykyisiin työllistymistä edistäviin palveluihin. Opinnäytetyöllä selvitetään vastanneiden kokemuksia tämän hetkistä palveluista sekä heidän mielipiteitään siitä, miten palveluita voisi kehittää asiakaslähtöisemmiksi. Tutkimus toteutettiin määrällisellä eli kvantitatiivisella kyselytutkimuksella. Tutkimuksen tarkoituksena oli kerätä tietoa Seinäjoen työllisyyden kuntakokeiluhanke Avan-

tin työntekijöille, jotta he voivat työssään huomioida asiakkaan yksilöllisemmin ja hänen tarpeidensa mukaisesti. Tutkimuksesta saadulla tiedolla voidaan myös löytää tärkeitä seikkoja, joita olisi hyvä ottaa huomioon työllistymistä edistäviä palveluita kehittäessä.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys koostuu yhteiskunta-, yhteisö- ja yksilötason näkökulmasta työllisyyden kentällä. Jotta lukija ymmärtäisi tutkimuksessa ja teoriaosuudessa käytettyjä termejä ja käsitteitä, on niitä avattava. Opinnäytetyön taustassa selvitan miten työllisyystilanne on muuttunut Suomessa. Seuraavaksi täsmennän tekstissä opinnäytetyön yhteistyötaho Avanti- hankkeen sisältöä. Avanti- hanke työskentelee välityömarkkinoiden parissa, joten myös välityömarkkina- käsite avataan tarkemmin. Tekstissä käy ilmi, että välityömarkkinat ovat osa isompaa kokonaisuutta eli aktiivista työvoima- ja sosiaalipolitiikkaa. Aikaisempien tutkimusten avulla lukija pystyy vertaamaan aikaisempia tutkimustuloksia opinnäytetyön tutkimustuloksiin.

Käyn työssä läpi yksilötason näkökulmaa työn merkityksestä ja työttömyydestä. Mielestäni oli tärkeää tuoda aluksi esille mitä kaikkea työ merkitsee. Työ usein määritellään vain taloutta turvaavaksi toiminnaksi, joten oli tärkeää huomioida muutkin työn tuomat kokemukset ja tunteet. Työn merkitys toimii teoriaosuudessa niin sanotusti aiheeseen johdattavana osana. Jotta yksilö pääsee työelämään ja pärjää siellä, vaaditaan häneltä tiettyjä ominaisuuksia. Esittelen tekstissä kolme työttömyyteen vaikuttavaa tekijää, joista otin syvempään tarkasteluun yksilöllisiin tekijöihin kuuluvan toimintakyvyn käsitteen sekä yksilöllisiin ja ulkoisiin tekijöihin kuuluvan työkyvyn käsitteen.

Seuraavaksi tuon esille työttömyyden. Työttömyyden eri lajit kuuluvat yhteisötason näkökulmaan työttömyydestä. Kun yksilö jää työttömäksi, hän kokee joko kitka-, kausi-, suhdanne- tai rakennetyöttömyyttä. Työttömyyden lajien ja niiden sisältöjen avaaminen antaa lukijalle selkeän käsityksen siitä, mitä työttömyyttä työtön voi kokea. Näiden käsitteiden avaamisen jälkeen, käyn läpi mitä työttömyys aiheuttaa yksilön elämässä. Seurauksia ovat muun muassa köyhyys, huono-osaisuus sekä syrjäytyminen, joten rajasin avattavat käsitteet näihin kolmeen. Köyhyys, huono-osaisuus sekä syrjäytyminen ovat ilmiöitä, jotka etenevät prosesseina. Nämäkin ilmiöt koetaan yksilöllisesti, ja pahimmillaan ne aiheuttavat yksilölle kriisin.

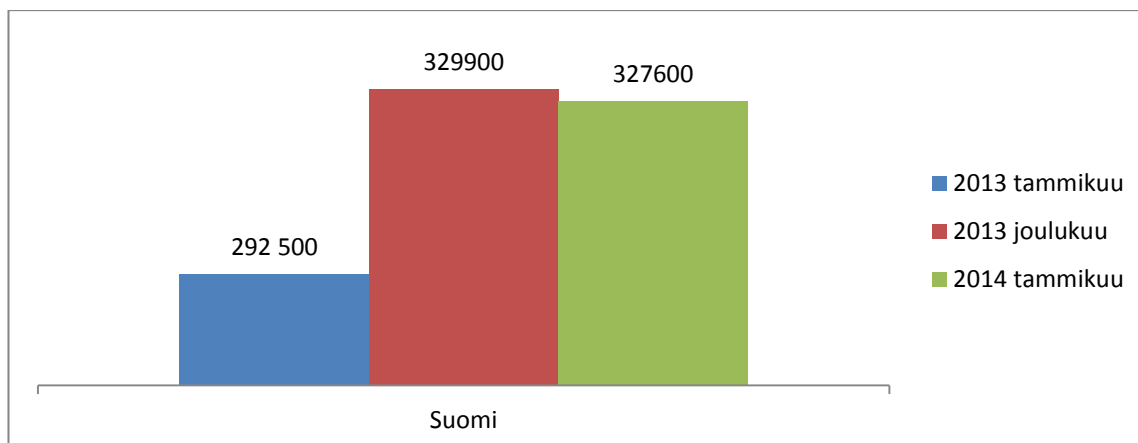
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTAA

Oma mielenkiinnon kohteeni on jo kauan ollut aikuissosiaalityö sekä työllisyys. Syvensin sosionomiopintojani TEMPO: n eli työ- ja elinkeinopalveluosaaminen opintopolun kautta työllisyyteen. TEMPO- polussa opintoni painottuivat työhallinnon ja työvalmennuksen tehtäviin. TEMPO- polku merkitsi myös sitä, että opinnäytetyöni tuli sisältää työ- ja elinkeinopalveluosaamisen tematiikkaa. TEMPO- polkuun kuuluu *työllistymistä edistävät palvelut*-harjoittelujakso, jonka suoritin opinnäytetyötaholle, jolloin sovimme myös opinnäytetyön suorittamisesta heille.

Tässä luvussa esittelen ensin tilastotietoja työllisyydestä koko Suomessa sekä Etelä-Pohjanmaalla vuoden 2014 alussa. Vertaan työllisyyden lukuja vuoden takaiseen, jolloin voidaan käsittää työttömyyden suunta. Esittelen tekstissä Avanti-hankkeen sisältöä, toimintaa sekä tavoitteita. Avanti- hanke työskentelee välityömarkkinoiden kentällä. Välityömarkkinat puolestaan kuuluvat aktiiviseen työvoima- ja sosiaalipolitiikkaan, joten nämä käsitteet avataan myös. Työllistymisen parantamisen toimenpiteistä tehdään erilaisia linjauksia työvoima- ja sosiaalipolitiikassa, ja kyseiset linjaukset löytyvät Suomen hallituksen hallitusohjelmasta. Tuon tekstissä esille myös välityömarkkinoiden ja työllistymistä edistävien palveluiden epäkoh- tia. Kappaleen lopussa esittelen aikaisempia tutkimuksia työllisyydestä ja välityömarkkinoista. Aikaisemmat tutkimukset toimivat apuna tutkimuksen aloittamisessa sekä teoreettisen viitekehyksen laatimisessa.

2.1 Työllisyyskatsaus Suomesta ja Etelä-Pohjanmaasta

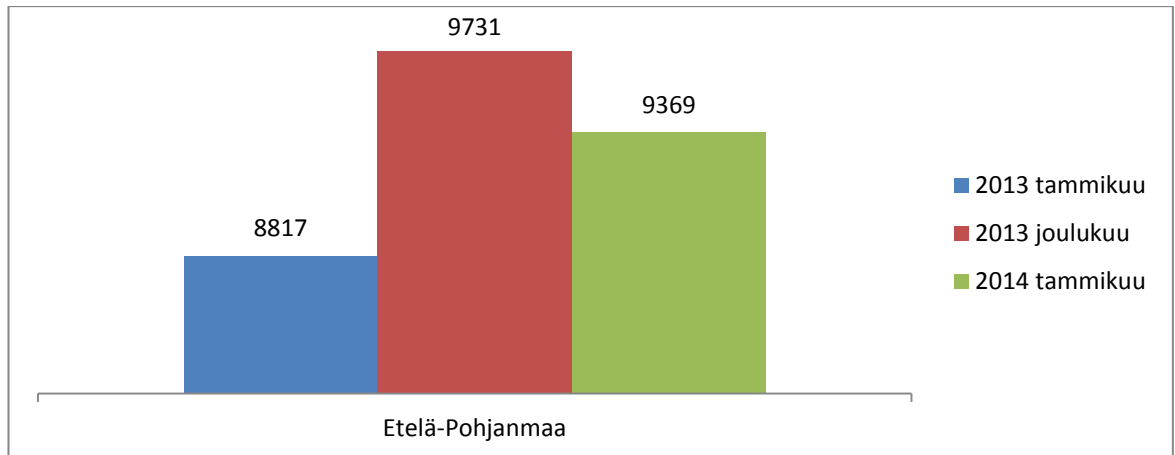
Työttömyys on Suomessa tällä hetkellä kasvussa. Työ- ja elinkeinoministeriö jul- kaisee joka kuukausi työllisyyskatsauksen, jossa käydään läpi työ- ja elinkeinotoi- mistojen työnvälitystilastoja. Seuraavilla tilastotiedoilla esitän vertailulukuja vuoden 2013 tammikuusta vuoden 2014 tammikuuhun. Tilastoista voi havaita, että kun vuoden 2013 tammikuuta ja joulukuuta vertaa, työttömyys ja työllisyyttä edistävien palveluiden käyttö on lisääntynyt. Kuitenkin pientä laskua esiintyy vuoden 2014 tammikuun työllisyyskatsauksessa. Esittelen tekstissä niin koko Suomen kuin myös Etelä-Pohjanmaan työllisyystilannetta.

Kuvio 1. Koko Suomen työttömien työnhakijoiden määrä 2013–2014 (Työllisyyskatsaus 25.2.2014.)

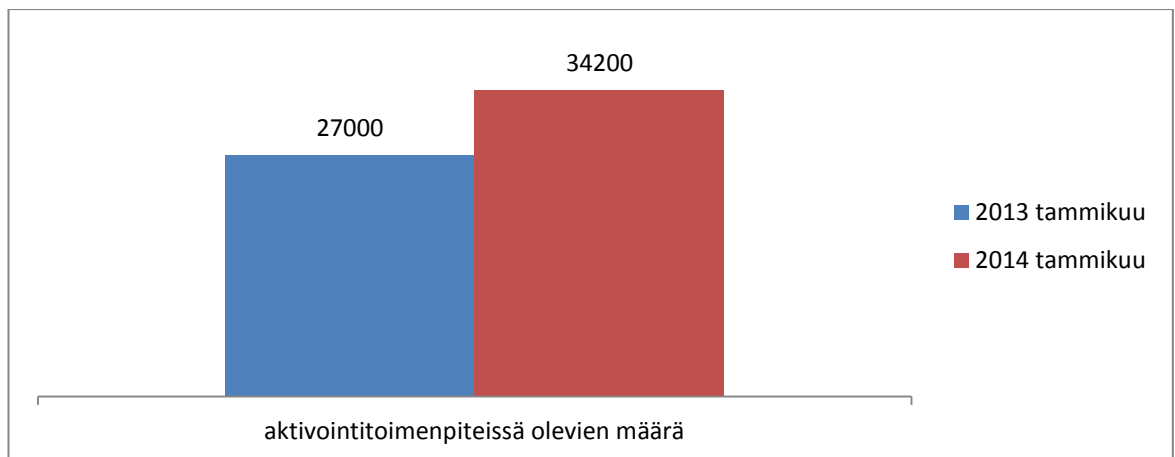
Kuviosta 1 voidaan huomata, että tammikuussa 2014 koko Suomessa oli 327 600 työtöntä työnhakijaa. Viime vuoden tammikuussa työttömiä työnhakijoita oli 292 500 eli määrä on noussut 35 100 työttömällä. Vaikka työttömien työnhakijoiden määrä on selkeästi noussut vuoden takaisesta, oli määrä vähentynyt joulukuuhun 2013 verrattuna 2 300:lla.

Kaikkien työnhakijoiden määrä oli myös noussut vuoden takaisesta 54 900:lla. Tällä hetkellä työnhakijoita on Suomessa yhteensä 549 700. Tässä lukumäärässä työnhakijoista 104 100 oli työssä olevia (27 700 työ- ja elinkeinohallinnon palveluilla työllistettynä ja 76 400 oli yleisillä työmarkkinoilla) sekä 99 400 työvoimaan kuulumattomia (25 100 työllistymistä edistävässä palvelussa ja 43 200 koulutuksessa). Työttömyyseläkkeen saajia oli 10 300, määrä oli vähentynyt 11 200 vuoden takaisesta. Lomautettuja työttömiä työnhakijoita oli tammikuussa 131 400, eli 2 100 vähemmän kuin joulukuussa, mutta 6 400 enemmän kuin vuosi sitten. (Työllisyyskatsaus 25.2.2014.)

Kuvio 2. Etelä-Pohjanmaan työttömien työnhakijoiden määrä 2013–2014 (Etelä-Pohjanmaan työllisyyskatsaus 25.2.2014.)

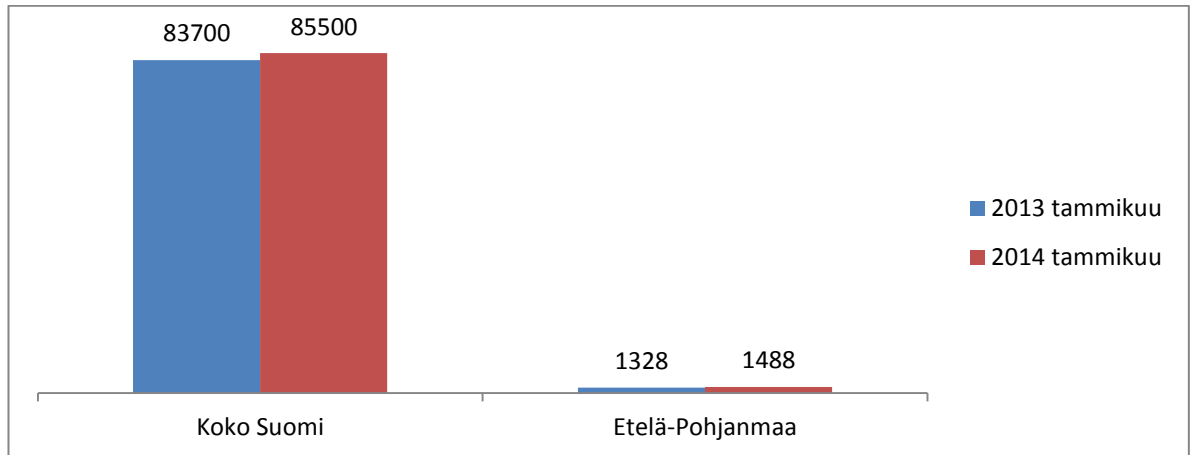
Etelä-Pohjanmaalla työttömien työnhakijoiden määrä on noussut 2014 tammikuussa 552 henkilöllä vuoden takaisesta, eli työttömiä työnhakijoita oli yhteensä 9369 (Etelä-Pohjanmaan työllisyyskatsaus 25.2.2014). Joulukuun 2013 työttömien työnhakijoiden työllisyyskatsauksesta, määrä oli kuitenkin laskenut 362 henkilöllä. Lomautettujen määrä oli noussut Etelä-Pohjanmaalla 577 henkilöllä viime vuodesta.

Kuvio 3. Aktiivointitoimenpiteissä olevien määrä vuosina 2013–2014 (Työllisyyskatsaus 25.2.2014; Etelä-Pohjanmaan työllisyyskatsaus 25.2.2014.)

Kuviossa 3 työllisyyskatsausta katsotaan palveluiden kohdalta. Voidaan todeta, että aktiivointitoimenpiteissä olevien määrä on kasvanut vuoden takaisesta. Palkkatuilla ja valtiolle työllistettyjä sekä starttirahan saajia oli tammikuun lopussa 34 200 henkilöä, kun vuotta aikaisemmin määrä oli 27 000 henkilöä. Etelä-Pohjanmaalla TE-toimiston palveluita käytti vuoden 2014 tammikuussa 3463 henkilöä, vuoden 2013 tammikuussa määrä oli 2 880 henkilöä. Koko Suomessa kuntoutta-

vassa työtoiminnassa oli tammikuun lopulla 4 800 henkilöä, joista Etelä-Pohjanmaan osuus oli 578 henkilöä. (Työllisyyskatsaus 25.2.2014; Etelä-Pohjanmaan työllisyyskatsaus 25.2.2014.)

Kuvio 4. Yli vuoden työttömänä olleiden pitkäaikaistyöttömien määrä 2013–2014. (Työllisyyskatsaus 25.2.2014; Etelä-Pohjanmaan työllisyyskatsaus 25.2.2014.)

Pitkäaikaistyöttömien määrä oli myös kasvanut vuoden takaisesta (Työllisyyskatsaus 25.2.2014; Etelä-Pohjanmaan työllisyyskatsaus 25.2.2014). Yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleiden pitkäaikaistyöttömien määrä oli noussut 18 000 hengellä, eli tämän vuoden tammikuussa heitä oli yhteensä 85 500. Yli kaksi vuotta yhtäjaksoisesti työttömänä olleiden määrä taas oli noussut 6 100 hengelle, tammikuussa heitä oli siis yhteensä 36 900. Etelä-Pohjanmaalla yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömien määrä oli noussut viime vuodesta 160 hengellä, eli tämän vuoden tammikuussa pitkäaikaistyöttömiä oli 1 488 henkeä.

2.2 Seinäjoen työllisyyden kuntakokeilu Avanti- hanke

Opinnäytetyö toteutetaan yhteistyössä Seinäjoen työllisyyden kuntakokeilu Avanti- hankkeen kanssa. Kuntakokeilua järjestetään eri kunnissa ja sen linjauksista määrätään Jyrki Kataisen hallitusohjelmassa. Kuntakokeiluhanke tilasi opinnäytetyön, jonka tarkoituksena oli kartoittaa heidän asiakkaiden taustamuuttujat sekä työllistymiseen liittyvät tekijät. Avanti-hankkeessa korostetaan asiakaslähtöisyyttä (Meyer-Jokiranta 2014), joten tutkimuksen tuomilla tuloksilla tätä laatukriteeriä pystytään vahvistamaan.

Seinäjoen kaupunki valittiin mukaan pitkäaikaistyöttömyyden hoidon kuntakokeilun piiriin ja se alkoi syyskuun 2012 alussa (Työllisyyden kuntakokeilu Avanti [Viitattu 19.2.2014]; Työllisyyden kuntakokeilu Avanti- hanke 20.1.2014). Hanke jatkuu vuoden 2015 vuoden loppuun. Kuntakokeilun tarkoituksena on tarjota kunnille nykyistä paremmat mahdollisuudet vaikuttaa siihen, millä tavoin pitkään työttömänä olleiden palvelut järjestetään. Avanti-hankkeen tavoitteena on löytää työttömille työnhakijoille polkuja työelämään sekä edistää työelämään kiinnittymistä. Hanke huomioi niin asiakkaiden kuin myös paikallisten työmarkkinoiden tarpeet. Kuntakokeilu kehittää ja ottaa käyttöön uusia palveluita ja toimintamalleja työllisyyden kentällä. Seinäjoen kaupungin tarkoitus on luoda työvoimaviranomaisten, kolmannen sektorin toimijoiden ja oppilaitosten kanssa uusi työllistymismalli. Seinäjoen kaupungin lisäksi kehittämistyössä on mukana muun muassa TE-toimisto, työvoiman palvelukeskus, KELA, sosiaali- ja terveystyöpalvelut, oppilaitokset, seurakunta, yrittäjät, välityömarkkinatoimijat ja muut järjestöt.

Seinäjoen kaupungin kuntakokeilu Avanti-hanke kehittää työllisyyttä edistäviä toimintamalleja yhteistyössä asiakkaiden, eri toimijatahojen ja sektorirajoja ylittävien viranomastahojen kanssa (Työllisyyden kuntakokeilu Avanti- hanke 20.1.2014). Yhteistyöllä etsitään eri toimijoiden ja asiakkaiden kanssa asiakkaille soveltuvat parhaat mahdolliset ratkaisut ja tuetaan asiakkaita aktiivisesti ja monipuolisesti. Tavoitteisiin päästääkseen on kirkastettava eri toimijoiden rooleja ja vastuita, kehitettävä yhteisiä foorumeita sekä kehittää teoriaan ja tutkittuun tietoon perustuvia ratkaisukeskeisiä toimintamalleja. Toimintamalleja kokeillaan yhteistyössä eri toimijoiden ja asiakkaiden kanssa, esimerkiksi erilaisia yksilö- ja ryhmävalmennuksen malleja. Avanti-hankkeessa korostetaan voimavara- ja ratkaisukeskeistä työtettä, joka tarkoittaa ongelmien tavoitteellistamista ja huomion siirtämistä ongelmista mahdollisuuksiin, unohtamatta kuitenkaan ongelmakohtien ja muutostarpeiden läpikäymisen tärkeyttä.

Avanti- hanke kävi läpi suuria muutoksia viime vuoden lopulla, ja hankkeenvetäjät vaihtuivat lokakuun lopulla (Meyer-Jokiranta 2014). Hankkeen tämän hetkinen projektipäällikkö on järjestyksessään kolmas. Hanke muutti myös uusiin tiloihin, jolloin käytiin läpi sopeutumisvaihetta. Nämä muutokset vaikuttivat asiakasmääriin. Avanti- hankkeella oli noin 75 asiakasta vuoden 2013 lopulla. Kyselyn aikana asiakkaita oli vähän yli 50 henkilöä, joten asiakasmäärät ovat lähteneet nousuun. Kuntako-

keiluhankkeeseen asiakkaat ohjautuvat TE-toimiston ja työvoiman palvelukeskus TYP:n kautta erikseen sovittavalla tavalla. Tällä hetkellä Avanti- hankkeessa työskentelee kolme työvalmentajaa, joista yksi toimii projektipäällikkönä. Työntekijöillä on kaikilla sosionomi AMK koulutus. Lisäksi kahdella hanketyöntekijällä on useampi syventävä koulutus. Avanti- hanke oli täysilukuinen marraskuun puolessa välissä.

Avanti- hankkeessa asiakaslähtöisyys on selkeä ja näkyvä arvo, sillä Avanti- hanke aloitti kesällä 2013 asiakaskehittäjäryhmän. Asiakaskehittäjäryhmä on avoin, sitoutumaton ja vapaaehtoinen työryhmä, jonka tarkoituksena on suunnitella ja kehittää palveluita asiakasnäkökulman kautta (Asiakaskehittäjäryhmä Voimavirta-esite 2014). Ryhmä kokoaa yksilöiden kokemuksia, mielipiteitä sekä ideoita, jotta saadaan yhtenäisempi kuva siitä, millaiset ja miten toteutetut palvelut vastaavat asiakkaiden tarpeita. Asiakaskehittäjäryhmään osallistuminen tarkoittaa konkreettista osallistumista palveluiden suunnitteluun, toteutukseen ja kehittämiseen. Ryhmä kokoontuu kaksi kertaa kuukaudessa. Ryhmästä on tullut suosittu asiakkaiden keskuudessa, ja heistä ryhmässä asiakasnäkökulmat huomioidaan hyvin. Itse olin ryhmän aloittamisessa mukana, jolla suoritin työllistämistä edistävät palvelut -harjoittelujakson.

2.3 Väli työmarkkinat

Kuntakokeilu Avanti- hanke toimii väli työmarkkinoilla, jonka toimenpiteet puolestaan kuuluvat aktiiviseen työvoima- ja sosiaalipolitiikkaan. Työvoima- ja sosiaalipolitiikan linjauksista määrätään Suomen hallituksen ohjelmassa. Hallitusohjelmassa määrätään myös kuntakokeilujen aloittamisesta osaksi työllisyyden hoitoa. Seuraavassa kappaleessa avaan väli työmarkkina- käsitettä sekä mitä aktiiviseen työvoima- ja sosiaalipolitiikkaan sisältyy. Käyn tässä kappaleessa läpi myös kuntakokeilujen tarkoitusta ja sisältöä.

Suomen peruslaki määrää 2 luvun 18 §: ssä, että jokaisella on oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla (L 11.6.1999/731; Forss & Vatula-Pimiä 2007, 160; Parpo 2007, 10). Tämä tarkoittaa sitä, että sosiaalisena perusoikeutena julkisen vallan on pyrittävä edistämään työllisyyttä ja tur-

vamaan jokaiselle oikeus työhön. Henkilöllä, joka on kykenemätön hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus toimeentuloon ja huolenpitoon. Perustuslaki takaa jokaiselle myös oikeuden perusturvaan, esimerkiksi työttömyyden johdosta.

Välityömarkkinoilla tarkoitetaan työmarkkinatoimenpiteitä, joiden avulla tarjotaan erilaisia työskentelymahdollisuuksia henkilöille, joilla on erinäisistä syistä vaikeuksia sijoittua työhön avoimille työmarkkinoille tai erilaisiin koulutuksiin (Aro & Laiho 2008, 10; Välityömarkkinat 6.6.2011). Avoimilla työmarkkinoilla tarkoitetaan työmarkkinoita, joiden palkkauskustannuksiin ei käytetä yhteiskunnan taloudellista tukea. Toimenpiteet sijoittuvat välityömarkkinoilla työttömyyden ja avointen työmarkkinoiden väliin. Toimenpiteet oikeuttavat työttömän saamaan korvauksen. Välityömarkkinoiden kautta tarjotaan työhön sijoittamista edistäviä ja työssä selviytymistä tukevia palveluja sekä aktiivisen työvoima- ja sosiaalipolitiikan työmahdollisuuksia.

Aktiivisella työvoima- ja sosiaalipolitiikalla tarkoitetaan aktivointitoimia eli toimenpiteitä, joilla pyritään vaikuttamaan ihmisen työllistymiseen, toimintakykyyn ja elämänhallintaan (Karjalainen & Karjalainen 2010, 13; Lahti 2007, 195; Parpo 2007, 24–26; Välityömarkkinat 6.6.2011). Aktiivisen työvoimapolitiikan toimenpiteet kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriön vastuulle. Työmarkkinatoimenpiteiden eli työkokeilujen ja palkkatuetun työn tavoitteina on parantaa osaamista, ammattitaitoa ja työmarkkina-asemaa. Näiden tavoitteiden kautta edistetään pääsyä avoimille työmarkkinoille. Aktiivisen sosiaalipolitiikan toimenpiteet taas kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle ja sillä tarkoitetaan aktiivitoimia, joiden järjestämisvastuu kuuluu sosiaali- ja terveydenhuollolle. Kunnilla on yleensä päävastuu aktiivitoimien järjestämisestä. Aktiivisella sosiaalipolitiikan toimenpiteellä tarkoitetaan esimerkiksi kuntouttavaa työtoimintaa ja sosiaalihuoltolain mukaista työtoimintaa. Näiden toimenpiteiden tavoitteina on ylläpitää henkilöiden toimintakykyä ja parantaa elämänhallintaa. Tavoitteiden kautta luodaan edellytyksiä siirtyä välityömarkkinoille tai suoraan avoimille työmarkkinoille.

Työvoima- ja sosiaalipolitiikasta, aktivointitoimien ja välityömarkkinoiden parantamisesta linjattiin jo pääministeri Matti Vanhasen toisen hallituskauden hallitusohjelmassa ja nykyinen hallitus jatkaa samankaltaisten tavoittein omassa hallitusoh-

jelmassaan (Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelma 2007, 59- 60; Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma 2011, 45- 47). Suomessa työelämä on muutostilanteessa ja työmarkkinat kokevat jatkuvasti rakennemuutoksia. Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmassa yksi painopiste on työllisyyden hoidossa ja työllisyystoimien laadun, tehokkuuden ja vaikuttavuuden parantaminen. Hallitus pyrkii pysäyttämään työttömyyden pitkittämisen varaamalla riittävät resurssit työttömien työkyvyn arviointiin ja tarvittavien palvelujen piiriin ohjaamiseen sekä ammatilliseen kuntoutukseen liittyviin palveluihin. Palkkatuetun työn merkitystä halutaan nostaa ja tätä myötä lisäämään kolmannella sektorilla. Hallitusohjelmalla pyritään parantamaan vaikeasti työllistyvien pysyvää työllistymistä avoimilla työmarkkinoilla sekä parantamaan heidän elämänhallintaa turvaamalla kolmannen sektorin toimintaedellytyksiä työllistää työttömiä palkkatuella. Lisäksi suhdanemuutoksiin reagointi ja rakennetyöttömyyden purkaminen ovat hallitusohjelman tavoitteina.

Kuntakokeilut kuuluvat hallitusohjelmaan, ja näillä hallituskauden kestävällä määräraaikaisilla kokeiluilla pyritään vaikuttamaan pitkäaikaistyöttömyyteen (Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma 2011, 47). Kuntakokeiluilla viimeistään 12 kuukauden työttömyyden jälkeen työllisyyden hoidon päävastuu siirretään kunnalle. Kuntakokeilussa työttömän työllistymismahdollisuudet kartoitetaan ja edistymistä seurataan aktiivisesti. Kokeilun loppuessa, kokeilun vaikutuksen työllisyyden hoidossa arvioidaan, jonka jälkeen tehdään päätöksiä siitä miten työllisyyden edistämisen työnjako jaetaan kuntien ja valtion kesken. Välityömarkkinoita hallitusohjelma pyrkii parantamaan lisäämällä kuntien, yritysten, sosiaalisten yritysten ja kolmannen sektorin mahdollisuuksia osatyökykyisten henkilöiden työllistämiseen.

2.4 Välityömarkkinoiden haasteet

Työtöntä kannustetaan osallistumaan erilaisten positiivisten kannustimien kautta, mutta aktiivisella työvoima- ja sosiaalipolitiikalla on kuitenkin myös negatiiviset vaikutuksensa (Lahti 2007, 195–196; Karjalainen 2008, 112). Työtöntä pyritään kannustaen aktivoitumaan kohti avoimia työmarkkinoita, toisin sanoen työtön saa päättää osallistumisestaan toimenpiteisiin. Kuitenkin toimenpiteestä kieltäytyminen tai sen lopettaminen saattaa johtaa karenssiin tai sanktioon. Yleensä karenssilla

tarkoitetaan tukien lakkauttamista. Tällä tavoin negatiiviset kannustimet syrjäyttävät positiiviset kannustimet.

Negatiivisten kannustimien lisäksi välityömarkkinoilla on vielä kehittämisen tarpeita (Toikko 2010, 14). Yksi suurimmista ongelmista onkin se, ettei työttömien siirtyminen työmarkkinoilta toiselle etene aina toivotulla tavalla. Suunta voi olla väärä tai siirtymä ei toteudu suoraviivaisesti tasolta toiselle. Esimerkiksi osa työttömistä siirtyy jonkin toimenpiteen kautta suoraan avoimille työmarkkinoille, kun taas osa niin sanotusti seilaa välityömarkkinoilla toimenpiteistä toimenpiteisiin. Välityömarkkinoilla ongelmana saattaa olla, että työtön kokee hetkellisesti, että hänen tilanteensa on kohentunut, mutta hän putoaa kuitenkin palveluiden ulkopuolelle. Palveluiden tulisi kohdentaa asiakasryhmille sopiviksi, ja Toikko (2010, 14) ottaa tämän esille tekstissään. Hänestä erityisesti työmarkkinoille kuntoutuville asiakkaille suunnatut palvelut tulisi kehittää heille sopivimmiksi.

Filatov (2013, 24) tuo selvitystyössään esille sen, että tämän päivän välityömarkkinat ovat järjestövetoiset. Tarkoitus on, että työtön siirtyy avoimille työmarkkinoille räätälöityjen perättäisen toimien jatkumoon. Toimet eivät kuitenkaan kohtaa työttömän todellisia tarpeita, vaan hänelle tarjotaan sitä mihin on rahoitusta ja mitä on tarjolla. Tämän lisäksi toimenpiteiden samankaltaisuus vaikeuttaa työtöntä täysin ymmärtämään, millä toimenpiteellä on. Avoimille työmarkkinoille siirtymistä vaikeuttaa myös se, ettei tarjolla ole sopivaa työtä. Tallöin toimivat ja työttömän tarpeisiin räätälöidyt toimenpiteetkään eivät auta työllistymisessä.

Työllistymistä edistävien palveluiden ja toimenpiteiden tehokkuuteen ja vaikutuksiin voidaan vaikuttaa segmentoimalla eli asiakasryhmien erittelyllä ja jäsentämisellä (Toikko 2010, 2). Tämä tarkoittaa sitä, että palveluiden tulisi mahdollisimman hyvin vastata asiakkaiden tarpeisiin. Asiakassegmentit voidaan jakaa kolmeen segmenttiin, joihin palvelut perustuvat. Ensimmäiseen segmenttiin kuuluvat suoraan työmarkkinoille suuntautuvat asiakkaat, jotka ovat jaettavissa seuraaviin alaryhmiin: opinnoista työhön siirtyvät, työpaikan vaihtajat, työstä työhön siirtyvät ja työhön palaavat asiakkaat. Tähän segmenttiin kuuluvien tunnuspiirteinä ovat tuore työhistoria, koulutustausta ja motivaatio työllistyä.

Toiseen segmenttiin kuuluvat osaamisen kehittämisen kautta työmarkkinoille suuntautuneet, jotka voidaan jakaa seuraaviin alaryhmiin: ammattitaitoaan kehittävä ja täydentävät, työelämäosaamisen ja valmiuksien hankkijat ja ammatillisen perusosaamisen hankkijat (Toikko 2010, 2). Tähän segmenttiin kuuluvilla on joko rikkonainen tai vähäinen työhistoria. Myös vajaakuntoiset, joiden työkykyä pitäisi selvittää, kuuluvat tähän ryhmään. Ammatinvaihtajat ja nuoret, joilla ei ole koulutusta, katsotaan kuuluviksi tähän ryhmään. Kolmanteen segmenttiin kuuluvat työmarkkinoille kuntoutuvat asiakkaat. Kolmannessa segmentissä asiakkaita ei jaotella alaryhmiin. Tähän segmenttiin kuuluvilla asiakkailla työllistyminen on haastavaa, ja heillä voi olla työ- ja toimintakykyyn vaikuttavia rajoitteita. Heillä ongelmat eivät ole avointen työpaikkojen ja osaamisen puutteista johtuvia. Kolmanteen segmenttiin kuuluvat asiakkaat tarvitsevat yksilöohjausta enemmän kuin muihin segmentteihin kuuluvat. Tunnuspiirteinä asiakkailla on moniongelmaisuus sekä eläkeselvittelyn tarve.

2.5 Aikaisemmat tutkimukset

Tässä kappaleessa käyn läpi kahta aikaisempaa tutkimusta työttömyyden aiheesta. Ensimmäisessä tutkimuksessa tulee esille työllistymisen esteet ja palveluihin osallistuminen, toinen tutkimus puolestaan tutkii välityömarkkinoita. Aikaisemmat tutkimukset auttoivat minua tutkijana, käsittämään mitä omassa tutkimuksessani tulisi ottaa huomioon. Tutkimukset olivat myös apuna kyselyä tehdessä sekä teorian rakentamisessa.

Työ- ja elinkeinoministeriö julkaisee sähköisessä muodossa paljon erilaisia julkaisuja ja raportteja. Otin syvempään tarkasteluun vuonna 2012 julkaistun raportin pitkään työttömänä olleiden työnhakijoiden työllistymisen esteistä ja julkisiin työvoimapalveluihin osallistumisesta (Aho & Mäkiäho 2012, 9-10). Tutkijoilla oli käytössään laaja, väestöä edustava rekisteriaineisto, joka sisältää monipuolisia tietoja otokseen kuuluvien työssäkäynnistä, työttömyydestä, koulutuksesta, demografiasista ym. aikaväliltä 1987–2007. Tutkimuksen kohderyhmänä toimivat vuosien 2004 ja 2007 lopussa työttömänä tai toimenpiteissä olleet ryhmät, jotka jakaantuivat seuraavanlaisesti; vähintään 1000 päivää työmarkkinatukea saaneet eikä työssä-

oloehto täyttäneet tai vähintään 500 päivää työmarkkinatukea saaneet ja ansio- tai peruspäivärahalta työmarkkinatuella pudonneet.

Raportissa selvitettiin vähintään 1000 päivältä työttömyysturvaa saaneiden osallistumista työhallinnon palveluihin, sekä heidän myöhempää menestystä työmarkkinoilla. (Aho & Mäkiäho 2012, 9-10.) Kolmas tärkeä tarkastelun aihe oli työllistymisen esteet, joita käyn myös omassa tutkimuksessani läpi. Raportista kävi ilmi, että sukupuolieroja löytyy ja miehet joutuivat naisia yleisemmin heikkoon asemaan työmarkkinoilla. Miesten lisäksi heikkoon asemaan huomattiin joutuvan ikääntyvät, pitkään aiemmin työttömänä olleet, vähän koulutetut, terveysongelmaiset ja yksinelävät.

Toinen raportti, jonka otin syvempään tarkasteluun oli Tarja Filatovin (2013, 7) tekemä selvitystyö työministeri Lauri Ihalaisen pyynnöstä. Filatov kartoitti selvitystyössään kolme asiaa; minne pitkään työttömänä olleet yli 500 päivää työmarkkinatukea saaneet ovat palkkatuella sijoittuneet, miten yhdistykset ja säätiöt sekä työ- ja elinkeinotoimistot ja työvoiman palvelukeskukset palvelevat pitkäaikaistyöttömiä ja miten palvelua voitaisiin parantaa, jotta se johtaisi työllistymiseen avoimille työmarkkinoille. Kolmas asia koski yhdistysten ja säätiöiden näkemystä omasta roolistaan välityömarkkinoilla. Taustatietoja tutkimukseen kerättiin ryhmätapaamisilla, hankevierailuilla ja esittelyillä sekä asiakastapaamisilla, yrittäjätapaamisilla, erilaisilla aiheeseen liittyvillä aiemmilla raporteilla ja hankkeiden loppuraporteilla. Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan asiantuntijakuulemisista sekä kansainvälistä tapaamisista on myös saatu osaa taustatietoa.

Näillä taustatiedoilla Filatov (2013, 7) selvitti tutkimuksessaan, millä keinoin työmahdollisuuksia voidaan lisätä välityömarkkinoilla sekä mitä esteitä yhdistykset ja säätiöt kohtaavat työmahdollisuuksien tarjoamisessa. Filatovin tehtävänä oli selvittää myös palkkatukeen liittyviä seikkoja ja millaisin keinoin pystyttäisiin osallistamaan työelämää ne henkilöt, joilla työllistyminen avoimille työmarkkinoille on haasteellista. Selvitystyössä selvisi, että rakenteelliset esteet palveluiden ja toimenpiteiden järjestämisestä liittyvät rahoitukseen ja toimijakenttien pirstaleisuuteen, työnjaon epäselvyyteen sekä palkkatukien kestoon ja vaikuttavuuden parantamiseen. Näiden johtopäätösten avulla Filatov (2013, 4) tuo selvitystyössään esille erilaisia toimenpide-ehdotuksia. Kuten esimerkiksi pirstaleisesta hankerahoituk-

sesta tulisi siirtyä pääsääntöisesti pysyvämpiin rahoitusmalleihin tai organisoimalla alueelliset hankkeet, jossa kartoitetaan julkiset palvelut, joita voidaan välityömarkkinoiden avulla täydentää. Filatov ehdottaa myös, että säädetään laki valtakunnallisesta työvoiman palvelukeskusverkostosta ja kunnallistetaan palvelukeskukset. Näin siirrettäisiin kunnille ja palvelukeskuksille kokonaisvastuu sosiaalipoliittisen työvoimapolitiikan järjestämisestä. Filatov (2013, 24) toi selvitystyössään esille myös välityömarkkinoiden ristiriitoja, kuten esimerkiksi sen, etteivät toimenpiteet todellisuudessaan vastaa aina työttömän tarpeisiin. Hän korosti rahoituksien ja tarjolla olevien palveluiden rajoittavan välityömarkkinoiden vaikuttavuutta.

3 TYÖ

Opinnäytetyön teoriaosuus alkaa selvittämällä, mitä työ merkitsee yksilölle sekä mitkä tekijät vaikuttavat työllistymiseen. Työn merkityksen avaaminen auttaa lukijaa käsittämään, mitä työttömyys aiheuttaa yksilössä, esimerkiksi mistä asioista ja kokemuksista työtön saattaa jäädä paitsi. Myös työn merkityksen yksilöllisyys on tärkeää ymmärtää, koska jokainen kokee työn erilailla. Opinnäytetyön tutkimuksessa tarkastellaan yksilön kokemusta siihen, mitkä asiat vaikuttavat työllistymiseen, joten työllistymiseen vaikuttavia tekijöitä on hyvä tuoda tekstissä esille. Tällöin tutkimuksen tuomat tulokset ovat verrattavissa itse teoriaan. Seuraavassa kappaleessa avaan työn merkityksen lisäksi työllistymiseen vaikuttavia tekijöitä, jotka olen rajannut toimintakyvyn ja työkyvyn käsitteisiin.

Työn käsite voidaan määritellä toiminnaksi, joka on tarkoituksenmukaista ja inhimillistä. Työ on nyky-yhteiskunnassa välttämätön toimeentulon lähde ja hyvinvointiyhteiskunnan säilymisen edellytys. Näiden lisäksi työ on itsensä toteuttamisen väline, taloudellisen aseman ja yhteiskunnallisen statuksen määrittäjä. Työ on siis moniulotteista, jonka merkityksen jokainen kokee yksilöllisesti. (Kasvio 2010, 26; Bauman 2005, 5.) Työllä ihminen pyrkii tyydyttämään tarpeitaan ja seuraavassa luvussa käsitellään näitä perustarpeita. Yksilön pärjäämiseen työssä ja työhön pääsemiseen vaikuttavat toimintakyky ja työkyky (Järvikoski & Härkäpää 2011, 128). Työllistymiseen vaikuttavat tekijät jaetaan tarkemmin kolmiin osatekijöihin: yksilölliset tekijät, henkilökohtaiset olosuhteet ja ulkoiset tekijät. Toimintakyky kuuluu yksilöllisiin tekijöihin kun taas työkyky kuuluu sekä yksilöllisiin että ulkoisiin tekijöihin.

3.1 Työn merkitys

Työ on monelle väylä löytää merkityksellisyyttä ja elämänsä tarkoitusta. On siis hyvä käsittää mitä työ todellisuudessa merkitsee ihmiselle ja tässä kappaleessa käyn läpi mitä kaikkea työ voi yksilölle tuoda. Moni etsii työstä entistä enemmän tarkoitusta ja mielekkyyttä. Työ tuo myös yhteenkuuluvuuden tunteen. Työ ei ole pelkästään välttämätöntä toimeentulon turvaamiseksi, vaan se tuo myös mahdolli-

suuden kokemuksiin, saavutuksiin ja eri tunteisiin. Työ rakentaa ihmisen identiteettiä. Työn kautta ihminen pääsee toteuttamaan ja voimaannuttamaan itseään. Ihminen pääsee käyttämään luovuuttaan, kehittämään itseään ja oppimaan uutta. Työn teosta saatava mielekkyys puolestaan vastaa ihmisen eri tarpeisiin. Mielekkyys saa ihmisen kokemaan itsensä tärkeäksi, tehokkaaksi ja arvokkaaksi sekä se auttaa luomaan omaa arvomaailmaa. Kun ihminen kokee työnsä merkitykselliseksi ja tekemisen arvoiseksi, ymmärtää hän oman työnsä yhteyden muiden töihin ja sitä kautta osaksi isompaa kokonaisuutta. Työn avulla ihminen kiinnittyy yhteiskuntaan. (Leiviskä 2011, 13, 115, 118–119; Forss & Vatula-Pimiä 2007, 160; Kettunen, Kähäri-Wiik, Vuori-Kemilä & Ihalainen 2009, 54.)

Hyvinvointi. Työllä on suora yhteys ihmisen kokemaan hyvinvointiin. Paasivaara (2009, 16) listaa, että ihminen kokee tasa-painoista hyvinvointia työn ja vapaa-ajan kautta. Esimerkiksi terveellinen ja innostava työ, joka vastaa omia edellytyksiä sekä tuottaa aikaansaamisen tunteita, lisää hyvinvointia. Myös oppimiskokemukset, ihmissuhteet, terveelliset elämäntavat ja mielekkäät vapaa-ajanharrastukset ovat hyvinvointia lisääviä tekijöitä.

Forss & Vatula-Pimiä (2007, 24) ottavat kirjassaan esille yhden käytetyimmistä hyvinvointikäsitteen määritelmistä, jonka kehitti Erik Allardt (1976, 32–46). Allardt jakoi hyvinvoinnin kolmeen ulottuvuuteen; elintaso, yhteisyyssuhteet ja itsensä toteuttaminen. Nämä kaikki ulottuvuudet perustuvat ihmisen perustarpeisiin, joiden on täytyttävä, jotta ihminen kokee itsensä hyvinvoivaksi. Elintasaan sisältyy ihmisen terveydentila, asuminen, koulutus, taloudellinen tilanne ja työllisyys. Yhteisyyssuhteisiin kuuluvat ihmissuhteet, kuten perhe, suku, ystävät, parisuhde ja työyhteisö. Yhteisyyssuhteilla tarkoitetaan myös tarvetta kuulua johonkin, ihmisen juuria ja kotiseutua. Tällöin ihminen tietää, mistä on lähtöisin ja mihin hän kuuluu. Itsensä toteuttamisella tarkoitetaan tarvetta kokea itsensä arvokkaaksi ja olla arvostettu muiden silmissä. Ihminen kokee itsensä turvatuksi, osallistuu ja vaikuttaa yhteiskunnassa kuin myös pienimmissä yhteisöissä. Ihminen itsensä kokee hyvinvoivaksi toteuttaessaan itseään työn tai harrastusten kautta.

Osallisuus. Työn kautta ihminen pääsee osallistumaan yhteiskuntaan, tällöin puhutaan osallisuudesta (Kananoja, Niiranen & Jokiranta 2008, 203; Poijula & Ahonen 2007, 42–43; Jalava & Seppälä 2010, 254). Osallisuudella tarkoitetaan eräänlaista kokemuksen tunnetta ja se on yksi elämän perusedellytyksistä. Osallisuuden kokemus voi olla yhteisöllisyyden, johonkin kuulumisen ja liittymisen tunnetta. Osallisuus voi olla esimerkiksi jonkin palvelun asiakkaan mukaan ottamista häntä koskevien asioiden päätöksien tekoon, mutta osallisuus myös edistää yksilön elämänhallintaa ja vastuullisuutta. Osallisuus on omakohtaista sitoutumista vaikuttamiensa asioiden kulkuun sekä vastuun ottamista seurauksista. Osallisuuden vastakohtana on osattomuus, joka viittaa siihen, ettei ihminen ole osallisena yhteiskunnassa tärkeinä pidetyissä toiminnoissa. Näitä toimintoja voivat olla muun muassa sosiaaliset suhteet, työelämä ja koulutus. Syrjäytynyt tai työtön jää monesti osattomiksi. Osallisuus on nostettu monissa palveluissa arvoksi ja päämääräksi. Osallisuus on liitetty myös hyvinvointiin. Kun ihminen saa vaikuttaa omaan elämänsä ja arkeensa, eli olla osallisena, kokee hän itsensä hyvinvoivaksi. Osallisuus ei ole vain aktiivista osallistumista, vaan sen on toteuduttava ilman erityisponnisteluja.

Järvikoski & Härkäpää (2011, 150) ottavat kirjassaan esille osallisuuden sosiaalisen näkökulman, tällöin puhutaan sosiaalisesta osallisuudesta. He määrittelevät sen olevan erilaisuuden ja yksilöllisyyden hyväksymistä sekä tasa-arvon toteutumista. Sosiaalisen osallisuuden toteutuessa yhteisön jäsenet ovat tasavertaisia keskenään ja heillä jokaisella on mahdollisuus olla aktiivisia osallistujia yhteisössä ja yhteiskunnassa. Esimerkiksi työyhteisössä pyritään tasa-arvoiseen toimintaan, jossa jokaisella on mahdollisuus olla yksilöllinen ja erilainen työntekijä. Sosiaalinen osallisuus toteutuu myös, silloin kun yhteisön jäsenillä on mahdollisuus päättää olla osallistumatta. Osallisuus voi tarkoittaa mahdollisuutta päästä puhumaan toisten ihmisten kanssa tai käyttää yhteisiä resursseja, kuten kaupassa käynnin ja palveluiden hyödyntämisen yhteydessä.

On tärkeää ymmärtää, että jokainen meistä kokee työn merkityksen erilalla. Melin, Blom & Kiljunen (2007, 10–11) kirjoittavat työn merkityksen yksilöllisistä eroista. Joillekin työ on pakollinen toiminta, joka vaikuttaa muun muassa alentavasti hyvinvointiin. Nämä henkilöt kokevat elämän alkavan vasta työajan ulkopuolella. Osa väestöstä muuttaisikin omaa ajankäyttöään niin, että työaika vähennettäisiin ja

käytettäisiin enemmän aikaa vapaa-aikaan, perheeseen ja ystäviin. Toisaalta on myös ryhmiä, jotka haluavat tehdä työtä ja jopa lisätä ansiotyöhön käytettävää aikaa. Esimerkiksi työttömät, opiskelijat ja pienituloiset kuuluvat tähän ryhmään. Svendsen (2008, 31) tiivistää kirjassaan hyvin, että työn koetaan olevan joko merkityksellistä tai merkityksetöntä. Työ ilman merkitystä, voi olla jopa jollain tapaa kidutusta, mikä puolestaan vaikuttaa yksilön hyvinvointiin. Tarve kokea merkityksellisyyttä on inhimillistä ja työ on yksi tärkeimmistä lähteistä löytää sitä.

Elinkeinoelämän valtuuskunnan vuonna 2011 tekemän arvo- ja asennetutkimuksen mukaan 1 918 vastaajasta yli puolelle suomalaisista ansiotyö merkitsee paljolti vain keinoa toimeentulon hankkimiseksi, kun taas lähes puolet piti työntekoa keino rahoittaa muita, kiinnostavampia aktiviteetteja. Tutkimuksesta paljastui, että työ todella rakentaa ihmisen identiteettiä eikä se ole toisarvoinen asia. Myös lähes puolet vastaajista piti työtä itsearvostuksen lähteenä. Joillekin työ oli vain arjen rutiinia, mutta heitä oli vain joka neljännes vastaajista. Lähes yhdeksäs kymmenestä pitivät työtä merkittävänä osana ihmissuhteita. (Mitä ansiotyö merkitsee? 2010 [viitattu 4.3.2014].)

3.2 Työllistymiseen vaikuttavat tekijät

Tässä kappaleessa työllistymiseen vaikuttavia tekijöitä tarkastellaan kokonaisvaltaisesti. Työllistymiseen ja työssä pärjäämiseen yksilö tarvitsee voimavaroja ja tiettyjä ominaisuuksia. Tulee kuitenkin käsittää, että työllistymiseen ei aina vaikuta pelkästään yksilön ominaisuudet ja voimavarat.

Työllistymiseen vaikuttavat tekijät voidaan jakaa kolmeen osatekijään ja alla olevasta taulukosta pystytään käsittämään, mitä nämä kolme osatekijää, eli yksilölliset tekijät ja henkilökohtaiset olosuhteet sekä ulkoiset tekijät, tarkalleen ottaen pitävät sisällään (Järvikoski & Härkäpää 2011, 128). Yksilölliset tekijät ovat lähtöisin itse yksilöstä, hänen ominaisuuksistaan ja osaamisistaan. Näitä ominaisuuksia voi olla yksilön hyvinvointi ja terveys, ikä ja sukupuoli tai työn kautta saatu kokemus ja tieto. Henkilökohtaiset olosuhteet kattavat kaiken yksilön lähipiiristä kuten mm. huoltajuuksasiat, kulttuuriset tekijät ja lähiverkostot. Myös yksilön taloudellinen tilanne ja kulkemismahdollisuudet kuuluvat henkilökohtaisiin tekijöihin, esimerkiksi

onko yksilöllä varaa tai mahdollisuutta liikkua työhaastatteluihin tai käyttää jotain tiettyä palvelua. Ulkoiset tekijät pitävät sisällään yksilöstä eli työnhakijasta riippumattomat seikat. Yhteiskunnan ja työmarkkinoiden muutokset sekä työnantajien asenteet ovat ulkoisia tekijöitä, joihin itse yksilöllä ei ole vaikutusvaltaa. Ulkoiset tekijät voivat vaikuttaa negatiivisesti työllistymiseen esimerkiksi silloin, kun avoimia työpaikkoja ei ole. Vastaavasti positiivisia vaikutuksia voi havaita olevan silloin, kun työtön työnhakija pääsee palkkatuetettuun työhön.

Taulukko 1. Työllistymiseen vaikuttavien tekijöiden osa-tekijät (Järvikoski & Härköpää 2011, 128)

Yksilölliset tekijät	Henkilökohtaiset olosuhteet	Ulkoiset tekijät
<p>Työllistyvyystaidot ja ominaisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> ammattitaito, ammatilliset valmiudet henkilökohtaiset valmiudet (esim. esiintymiskyky, itsenäisyys, motivoituminen, pystyvyyden tunne) työkokemus ja spesifit työtaidot <p>Demografiset ominaisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> ikä, sukupuoli jne. <p>Terveys ja hyvinvointi</p> <ul style="list-style-type: none"> terveydentila vammaisuus, toiminnanrajoitukset, työkyky <p>Työnhakumenetelmät</p> <p>Sopeutuminen ja liikkuvuus</p> <ul style="list-style-type: none"> joustavuus, alueellinen liikkuvuus jne. 	<p>Kotitalouteen ja perheeseen liittyvät asiat</p> <ul style="list-style-type: none"> huollettavat, taloudelliset sitoumukset, asumisolot <p>Työntekoa tukevat kulttuuriset olosuhteet</p> <ul style="list-style-type: none"> perhe ja lähiyhteisöt <p>Pääsy resurssien käyttöön</p> <ul style="list-style-type: none"> liikennevälineet taloudellinen tilanne sosiaaliset verkostot ja sosiaalinen tuki 	<p>Työvoiman kysyntä</p> <ul style="list-style-type: none"> paikallinen ja alueellinen kysyntä kysynnän luonne (ammatti- ja elinkeinorakenne, sijainti) <p>Makrotaloudelliset tekijät</p> <ul style="list-style-type: none"> avointen työpaikkojen laatu: työolot, työaika, osaamisvaatimukset jne. <p>Rekrytointitekijät</p> <ul style="list-style-type: none"> työnantajien rekrytointikäytännöt valintapreferenssit työvoiman hankintakanavat työnantajien asenteet, syrjintämekanismi <p>Tukipalvelut, työvoimapolitiittiset toimet</p> <ul style="list-style-type: none"> pääsy julkisiin palveluihin aktivointitoimenpiteet toimenpiteet työmarkkinasiirtymien helpottamiseksi jne.

Toimintakyky. Yksilön toimintakyky vaikuttaa työllistymiseen ja se kuuluu yksilöllisiin tekijöihin. Järvikosken & Härkäpään (2011, 92) mukaan toimintakyky tarkoittaa ihmisen valmiuksia selviytyä arjen tehtävistä niin kotona, työssä kuin myös vapaa-ajalla. Toimintakyky, terveys ja sairauskäsitteet ovat kytköksissä toisiinsa. Toimintakykyinen ihminen kykenee huolehtimaan fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalisista tarpeistaan. Se miten ihminen kokee tarpeensa tyydytetyksi, on tärkeää. Myös vuorovaikutus, elämän tavoitteet ja niihin pyrkiminen heijastavat toimintakykyyn.

Toimintakyky on jaettavissa kolmeen osaan; fyysinen toimintakyky, psyykkinen toimintakyky ja sosiaalinen toimintakyky. (Laine [viitattu 26.2.2014]; Keskeisiä käsitteitä neuvontapalveluista ja kotikäynneiltä [viitattu 20.2.2014]). Fyysinen toimintakyky kattaa fysiologiset perustoiminnot, fyysisen kunnon ja terveydentilan. Psyykkinen toimintakyky kattaa tiedon vastaanoton ja käsittelyn, käsitykset ympäröivästä maailmasta, tunteet ja kokemukset, tarpeet ja motivaation. Sosiaalinen toimintakyky tarkoittaa kykyä rakastaa ja luoda ihmissuhteita, yhteiskunnassa toimimista, kulttuurin arvoja ja asenteita. Sosiaalinen ja psyykkinen toimintakyky ovat erittäin riippuvaisia toisistaan, jolloin on yksinkertaisempaa puhua näistä kahdesta yhtenä eli psykososiaalisena toimintakykynä. Kettunen, Kähäri-Wiik, Vuori-Kemilä & Ihalainen (2009, 9) jatkaisivat listaa vielä neljännellä osa-alueella, kognitiivisella eli älyllisellä toimintakyvyllä, joka käsittää oppimiseen, kielelliseen ja tiedonkäsitteilyyn liittyvät asiat. Ihmisen toimintakyky tulisi käsittää kokonaisuutena ja tiedostaa, että kaikki osa-alueet ovat riippuvaisia toisistaan ja ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään.

Yksilön toimintakykyä ei voida tarkastella ottamatta huomioon ympäristöä, jossa ihminen elää ja toimii (Kettunen, Kähäri-Wiik, Vuori-Kemilä & Ihalainen 2009, 11–13). Tällöin puhutaan ihmisen toimintaympäristöistä, joita ovat fyysinen ja psykososiaalinen ympäristö. Fyysinen ympäristö tarkoittaa kaikkea rakennettua ja luonnollista ympäristöä. Rakennettu ympäristö voi olla muun muassa ihmisen rakentamat rakennukset, kaupunki ja sen liikennejärjestelyt. Luonnollinen taas tarkoittaa luontoa. On tärkeää havaita rakennetun ja luonnollisen ympäristön luomat haasteet. Fyysisen ympäristön ja fyysisen toimintakyvyn yhteydestä voidaan luoda seuraavanlainen esimerkki; liikuntarajoitteinen ihminen kykenee työskentelemään ja liikkumaan omassa toimintaympäristössään, koska työpaikka on esteetön. Psykososiaalinen toimintaympäristö puolestaan kattaa laajasti koko yhteiskunnan ja

sen luomat rajoitukset sekä mahdollisuudet. Tärkein psykososiaalinen toimintaympäristö on kuitenkin ihmisen vuorovaikutussuhteet ja lähiverkosto eli hänen elämänsä vaikuttavat toiset ihmiset.

Elämänhallinta. Elämänhallinnan katsotaan olevan yksi ihmisen henkinen voimavara, ja se kuuluu psykososiaaliseen toimintakykyyn (Järvikoski & Härkäpää 2011, 140–141; Riihinen 2013, 29–30; Elämänhallinta 27.9.2013). Elämänhallinta tarkoittaa yksilön luottamusta ohjata ja ylläpitää omaa elämää. Elämänhallinta luo yksilölle tunteen siitä, että hänellä on realistinen käsitys omista mahdollisuuksistaan ja toiveistaan. Ihminen arvostaa itseään. Hyväksi koettu elämänhallinta tarkoittaa yksilön kokemusta siitä, että yksilö kokee elämän mielekkäänä ja merkittävänä, yksilö voi hyvin ja pystyy huolehtimaan itsestään sekä omistautuu saavuttaakseen omat henkilökohtaiset tavoitteensa. Kun yksilö kokee hyvää elämähallintaa, hän ei stressaannu tai vaadi itseltään liikaa sekä jaksaa läpi vastoinkäymisten ja vaikeiden elämäntilanteiden.

Elämänselkoon kuuluu vastoinkäymisiä ja ongelmia, jotka voivat pahimmillaan horjuttaa yksilön elämänselkinnän tunnetta (Riihinen 2013, 29–30; Elämänselkinta 27.9.2013). Joihinkin vakaviin vastoinkäymisiin ja ongelmiin yksilöllä ei ole mahdollisuutta vaikuttaa. Työpaikan menettäminen voi olla yksi elämänselkintaa horjuttava asia. Tällöin yksilö saattaa kokea pelkoa siitä, että hän putoaa yhteiskunnan ulkopuolelle eikä häneltä löydy riittävää luottamusta ja arvostusta päästääkseen kohti omia tavoitteita. Myös työelämän vaatimukset voivat aiheuttaa elämänselkinnän horjumista, joka myös laskee yksilön luottamusta ja arvostusta itseensä. Huonolla ja heikolla elämänselkinnällä on katsottu olevan yhteys unihäiriöihin, masennukseen, väsymykseen ja uupumukseen sekä päihteiden käytön lisääntymiseen. Saavuttaakseen paremman elämänselkinnän yksilön tulee keskittyä omiin vahvuuksiinsa, tehdä hyvää mieltä kohentavia asioita sekä opetella hyväksymään itsensä eli parantaa itsetuntoaan. Myös terveelliset elämäntavat ja tukiverkosto ovat keskeisessä asemassa hyvän elämänselkinnän ylläpidossa tai parantamisessa.

Työkyvyttömyys. Työkyvyttömyys- käsite tulee tavallisimmin esille sosiaalivakuutusten etuuspäätöksissä (Järvikoski & Härkäpää 2011, 109–110). Työkyvyttö-

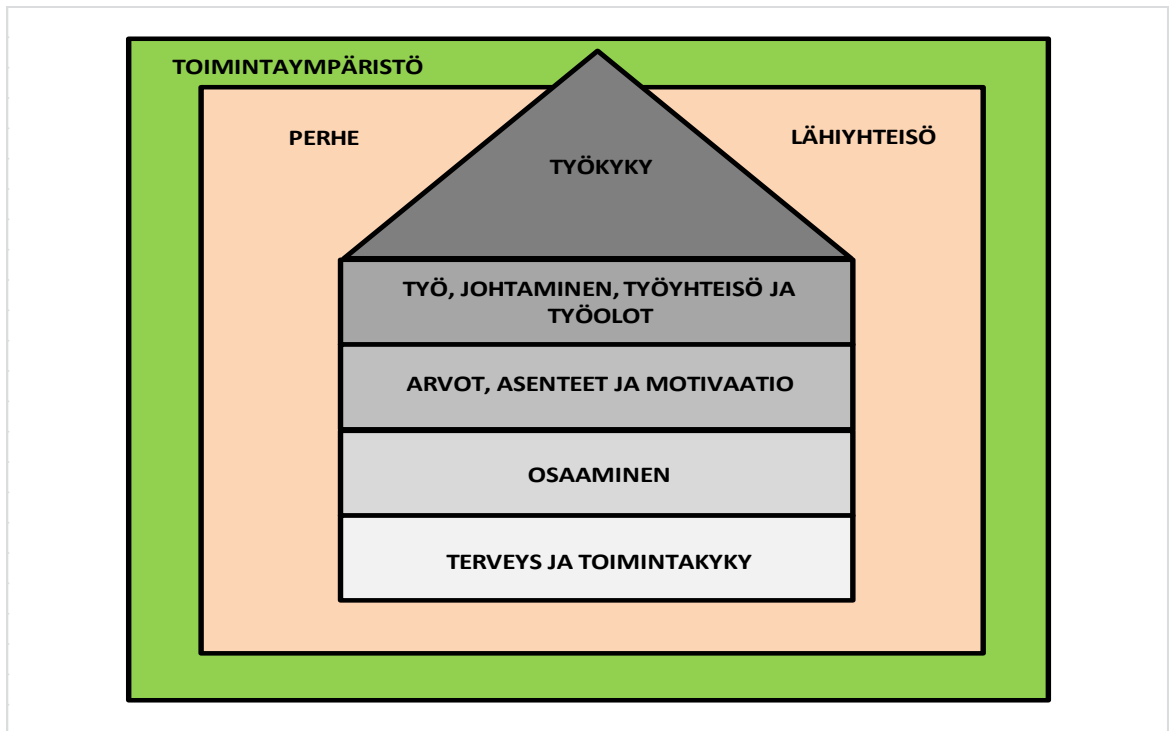
myyttä on lyhytaikaista sekä pitkäaikaista. Lyhytaikainen työkyvyttömyys voi tarkoittaa esimerkiksi yksittäistä sairauspäivää flunssan vuoksi tai murtuneen jalan takia aiheutuvaa sairauslomaa. Tällöin toimeentulo turvataan sairastuvuuden sairauspäivärahalta, kun taas pitempikestoista työkyvyttömyyttä korvataan työkyvyttömyyseläkkeellä. Työkyvyttömyyseläkkeitä on toistaiseksi voimassa olevia eli pysyviä tai määräaikaisena kuntoutustukena myönnettyjä. Kansaneläkelaki (L 11.5.2007/568) määrittelee 3 luvun 12 §: ssä työkyvyttömän seuraavasti:

Työkyvyttömänä pidetään tätä lakia sovellettaessa henkilöä, joka on sairauden, vian tai vamman takia kykenemätön tekemään tavallista työtään tai muuta siihen verrattavaa työtä, jota on pidettävä hänen ikänsä, ammattitaitonsa sekä muut seikat huomioon ottaen hänelle sopivana ja kohtuullisen toimeentulon turvaavana.

Työkyky. Työkykyä arvioidaan yleensä sairauden tai vamman aiheuttamien haittojen pohjalta, mutta ihmisen työkykyyn liittyy muitakin tekijöitä (Mäkitalo 2010, 164; Järvikoski & Härkäpää 2011, 128). Tulee käsittää työkykyyn vaikuttavat tekijät kokonaisuudessaan eikä kohdistaa huomiota pelkästään yksilöllisiin ominaisuuksiin. Työkyky voi kuulua siis joko yksilöllisiin tai ulkoisiin työllistämistä edistäviin tekijöihin.

Työkykyä määrittelemisen helpottamiseksi on tehty työkykymalleja (Järvikoski & Härkäpää 2011, 114–118; Mäkitalo 2010, 162–163; Juvonen-Posti, Liira & Järvisalo 2011, 231). Ensimmäinen malli on lääketieteellinen malli, jossa työkyky ja terveys rinnastetaan. Työkykyä alentavina tekijöinä on jokin sairaus tai vamma. Sairauden tai vamman varhainen havaitseminen ja hoito sekä toiminnallisten rajoitusten vähentäminen ovat keskeisiä menetelmiä työkyvyttömyyden ehkäisyssä. Lääketieteellisessä työkykymallissa työkyky on aina yksilöllistä ja työstä riippumaton ominaisuus. Tässä mallissa terve henkilö katsotaan aina työkykyiseksi ja vastaavasti sairaus tai vamma heikentää työkykyä. Toinen malli on työkyvyn tasapainomalli eli ihmisen toimintakyvyn ja työn vaatimusten tasapaino. Mallin mukaan ihminen on työkykyinen kun fyysinen ja psyykinen toimintakyky ovat riittävät työstä selviytymiseen. Epätasapainoon johtavat siis toimintakyvyn alentuminen ja työn liialliset vaatimukset. Tässä kohtaa työntekijän voimavaroja kohennetaan tai työn vaatimuksia muutetaan. Kolmas malli on integroitu tai kokonaisvaltainen työkykymalli eli työkykyisyydessä painotetaan yhteisöllistä näkökulmaa. Malli tarkastelee

työkykyä kokonaisvaltaisesti yksilöstä aina laajemmin koko työorganisaation ominaisuuksiin. Tässä kohtaa työkykyongelmat ovat siis lähtöisin systeemin häiriöistä. Muutos yhdellä osa-alueella muokkaa systeemin toimivuutta myös muilla osa-alueilla. Jotta työkykyä voidaan ylläpitää, tulee systeemiä ja organisaatiota muokata ja kehittää.

Kuvio 5. Työkyky- talomalli (Mitä työkyky on? 13.6.2013)

Eräs käytetyimmistä työkykyä kuvaavista malleista on työkyky- talomalli (Kuvio 5). Työkyky- talomalli tarkoittaa sen, että yksilön omien voimavarojen ja työn tulisi olla tasapainossa ja sopia yhteen. Mallin mukaan työkyky toimii, kun kaikki kerrokset toimivat yhteistyössä ja tukevat toisiaan. Työkyky- talomallissa yksilöä ja hänen voimavarojaan kuvaavat kolme alinta kerrosta, joihin esimerkiksi iän tuomat muutokset voivat vaikuttaa merkittävästi. Talomallin neljäs kerros eli itse työ saattaa nopeasti muuttuvana kuormittaa alempia kerroksia haitallisesti. Tällöin työn muuttuminen ei ota riittävästi huomioon yksilön voimavaroja ja edellytyksiä vastata muutoksiin. Työkyky- talomallissa taloa ympäröi yksilön perhe ja lähiyhteisöt sekä uloimpana yksilön toimintaympäristö eli yhteiskunta. Perheen ja lähiyhteisöjen tuki sekä yhteiskunta rakenteineen ja sääntöineen vaikuttavat kaikki yksilön työkykyyn yhdessä yksilön itsensä kanssa.

Talomallin perustana toimii terveys sekä fyysinen, sosiaalinen ja psyykkinen toimintakyky (Mitä työkyky on? 13.6.2013). Toisessa kerroksessa on osaaminen, jonka perustana ovat peruskoulutus sekä ammatilliset taidot ja tiedot. Osaamisen kerroksessa elinikäinen oppiminen on tärkeää eli yksilön tulee päivittää tietojaan ja taitojaan päivittäin. Tänä päivänä työkykyvaatimusten ja osaamisen alueiden jatkuva syntyminen eli vaatimustason nouseminen on nostanut osaamisen kerroksen merkitystä. Kolmannessa kerroksessa on arvot, asenteet ja motivaatio. Yksilön asenteet vaikuttavat talomallin mukaan työkykyyn merkittävästi. Esimerkiksi mielekäs ja sopivan haasteellinen työ tukee työkykyä, kun taas pakolta tuntuva työ, joka ei vastaa yksilön omia odotuksia, alentaa työkykyä. Yksilön ikääntyessä asenteet ja motivaatio muuttuvat ja voivat johtaa työelämästä poistumiseen tai pahimmillaan syrjäytymiseen. Kolmannessa kerroksessa muun elämän ja työelämän yhteensovittaminen kohtaavat. Neljänteen kerrokseen kuuluvat työ, johtaminen, työyhteisö ja työolot eli itse työpaikka, työ ja työolot, työyhteisö ja organisaatio. Tässä kerroksessa korostuu hyvän esimiestyön merkitys. Esimiesten ja johtajien vastuu ja velvollisuus organisoida ja kehittää työntekijöilleen esimerkiksi työtoimintaa ovat keskeisessä osassa työkykyä ylläpidettäessä.

Työkyvyttömyys ei ole aina yksilön toiminta- tai työkyvystä johtuvaa, vaan työkyvyttömyyteen voi vaikuttaa myös ulkopuoliset tekijät (Järvikoski & Härkäpää 2011, 126). Tällöin puhutaan rakenteellisesta työkyvyttömyydestä. Rakenteellisesta työkyvyttömyydestä on kyse esimerkiksi silloin, kun rakenteelliset muutokset ovat vieneet yksilöltä työt, joihin hän on ollut osaava ja pätevä. Toisin sanoen työelämän muutokset ovat aiheuttaneet työttömyyden.

4 TYÖTTÖMYYS

Tässä kappaleessa käyn läpi sitä mitä työtön käy läpi työttömyytensä aikana. Ensin selvitän tekstissä, mitä eri työttömyyden lajeja on. Esimerkiksi mitä työttömyyttä työtön kokee, ja mitkä seikat määrittelevät mihin työttömyyden lajiin työtön voidaan luokitella. Käyn läpi myös sitä, miten itse työttömyys vaikuttaa yksilöön. Työttömyyden kokemuksia on erilaisia ja tässä kappaleessa syvennytään kolmeen mahdolliseen työttömyyden seuraukseen; köyhyys, huono-osaisuus sekä syrjäytyminen. Sosiaalialalla työskentelevän tulisi tietää mitä eri työttömyyden lajeja Suomessa esiintyy sekä miten työttömyys vaikuttaa yksilöön. Näin apu olisi helposti työttömän saatavilla, ja voidaan ennaltaehkäistä moniongelmaisuuksia ja tukea yksilöä kokonaisvaltaisesti. Työttömyydestä aiheutuvien vaikutusten ymmärtäminen auttaa myös erilaisissa kehittämistöissä.

4.1 Työttömyyden lajit

Työttömyys luokitellaan neljään eri lajiin; kitkatyöttömyys, kausityöttömyys, suhdannetyöttömyys ja rakennetyöttömyys (Parpo 2007, 14). Seinäjoen työllisyyden kuntakokeiluhanke työskentelee vaikeasti työllistyvien eli rakennetyöttömien parissa, mutta oli luontevaa ottaa syvempään tarkasteluun muutkin työttömyyden lajit. Näin ollen lukija ja opinnäytetyöstä tietoa etsivä saa tarkempaa tietoa siitä minkälaista työttömyyttä kaiken kaikkiaan on.

Kitkatyöttömyyttä kokevat ovat juuri työmarkkinoille saapuneet tai työpaikkaa vaihtavat (Parpo 2007, 14; Aho 2004, 1). Kitkatyöttömyyttä kuvataan lyhytkestoiseksi työttömyydeksi eli työpaikan löytäminen tapahtuu suhteellisen nopeaan tahtiin. Kitka nimitys tulee siitä kun pieni viive työllistymisessä aiheuttaa työttömyyden kitkaa. Kitkatyöttömillä on mahdollisuus työllistyä, heidän kohdallaan työvoimalle on siis kysyntää. Varsinkin nuorten työttömien kohdalla kyse on usein kitkatyöttömyydestä.

Kausityöttömyydestä on kyse silloin kun työttömyyskausi kohdistuu johonkin tiettyyn ajanjaksoon kuten esimerkiksi vuodenaikaan (Parpo 2007, 14; Aho 2004, 1). Hyvä esimerkki kausityöttömyydestä on matkailuala. Matkailualalla työskennellään usein sesonkiaikoina, esimerkiksi Lapissa sesonkiaika on talvella.

Taloudellisen taantuman vaikuttaessa työttömyyteen, puhutaan suhdannetyöttömyydestä (Parpo 2007, 15–16; Aho 2004, 2). Heikentyneet taloudelliset näkymät vaikuttavat työllistyvien määrään ja työttömien määrän kasvuun, joka tarkoittaa työvoiman kysynnän vähentymistä. Suhdannetyöttömyys saattaa pitkittyneenä johtaa osittain rakennetyöttömyyteen.

Rakennetyöttömyydestä puhutaan silloin kun työttömän taito ja osaaminen eivät vastaa avoimissa työpaikoissa vaadittavia tehtäväkuvia, toisin sanoen työvoiman tarjonta ei vastaa kysyntää (Parpo 2007, 15; Aho 2004, 2). Rakennetyöttömyyttä pidetään myös työttömyyden lajeista hankalimpana poistaa. Rakennetyöttömyys on pitkäaikaista ja pahimmillaan pysyväluonteista. Rakennetyöttömyys ei vaikuta vain työttömiin, vaan myös eri alojen yrityksiin, koska rakennetyöttömyys aiheuttaa voimakasta työvoimapulaa joillakin aloilla. Pitkittyntä suhdannetyöttömyyttä ja rakennetyöttömyyttä voi olla hankala erottaa toisistaan.

Opinnäytetyön toimeksiantaja työskentelee rakennetyöttömyyden ja pitkäaikaistyöttömyyden parissa, joten on luontevaa tuoda esille mitä pitkäaikaistyöttömyys on tänä päivänä. Lukijan on tällöin helpompi käsittää tutkimukseen vastaajien lähtökohdat. Pitkäaikaistyöttömät kuuluvat rakennetyöttömyyteen yhdessä toistuvasti työttömien, aktiivisilta toimenpiteiltä työttömiksi jääneiden ja toistuvasti aktiivisiin toimenpiteisiin osallistuvien kanssa (Hänninen, Karjalainen 2007, 166; Lahti 2007, 194). Pitkäaikaistyöttömiksi luetaan ne työttömät henkilöt, jotka ovat olleet yhtäjaksoisesti 12 kuukautta työttöminä työnhakijoina. Myös he, jotka ovat olleet työttöminä useammassa jaksossa toistuvasti vähintään 12 kuukautta, lasketaan pitkäaikaistyöttömiksi. Pitkäaikaistyöttömillä on suurin riski syrjäytyä, koska mitä pidempään työllistyminen pitkittyy, sitä vaikeampaa on pysyä mukana yhteiskunnassa ja työmarkkinoilla. Pitkäaikaistyöttömille järjestetään tehostettuja palveluita sekä järjestetään työtä käytettävissä olevilla työllisyysmäärärahoilla. Näillä menetelmillä pyritään katkaisemaan työttömyyden pitkittyminen.

4.2 Työttömyyden seuraukset

Työttömyys voi johtaa muun muassa köyhyyteen, huono-osaisuuteen ja syrjäytymiseen. Seuraavassa kappaleessa avaan näitä käsitteitä hieman tarkemmin. Työn menettäminen tai epävarma ja lyhyistä pätkistä koostuva työ tuo ihmisen arkeen epävakautta (Forss & Vatula-Pimiä 2007, 160; Poijula & Ahonen 2007, 32–33; Työttömyys [viitattu 26.2.2014]). Epävakaus vaikuttaa heikentävästi tulevaisuuden suunnitteluun eikä tulevaisuutta voi näin ollen suunnitella kovin pitkälle tähtäimelle. Työttömyys voi merkitä joillekin häpeää. Häpeä ja heikko taloudellinen tilanne saattaa helposti johtaa syrjäytymiseen. Työttömyyden aiheuttamalla syrjäytymisellä on katsottu olevan myös yhteys sairauksille altistumisella, päihteiden käyttämisen lisääntymiselle sekä mielenterveysongelmille.

Olesen, Butterworth, Leach, Kelaher ja Pirkis (2013, 1) tekivät vuonna 2012 teke-mässään tutkimuksessa havainnon, että työttömyyden aiheuttamat mielenterveys-ongelmat eivät pelkästään vaikuta yksilön arkeen, mutta myös tulevaisuudessa työllistymiseen. He havaitsivat myös, että eniten mielenterveydellisiä ongelmia esiintyi juurikin työttömien parissa. Tutkijat käyttivät valmiiksi kerättyä tietoa, jossa vastaajina oli 7176 työikäistä henkilöä.

Työn menettäminen voi aiheuttaa taloudellisten ongelmien, henkisen hyvinvoinnin ja terveyden huonontumisen lisäksi sosiaalisen aseman laskun, elämän laadun heikkenemistä, sosiaalisten suhteiden kaatumista ja ajankäyttöongelmia (Forss & Vatula-Pimiä 2007, 160; Poijula & Ahonen 2007, 32–33; Työttömyys [viitattu 26.2.2014]). Työttömyys, työn menettäminen ja työn menettämisen mahdollisuus on uhka, joka aiheuttaa kenelle tahansa kriisin. Tällöin yksilöltä vaaditaan voima-varoja selviytyäkseen kriisistä. Työttömyys voi aiheuttaa ahdistusta, pelkoa, epä-onnistumisen ja vihan tunteita sekä turvattomuutta. Yksilö saattaa kokea, ettei hän pysty vaikuttamaan omaan elämäänsä. Yksilö voi kokea huonommuutta ja tarpeet-tomuutta, mutta tosiasiassa se on vain yksilön luoma tunnetila, jonka kriisi ja pai-neet ovat aiheuttaneet. Työtön on yhtä arvokas kuin silloin, kun hän oli työelämäs-sä.

Köyhyys. Työn menettäminen tai sen puuttuminen saattaa aiheuttaa yksilölle ta-loudellisia ongelmia ja tällöin koetaan köyhyyttä. Forss & Vatula-Pimiä (2007, 163–

164) kirjoittavat köyhyydestä ja siitä miten se yleisesti ymmärretään. Köyhyyden katsotaan olevan huono-osaisuutta ja se on riski yksilön sosiaalisen turvallisuuden tunteen ja terveyden kannalta. Köyhällä ei ole välttämättä tarvittavia resursseja ihmisarvoiseen elämään. Taloudelliset ongelmat vaikeuttavat kunnollisen asunnon, terveellisen ruoan, harrastusten ja muun vapaa-ajan toimintojen, lääkkeiden ja tarpeellisen levon hankkimista.

Hiilamo & Karjalainen (2010, 31–32) kirjoittavat artikkelissaan, että köyhyyttä voidaan määritellä suhteellisella köyhyydellä, joka määräytyy tuloerojen mukaan tai esimerkiksi toimeentulotukien nostamisella. Työtön saa taloudellista tukea erilaisin tuin, mutta tämä edellyttää tukien hakijalta omatoimisuutta. Mikäli työtön kieltäytyy työstä tai koulutuksista, aiheutuu hänelle sanktio, jolloin tuen maksaminen loppuu väliaikaisesti. Köyhyys ei monestikaan ole vapaaehtoinen valinta.

Huono-osaisuus. Huono-osaisuus käsitetään usein vain köyhyydeksi, mutta se on muutakin (Forss & Vatula-Pimiä 2007, 163–164; Poijula & Ahonen 2007, 32–33). Huono-osaisuuteen voi liittyä työttömyys, huono terveys, heikoksi koettu hyvinvointi, asunnottomuus, alhainen koulutus ja heikot ihmissuhteet. Näiden edellä mainittujen asioiden summana yksilö joutuu noidankehään, johon tulisi puuttua mahdollisimman ajoissa.

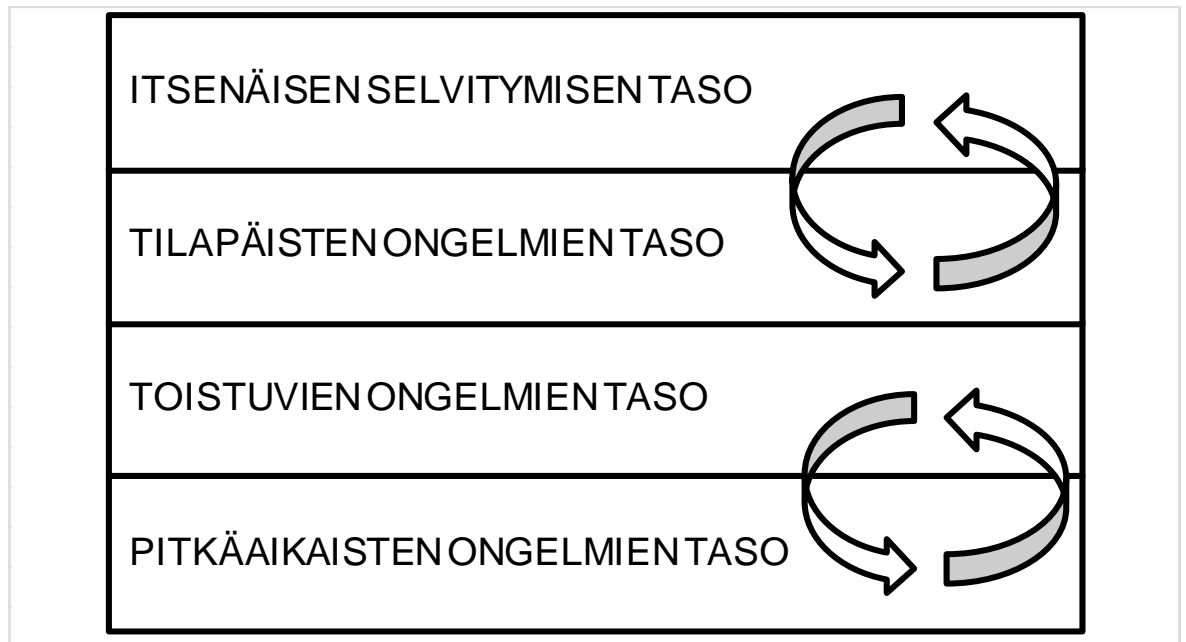
Syrjäytyminen. Syrjäytyneellä ihmisellä tarkoitetaan henkilöä, joka on joutunut yhteiskunnan ulkopuolelle. (Forss & Vatula-Pimiä 2007, 163–164; Poijula & Ahonen 2007, 32–33). Yhteiskunnan ulkopuolisella tilalla tarkoitetaan normaalitoimintojen kuten esimerkiksi opiskelun, asioimisen, työn, sosiaalisten suhteiden tai avun hakemisen ulkopuolelle joutumista. Syrjäytyminen, kuten huono-osaisuuskin, on vaikea sosiaalinen ongelma, johon sosiaalialan ammattilaiset pyrkivät puuttumaan ajoissa. Auttamistyötä voi vaikeuttaa asiakkaan alhainen motivaatio ja usko tulevaisuuteen, asiakkaasta ei saa niin sanotusti kunnon otetta. Huono-osaisuus ja syrjäytyminen voi aiheutua myös sosiaalisena perimänä eli perheen lapset voivat oppia avuttomuuden ja epäsosiaalisuuden vanhemmiltaan.

Syrjäytyneestä saattaa tuntua siltä, että hänen ongelmansa kasautuvat tai tulee päällekkäisyyksiä (Kettunen, Kähäri-Wiik, Vuori-Kemilä & Ihalainen 2009, 53–54). Tulee tunne, että kaikki kaatuvat niskaan samaan aikaan. Syrjäytynyt ihminen ko-

kee myös elämänhallintansa romahtavan. Yleensä syrjäytymisen katsotaan olevan jonkin puuttumista tai häviämistä, mutta syrjäytyminen voidaan käsittää myös kyvyttömyydeksi tunnistaa itsessään elämän kannalta hyödyllisiä mahdollisuuksia tai voimavaroja. Tämä kyvyttömyys voi luoda kokemuksia siitä, ettei ihmisellä ole mitään vaikutusvaltaa tai pysty vaikuttamaan itse omaan elämäänsä. Usko omiin taitoihin ja kykyihin saattaa vähentyä pikku hiljaa epäonnistumisten takia. Syrjäytyneellä voi olla tunne siitä, ettei hän toimi tarkoituksenmukaisesti tai pysty muuttamaan yhteiskunnan vaatimusten mukana.

Toikko (2010, 8-10) on selkeyttänyt köyhyyden, huono-osaisuuden sekä syrjäytymisen neljään eri tasoon, joilla hän kuvaa näitä kolmea käsitettä ilmiöinä. Ensimmäiseen tasoon kuuluu normaalitilanteet, joissa yksilön työhön, asumiseen ja sosiaalisiin suhteisiin liittyvät seikat eivät aiheuta erityisiä ongelmia. Tässä tasossa ihminen kokee normaaleja arjen haasteita, jotka eivät kuitenkaan näy yksilön sosiaalisessa selviytymisessä. Toiseen tasoon kuuluu yksilön elämään liittyvät tilapäiset ongelmat, jotka näkyvät arjessa ja sosiaalisessa selviytymisessä. Tällaisia ongelmia voivat olla muun muassa työttömyys tai sairaus. Tällä tasolla yksilön elämän kokonaisuus ja verkostot kumoavat tilapäiset ongelmat eli ongelmat eivät jatku läpi yksilön elämän. Tällöin yksilö on hyvinvoiva ja voimavarat kestävät tilapäisten ongelmien vaikutukset.

Kolmannessa tasossa tilapäisiä ongelmia on useita tai ongelmat toistuvat (Toikko 2010, 8-10). Yksilö ei koe itseään hyvinvoivaksi eivätkä hänen voimavaransa ja verkostonsa kestä ongelmien luomia paineita. Yksilön sosiaalinen tukirakenne murtuu toistuvien ongelmien takia. Tällä tasolla ongelmat eivät ole vain työpaikasta tai työllistymisestä johtuvia. Tulee kuitenkin huomioda, että työ saattaisi olla korjaava tai ehkäisevä tekijä muissa ongelmissa. Työllistymisen luomat ongelmat luovat useita muita monimutkaisia ongelmia. Neljännellä tasolla syrjäytyminen ja huono-osaisuus nousevat käsitteinä esille. Tällä tasolla ongelmat ovat vakiintuneet yksilön arkeen pitkäaikaisiksi. Pitkäaikaiset ongelmat ovat osa yksilön elämää ja ylläpitävät vaikeita olosuhteita.

Kuvio 6. Köyhyyttä, huono-osaisuutta ja syrjäytymistä jäsentävät tasot ja niiden väliset pyörteet (Toikko 2010, 11–12)

Kun katsotaan tasoja (Kuvio 6.) syrjäytymisen näkökulmasta, ei voida olettaa, että yksilö ajautuu suoraan ylimmältä tasolta alimmalle tasolle. Syrjäytyminen on prosessi, jossa yksilö etenee tasoja vaihtelevasti, ylhäältä alaspäin ja välillä alhaalta ylöspäin. Jotkut taas saattavat käydä nopeasti toisella tasolla, mutta palaavat aina takaisin ensimmäiselle tasolle. Yksilö ei aina työnsä menetettyään käy kaikkia tasoja läpi. Työn menettäminen hetkeksi, eli lyhyt työttömyysjakso, ei vielä horjuta yksilön elämää, mutta työttömyysjaksojen toistuessa tai pitkittyessä työtön voi ajautua asteittain kohti alinta tasoa. Työttömyys ei yksistään aiheuta yksilölle alimmalle tasolle joutumista, vaan siihen liittyy aina muitakin ongelmia, muun muassa terveys ja asuminen. Tulee muistaa, että tasojen läpikäymisessä on aina yksilöllisiä eroja. Toinen kykenee ratkaisemaan ongelmia heti ensimmäisellä tasolla, kun taas toinen joutuu samankaltaisista ongelmista kolmannelle tasolle. (Toikko 2010, 11–12.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyön tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa Seinäjoen työllisyyden kuntakokeiluhanke Avantin asiakkaiden taustamuuttujia, työllistymiseen liittyvät tekijöitä sekä asiakkaiden tyytyväisyyttä nykyisiin työllistymistä edistäviin palveluihin. Opinnäytetyöllä selvitettiin vastanneiden kokemuksia tämän hetkistä palveluista sekä heidän mielipiteitään siitä, miten palveluita voisi kehittää asiakaslähtöisemmiksi. Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa tietoa Seinäjoen työllisyyden kuntakokeiluhanke Avantin työntekijöille, jotta he voivat työssään huomioida asiakkaan yksilöllisemmin ja hänen tarpeidensa mukaisesti. Tutkimukseen osallistui 32 Avanti-hankkeen asiakasta. Opinnäytetyö ja tutkimustulokset jäivät Seinäjoen työllisyyden kuntakokeiluhanke Avantin työntekijöiden käyttöön.

5.1 Tutkimuskysymykset

1. Mitkä ovat Seinäjoen työllisyyden kuntakokeiluhanke Avantin asiakkaiden taustamuuttujat?
2. Mitkä ovat Seinäjoen työllisyyden kuntakokeiluhanke Avantin asiakkaiden työllistymiseen vaikuttavat tekijät?
3. Mitä asioita pitäisi huomioida Seinäjoen työllistämistä edistävien palveluiden kehittämistyössä ja miten asiakasnäkökulmia paremmin hyödyntää?

5.2 Tutkimusotteen valinta

Toteutin opinnäytetyöni kvantitatiivisena eli määrällisenä tutkimuksena. Kyselylomakkeessa on kuitenkin avoimia kysymyksiä, joiden vastauksia pidän merkittävänä tutkimukseni osalta. Tällöin täydennän määrällistä tutkimusotetta laadullisella tutkimusotteella kuuluvilla piirteillä. Pyrin myös tutkimukseni kyselylomakkeella selvittämään syitä ja tarpeita sekä ymmärtämään vastaajien tilannetta, ja nämä piirteet ovat laadullisen tutkimusotteen tunnusmerkkejä. Lisäksi tarkoitus oli selvittää tie-

toa toiminnan kehittämiseen ja tutkia ongelmia. Tutkimuksessani on siis kummankin tutkimusotteen piirteitä.

Tutkimusotteita on kahdenlaisia; kvantitatiivinen eli määrällinen ja kvalitatiivinen eli laadullinen. Tutkimuksesta riippuen, tutkija valitsee hänen tutkimukselleen paremman lähestymistavan. Tutkija voi myös käyttää kumpaakin tutkimusotetta. (Heikkilä 2007, 16–17.)

Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus selvittää lukumääriin ja prosenttiosuuksiin liittyviä kysymyksiä, joten tätä tutkimusotetta voidaan kutsua myös tilastolliseksi tutkimukseksi (Heikkilä 2007, 16–17; Vilka 2007, 13–14). Määrällisessä tutkimuksessa otoksen tulee olla riittävän suuri. Kyselylomake on tavallisin tapa kerätä tietoa määrällisessä tutkimuksessa. Kyselylomakkeessa on valmiit vastausvaihtoehdot. Tutkimuksen tuloksia kuvataan numeerisesti, ja niitä havainnollistetaan erilaisin kuviolin ja taulukoin. Määrällisessä tutkimuksessa selvitetään usein asioiden suhteita toisiinsa tai jonkin ilmiön muutoksia. Määrällinen tutkimus tuottaa tietoa olemassa olevasta tilanteesta, mutta asioiden syitä riittävästi pystytään tällä tutkimusotteella selvittämään.

Kvalitatiivinen eli laadullinen antaa tietoa tutkimuskohteesta, ymmärtää kohdetta ja sen käyttäytymisestä sekä päätösten syistä (Heikkilä 2007, 16–17). Laadullisessa tutkimuksessa otos on yleensä pieni määrä, mutta tutkimustulosten analysointi tapahtuu erittäin tarkasti. Tutkittavien valinnassa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin ja valinta tapahtuu harkinnanvaraisesti. Laadullinen tutkimus voi selvittää muun muassa tutkittavien arvoja, asenteita, tarpeita sekä odotuksia. Laadullinen tutkimus on hyvä tutkimusote selvittää keinoja toiminnan kehittämiseen, ongelmien tutkimiseen tai vaihtoehtojen etsimiseen. Esimerkiksi oman tutkimuksen avoimet kysymykset antoivat vastaajien kertoa omin sanoin tarpeistaan, mielipiteistään sekä odotuksistaan. Tutkimustuloksissa esittelen nämä vastaukset, mutta jätän tilastollisen otteen pois avoimien vastausten tulkinnasta.

Määrällisellä ja laadullisessa tutkimuksella on selkeitä eroja. Määrällinen tutkimus vastaa kysymyksiin ”mikä?”, ”missä?”, ”paljonko?” ja ”kuinka usein?”. Kvalitatiivinen tutkimus puolestaan vastaa kysymyksiin ”miksi?”, ”miten?” ja ”millainen?”.

Määrällisessä tutkimuksessa on numeerisesti suuri ja edustava otos, kun taas laadullisessa tutkimuksessa on suppea ja harkinnanvaraisesti koottu näyte. Määrällinen tutkimus kuvaa ilmiötä numeerisen tiedon pohjalta ja laadullinen tutkimus auttaa ymmärtämään ilmiötä niin sanotun pehmeän tiedon pohjalta. (Heikkilä 2007, 16–17.)

5.3 Tutkimusaineiston keruu

Tutkimuksen aineisto kerättiin kyselyllä (Liite 1), mikä on määrälliselle tutkimukselle ominaista. Kyselyssä kysymykset on esitetty jokaiselle vastaajalle täysin samantapaisesti eli standardoidusti, joten kyse on tällöin survey- kyselystä. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2007, 188.) Tutkimuksen kohderyhmänä toimivat Avanti- hankkeen asiakkaat. Otantaa rajattiin 2013 lokakuun- joulukuun aikana asiakaskäynneillä käyviin asiakkaisiin. Lisäksi Avanti-hankkeen projektipäällikkö lähetti Webropol- kyselylinkin muutamalle asiakkaalle sähköisesti.

Valitsin kyselytutkimuksen sen tehokkuuden vuoksi. Kyselyllä voidaan kerätä varsin laaja tutkimusaineisto, sillä kyselyllä voidaan kysyä monia asioita ja saada paljon vastaajia. Kyselymenetelmä ei myöskään vaadi tutkijalta paikan päällä olemista, joten kysely voi toteutua ilman tutkijan ja vastaajan välistä vuorovaikutusta (Hirsjärvi ym. 2007, 190). Kyselylomakkeen huolellinen suunnittelu nopeuttaa aineiston käsittelyä ja analysointia tietokoneen avulla. Kyselylomakkeella kerätyn tiedon käsittelyyn on kehitetty erilaisia analysointitapoja, jolloin tutkijan ei tarvitse itse niitä kehittää. Valmiit analysointitavat eivät kuitenkaan aina helpota tulosten tulkintaa. Tutkijan tulee aina pohtia myös aineistonkeruumenetelmänsä haittapuolia. Kyselytutkimuksesta saatua aineistoa voidaan pitää pinnallisena ja tutkimuksia teoreettisesti vaatimattomina. Lisäksi kyselyllä ei saada varmuutta siitä, onko vastaaja suhtautunut kyselyyn vakavasti ja rehellisesti. Kyselyssä saattaa olla myös sellaisia vastausvaihtoehtoja, jotka eivät olleet vastaajien näkökulmasta. Kyselylomakkeen laatimiseen tulee varata paljon aikaa, ja tutkijan tulee olla perehtynyt monipuolisesti aiheeseen. Vastaamattomuus eli kato on myös yksi kyselyn haitoista.

Tutkimukseni kyselylomakkeen laatimiseen meni useampi kuukausi. Jokainen kyselylomakkeen kysymys käytiin läpi yhteistyötahon kanssa, ja muutokset hyväksyttiin kuntakokeiluhankkeen projektipäälliköllä. Kyselyrunkoa tehdessä olin huomionnut yhteistyötahon toiveet ja tarpeet. Pidimme monta palaveria, jotta tutkimuksesta saatiin juuri heidän tarpeisiinsa sopiva. Apua taustakysymyksiin etsin aikaisimmista tutkimuksista, ja lähdin sen jälkeen muovaamaan jatkokysymyksiä. Kysymyksillä pyrin selvittämään myös asiakkaiden omaa kokemusta työllistymispalveluista ja työhausta sekä tätä kautta huomioimaan asiakkaiden vastaukset kokonaisvaltaisesti. Pidin tärkeänä sitä, että asiakas kokee vastausten huomioivan hänet ja, että hänen kokemuksiaan halutaan selvittää.

Kysymystyyppeinä toimivat pääasiassa asteikkokysymykset ja monivalintakysymykset. Kyselyn lopussa oli avoimia kysymyksiä. Pyrin välttämään avointen kysymysten laittamista kyselyyn, koska yleensä avoimissa kysymyksissä on alhainen vastausprosentti. Otin huomioon kyselyn pituuden kysymystyyppejä valitessani. Monivalintakysymykset ja asteikkokysymykset veivät vastaajalta vähemmän aikaa, koska kysely esitti vastaajille valmiiksi mahdolliset vastausvaihtoehdot.

Taustamuuttujina kyselyssä olivat asiakkaiden ominaispiirteitä kuvaavat muuttujat; asiakkuus, ikä, sukupuoli, siviilisääty, koulutustaso, tyytyväisyys taloudelliseen tilanteeseen, asuinalue, koulutustaustat ja alat sekä niiden yhteys edellisiin töihin, työstä kerrytetty kokemus ja toimenpiteiden kautta kerrytetty kokemus.

Tutkimuksen aineisto kerättiin kyselylomakkeella joko internetissä Webropol- kyselyllä tai paperiversioon vastaamalla. Kyselyyn vastaaminen vei 15 minuutista puoleen tuntiin. Koska kyselyyn vastattiin yhteistyötahon tiloissa, ei kyselyyn tarvinnut tehdä erillistä saatekirjettä. Vastauksia tutkimukseen kerättiin noin kolmen kuukauden ajan, ja kyselyyn vastasi yhteensä 32 asiakasta. Sähköisesti webropol- kyselylinkkiin vastasi 12 henkilöä, loput 20 vastasi paperiversiolla. Olin ohjeistanut työntekijöitä ohjaamaan jokainen ajanvarauksella tullut asiakas vastaamaan kyselyyn käynnin jälkeen. Näin varmistettiin vastausten saanti sekä se, että työntekijä on asiakkaan apuna tarvittaessa. Vastausten kerääminen sujui Avanti- hankkeen työntekijöiden panostuksella, sillä itse olin nämä kolme kuukautta harjoittelussa pääkaupunkiseudulla. Pidin kuitenkin huolen, että olin itse ajan tasalla vastausten määrästä, joten olin aina välillä yhteydessä Avanti-hankkeen projektipäällikköön.

5.4 Tutkimusaineiston analysointi

Kun suljin kyselyn joulukuussa 2013, alkoi aineiston analysointi. Aineiston analysointi, tulkinta ja johtopäätösten teko ovat tutkimuksen kannalta tärkeä vaihe, johon tähdätään tutkimusta aloittaessa. Analysointivaiheessa tutkija saa tietoonsa, minkälaisia vastauksia hän saa tutkimusongelmiinsa tai sitten vastaavasti tutkija huomaa, että tutkimusongelmat olisi pitänyt asettaa toisin (Vilkkä 2007, 213). Analysointivaiheeseen kuuluu esityöt, jotka voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen:

- Ensimmäinen vaihe on tietojen tarkastus, jolloin tarkistetaan sisältykö aineistoon virheellisyyksiä ja puuttuuko tietoja.
- Toinen vaihe on tietojen täydentäminen, johon voi kuulua muun muassa tiedon lisääminen karhuamalla kyselylomakkeita.
- Kolmas vaihe on aineiston järjestäminen, jolloin aineistosta muodostetaan muuttujia. Seuraavaksi aineisto koodataan laaditun muuttujaluokituksen mukaisesti.

Ensimmäiseksi siirsin Webropol- ohjelmasta kyselylomakkeen tiedot ja 12 vastaajan vastaukset Excel- tiedostoon. Kun tiedot olivat Excel- muodossa, muokkasin aineiston SPSS- tilasto-ohjelmaan sopivaksi. Excel- tiedostosta siirsin muokatun aineiston SPSS- tilasto-ohjelmaan. Tarkistin ensimmäiseksi, että kaikki tieto oli varmasti siirtynyt sekä, että 12 vastaajan vastaukset ovat SPSS- ohjelmassa. Seuraavaksi nimesin kysymysten muuttujat ja annoin niille kysymykseen sopivat arvot. Yhdistin myös mielipidettä kysyvien kysymysten vastausvaihtoehtoja toisiinsa sekä yhdistin ”ikä vuosina”- kysymyksen vastauksen ikäluokiksi.

Seuraavaksi syötin 20 paperilla olevan kyselylomakkeen vastaukset SPSS- ohjelmaan. Kävin vastaukset läpi kolmesti, jotta sain varmuuden, että vastausten syöttämisessä ei ollut tapahtunut virheitä. Tarkistin myös Webropol- kyselylinkin kautta tulleet vastaukset.

Päätin, etteivät ristiintaulukoinnit ole välttämättä hyvä tapa tuoda esille tuloksia, koska vastaajia oli suhteellisen vähän ja naisvastaajia reilusti vähemmän kuin miesvastaajia. Ristiintaulukoinneilla tutkitaan eri muuttujien välisiä riippuvuuksia. Lisäksi mielipidekysymyksissä vastausvaihtoehtoja oli erittäin paljon, jolloin ristiin-

taulukointi olisi vaikuttanut tulosten selkeyteen. Tein pääasiassa suoria jakaumia eli frekvenssijakaumia. Suorilla jakaumilla kuvataan havaintojen lukumääriä jossakin ryhmässä eli muuttujien eri luokkien esiintymiskertoja (Vilkka 2007, 121).

5.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tässä kappaleessa käyn läpi tutkimuksen eettisiä käytäntöjä sekä tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä. Kappale todentaa sen, että teoriaosuus on rakennettu eettisten pelisääntöjen mukaisesti, ja tutkimuksen tulokset ovat laadukkaita ja luotettavia. Tutkimuksen eettiset vaatimukset ovat tärkeä osa tutkimusta, ja tutkimukseen liittyy monia eettisiä kysymyksiä. Eettisesti hyvän tutkimuksen edellytys on, että tutkija noudattaa hyvää eettistä käytäntöä (Hirsjärvi ym. 2007, 23).

Eettisyys. Tutkimuksessa tulee kunnioittaa ihmisarvoa sekä ihmisten itsemääräämisoikeutta. Vastaajille tulee myös selvittää, että mihin hänen antamiaan tietojaa käytetään. Tutkijan tulee varmistaa, että vastaajat ovat ymmärtäneet informaation (Hirsjärvi y. 2007, 25). Tutkimuksessani asiakkaiden yksityisyyttä kunnioitettiin toteuttamalla kysely anonyymisti. Kyselyssä ei missään kohdassa pyydetty vastaajan nimeä. Yksityisyyden säilyvyys turvattiin lisäksi niin, että Avanti-hankkeen projektipäällikkö lähetti Webropol-kyselylinkin asiakkaille, eli minä en saanut missään vaiheessa asiakkaiden sähköpostiosoitteita käyttööni. Paperiversioon vastattiin kuntakokeilun tiloissa. Eettiset ja yksityisyyteen liittyvät seikat kerrottiin jokaiselle vastaajalle selkeästi ja kyselylomakkeen alussa nämä asiat kerrattiin. Jokainen asiakas sai mahdollisuuden kieltäytyä vastaamasta kyselyyn, ja hänen päätöstään kunnioitettiin. Koska osaa kyselyistä täytettiin paperiversiona, oli tärkeää tuoda niin asiakkaille kuin myös yhteistyötaholle esille, että lomakkeet säilytetään turvatussa ympäristössä, ja tutkimuksen jälkeen jokainen lomake tuhotaan. Myös verkossa täytettävien lomakkeiden tulokset jäivät vain yhteistyötahon käyttöön eikä niitä luovuteta ulkopuolisten käyttöön. Opinnäytetyön tutkimusosuudessa en käytä kaikkia vastauksia, vaan poimin sieltä oleellimmat ja tärkeimmät. Tutkimuksen loputtua annan kuitenkin yhteistyötaholle kaikki tulokset, jotta he voivat niitä hyödyntää kehittämistyössään. Tutkimuksessa kerätty aineisto, kyselyn vastaukset sekä opinnäytetyö jäivät kuntakokeilun käyttöön. Aineistoa käsiteltiin tur-

vallisessa ympäristössä kotonani ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun ATK- tiloissa. Aineistoa ei missään vaiheessa annettu eteenpäin tai näytetty ulkopuolisille.

Jokaisessa tutkimuksen vaiheessa tulee välttää epärehellisyyttä (Hirsjärvi ym. 2007, 25–26). Tätä periaatetta olen noudattanut opinnäytetyöni jokaisessa vaiheessa. Eettisyys näkyy opinnäytetyössäni siten, että teoriaosuudessa en ole plagioinut eli luvottomasti lainannut toisen tutkijan tai kirjailijan tekstiä. Teoriaosuudessa olen käyttänyt lähdeviitteitä, jotka olen katsonut olevan luotettavia. Sisällytin tekstiin myös oikeat lähdeviitteet, jotta lukijan on helppo tarkistaa tiedon alkuperä. Myös tulosten esittelyssä olen huomioinut rehellisyyden. En muokannut tutkimukseni tulosten alkuperäisiä havaintoja, vaan esittelen tulokset rehellisesti. Tuon myös tutkimuksen puutteet rehellisesti esille tekstissä.

Reliabiliteetti. Reliabiliteetti eli tutkimuksen luotettavuus kuvaa tutkimuksen toistettavuutta ja tarkkuutta (Heikkilä ym. 2008, 30; Hirsjärvi ym. 2007, 226; Vilkkä 2007, 149). Tutkimuksen tuloksien tulee olla sattumanvaraisia. Tutkimuksen tuloksia voidaan pitää luotettavina kun kaksi tutkijaa päätyy tutkimuksissaan samankaltaisiin tuloksiin, tai jos samaa tutkittavaa tutkitaan eri kerroilla ja tulokset ovat samankaltaisia. Pidän tutkimukseni tuloksia luotettavina, koska pystyin löytämään samankaltaisuuksia aiemmista tutkimuksista. Lisäksi koen, että mikäli eri tutkija tutkisi samaa kohderyhmää, päätyisi hän samankaltaisiin tuloksiin. Mielestäni pitää kuitenkin ottaa huomioon, että tutkimukseni on case- tyyppinen. Tutkittavat olivat vastaamishetkellä tietyssä tilanteessa, mutta heidän tilanteensa saattaa muuttua. Avantin asiakkailla on tavoitteena päästä työhön, jolloin luonnollisesti työhön pääseminen vaikuttaa myös muun muassa suoraan elämäntilanteeseen ja taloudelliseen tilanteeseen.

Validiteetti. Tutkimuksen pätevyys eli validiteetti tarkoittaa sitä, että tutkimus varmasti mittaa sitä, mitä oli tarkoitus selvittää (Hirsjärvi ym. 2007, 226–227; Heikkilä 2008, 29–30). Esimerkiksi täsmälliset tutkimustavoitteet - ja ongelmat on hyvä olla tutkijalla heti selvillä. Tämä ennaltaehkäisee tutkijaa tutkimasta vääriä asioita. Validius tarkoittaa systemaattisen virheen puuttumista. Validiteettia mitatessa tulee huomioida kyselyn kysymysten ymmärrettävyys; ovatko vastaajat ymmärtäneet kysymykset niin kuin tutkija on ne tarkoittanut? Omassa tutkimuksessani varmistin validiteetin tekemällä kysymyksistä mahdollisimman ymmärrettäviä. Lisäksi liitin

joihinkin kysymyksiin selitetekstin. Joissain kysymyksissä korostin joitain sanoja tummentamalla ne, jotta vastaaja ymmärtää mitä kysymyksessä pyydetään miettimään. Esimerkiksi tiettyä ajankohtaa kysyttäessä, tummensin ajankohdan. Koen saaneeni kysymyksistä ymmärrettävät, sillä testasin kyselylomakkeen kahdeksalla henkilöllä ennen varsinaisten vastausten keräämistä.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Seuraavaksi esittelen kyselylomakkeella saatua aineistoa. Tutkimustulokset, jotka esittelen opinnäytetyössäni, on rajattu vastaamaan tutkimuskysymyksiin, eikä tuloksissa näy kyselylomakkeen kaikkien kysymysten tuloksia. Tutkijan ei tarvitse julkaista kaikkea kerättyä aineistoa, mutta hän on velvollinen säilyttämään kaiken aineiston. (Hirsjärvi ym. 2007, 231.) Analysoin kuitenkin kaikki kysymykset, ja Avanti-hanke sai ne käyttöönsä. Rajasin tulokset myös niihin, joita pidin merkityksellisinä tutkimukseni kannalta. Rakensin tutkimuksen tulososion niin, että se seuraa teoreettista viitekehystä, jolloin minun eli tutkijan tai lukijan on helpompi verrata tuloksia teoriaan.

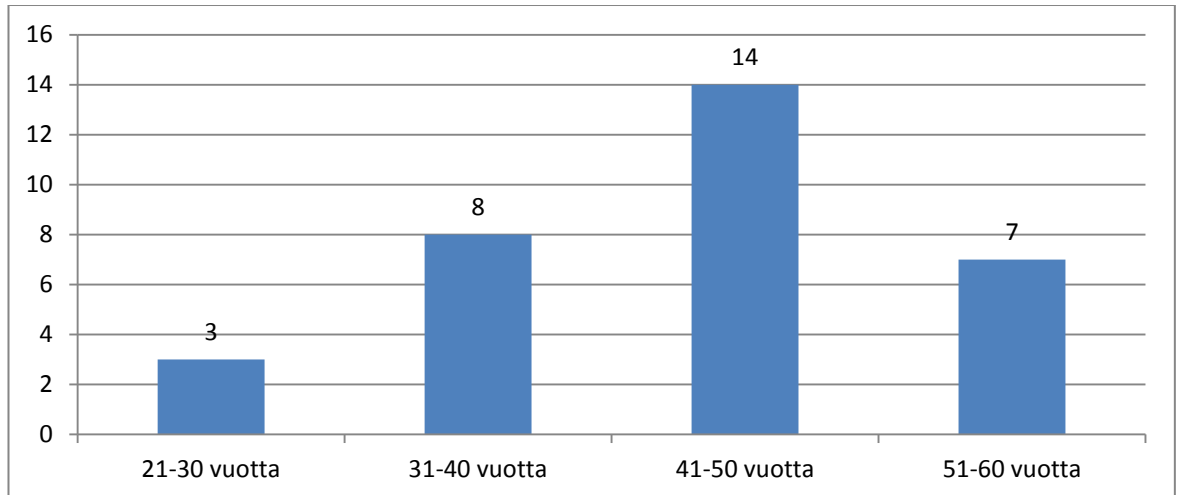
Kyselyyn sain vastauksia 32 asiakkaalta. Avanti-hankkeen koko asiakasmäärä vaihteli loka-marraskuun aikana 50:stä 75:teen henkilöön. Joissain kysymyksissä vastausprosentti vaihteli, koska joihinkin kysymyksiin vastaajat eivät vastanneet. Muutamassa kohtaa jouduin myös karsimaan vastauksia, jotka olivat epäselviä tai selkeässä ristiriidassa toisen kysymyksen kanssa. Myös joissakin kysymyksissä vastaaja oli valinnut yhden vastausvaihtoehdon sijaan kaksi, vaikka kysymys ei ollut monivalintakysymys.

6.1 Taustatiedot

Kyselyyn vastanneita oli 32. Vastaajista ($n = 32$) naisia oli kuusi (19 %) ja miehiä oli 26 (81 %). Ensimmäiseksi kyselylomakkeessa kysyin vastaajan asiakkuudesta. Vastaajat ($n=31$) olivat kaikki kuntakokeilun asiakkaina. Yhden vastaajan vastauksen jouduin hylkäämään, koska vastaus oli ristiriidassa yhden kysymyspatteriston kanssa. Vastaajista ($n=32$) yli puolet eli 22 (68,8 %) vastaajaa ilmoitti siviilisäädynseen ”naimaton” ja naimisissa oli kolme (9,4 %). Avoliitossa oli kolme (9,4 %) ja eronneita oli neljä (12,5 %).

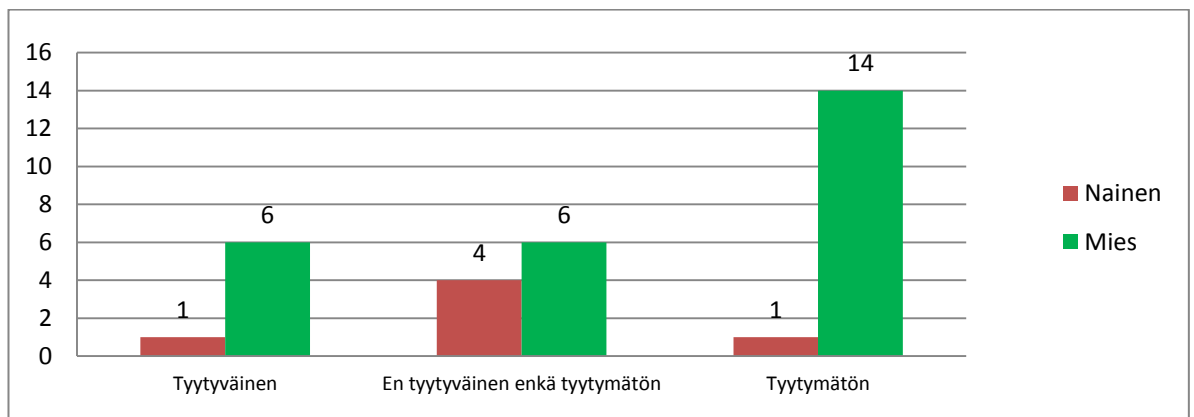
Kysyttäessä vastaajilta ($n = 31$) asuinalueetta, tuloksien mukaan Avanti- hankkeen asiakkaita on laajalti pitkin Seinäjoen kaupunkia. Joupin asuinalueella asui vastaajista eniten eli kuusi (18,8 %) ja Kasperin asuinalueella seuraavaksi eniten eli viisi (15,6 %). Muuten vastaajat jakautuivat suhteellisen tasaisesti eri alueille.

Vastaajien (n=32) ikää kysyttäessä 21–30-vuotiaita oli kolme (9,4 %), 31–40-vuotiaita 8 (25 %), 41–50-vuotiaita 14 (43,8 %), 51–60-vuotiaita seitsemän (21,9 %). Alle 30-vuotiaita vastaajia oli siis vähiten ja vastaavasti eniten oli 41–50-vuotiaita.

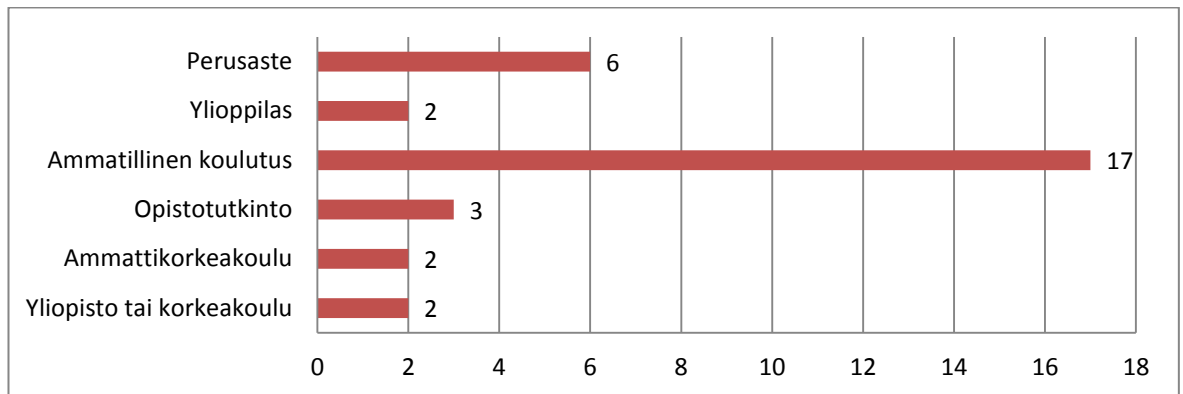
Kuvio 7. Vastaajien ikä ryhmittäin (n=32)

Vastaajista (n=32) suurin osa eli 15 vastaajaa (46,9 %) oli tyytymättömiä omaan taloudelliseen tilanteeseensa. Tyytyväisiä vastaajista taas oli seitsemän (21,9 %). ”En tyytyväisiä enkä tyytymätön” vastasi 10 (31,3 %). Suurin osa vastaajista ei siis miellä taloudellista tilannettaan hyväksi. Naisista yksi (16,7 %) oli tyytyväinen ja vastaavasti miehistä kuusi (23,1 %) oli tyytyväisiä. Suurin osa miehistä eli 14 (53,8 %) vastasi olevansa tyytymättömiä taloudelliseen tilanteeseensa.

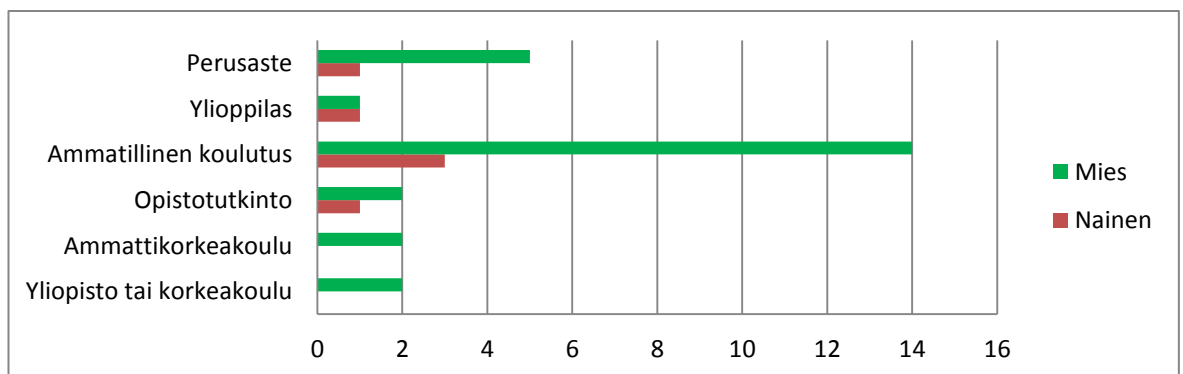
Kuvio 8. Tyytyväisyys taloudelliseen tilanteeseen sukupuolen mukaan (n=32)

Koulutustaustaa kysyttäessä enemmistö vastanneista (n= 32) vastasi koulutustaustakseen ammatillisen koulutuksen, yhteensä 17 (53,1 %). Perusasteen käyneitä oli kuusi (18,8 %), opistotutkinnon suorittaneita oli kolme (9,4 %), yliopiston tai korkeakoulun suorittaneita sekä ammattikorkeakoulun suorittaneita oli kaksi (6,3 %). Ylioppilaita oli myös kaksi (6,3 %). (Kuvio 9.) Keskeytyneitä koulutuksia (n=31) oli 11 (35,5 %) vastaajalla. Yksi vastaaja jätti vastaamatta kysymykseen.

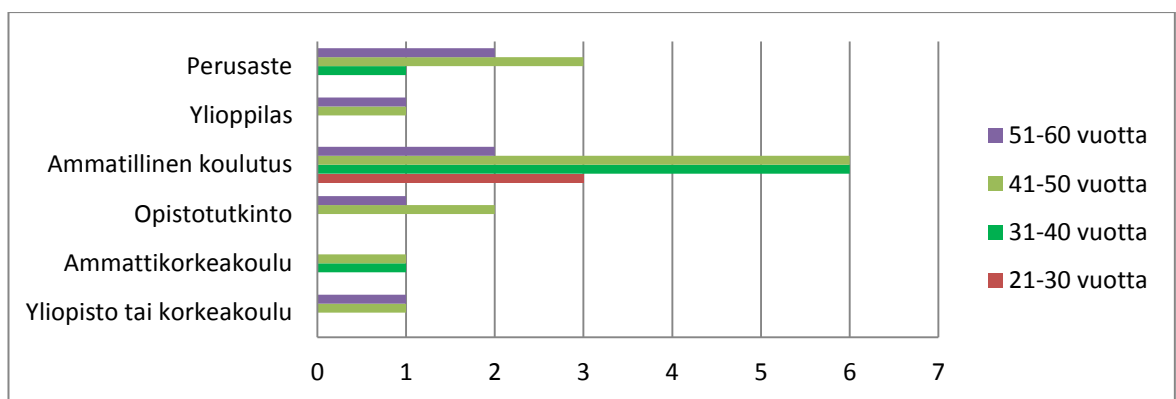
Kuvio 9. Koulutustausta (n=32)

Naisista yksi (16,7 %) ja miehistä viisi (19,2 %) vastasivat koulutustaustakseen perusasteen (Kuvio 10). Ammatillinen koulutus oli kerännyt eniten vastauksia kummassakin sukupuoliryhmässä. Naisista kolme (50 %) ja miehistä 14 (53,8 %) olivat suorittaneet jonkun ammatillisen tutkinnon. Opistotutkinnon suorittaneita naisia oli yksi (16,7 %) ja miehiä kaksi (7,7 %). Ylioppilaita naisista oli yksi (16,7 %) ja miehistä yksi (3,8 %). Ammattikorkeakoulun tai yliopiston tai korkeakoulun käyneitä naisia ei vastaajissa ollut. Kunnon vertailua sukupuolieroista ei kuitenkaan saada, koska naispuolisia vastaajia oli vähän verrattuna miehiin.

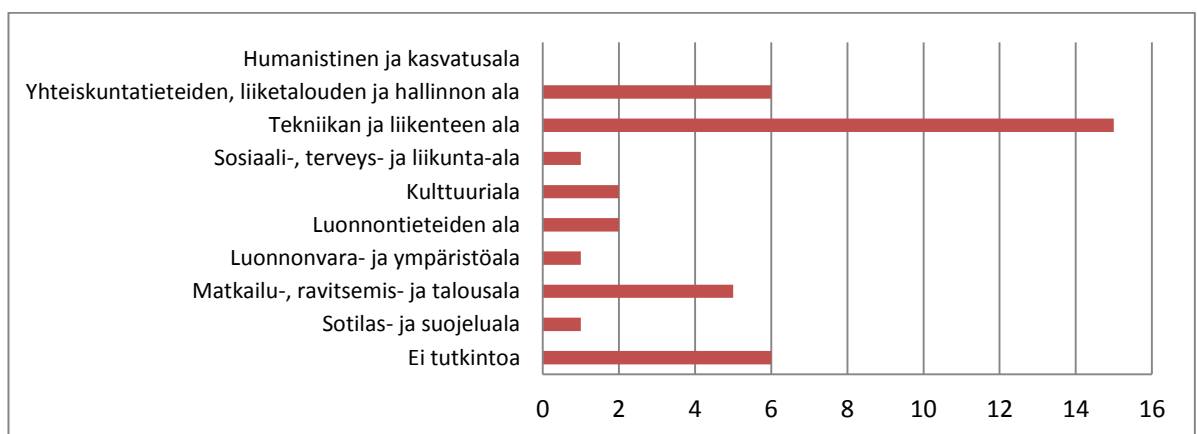
Kuvio 10. Koulutustausta sukupuolen mukaan

Tarkastellessa koulutustaustoja ikäryhmittäin, voidaan huomata, että eniten vastaajia keräsi ammatillinen koulutus. Ammatillisen koulutuksen käyneitä oli 51–60-vuotiaiden ikäryhmästä kaksi (28,6 %), 41–50-vuotiaiden ikäryhmästä kuusi (42,9 %) ja 31–40-vuotiaiden ikäryhmästä kuusi (75 %). 21–30-vuotiaiden ikäryhmässä kaikki vastaajat olivat ammatillisen koulutuksen käyneitä, yhteensä kolme (100 %). Perusastetaustaisia oli 51–60-vuotiaista kaksi (28,6 %), 41–50-vuotiaista kolme (21,4 %) sekä 31–40-vuotiaista yksi (12,5 %). Kuvio osoittaa myös sen, että ainoastaan 41–50-vuotiaiden ikäryhmään kuuluvia vastaajia löytyi jokaisesta koulutustasosta. Toisaalta, tähän ikäryhmään kuului suurin osa kaikista vastaajista.

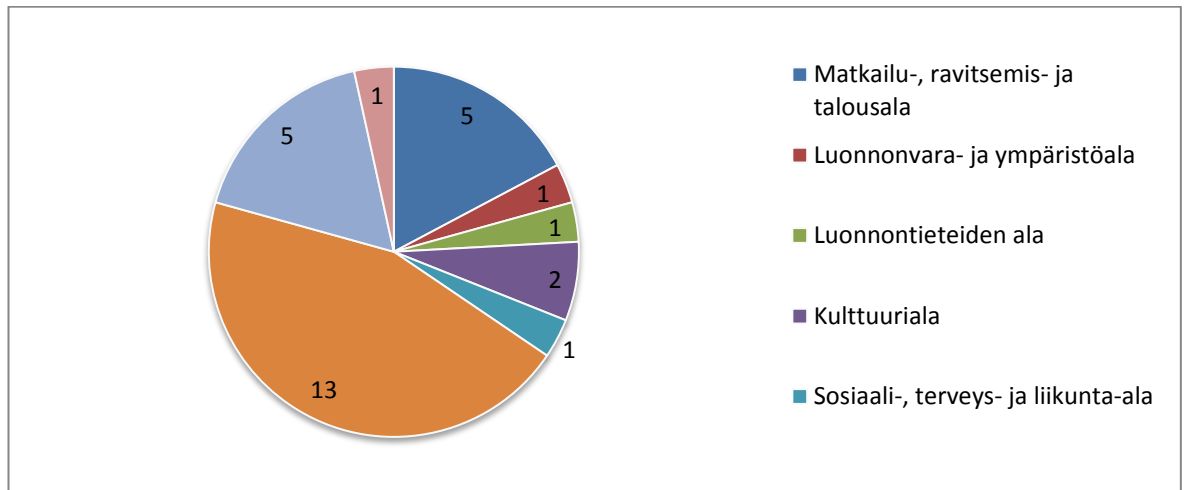
Kuvio 11. Koulutustausta ikäryhmittäin

Kuviossa 12 kuvataan vastaajien (n=30) suoritettuja tutkintoja. Kysymys oli monivalintakysymys, joten joillakin vastaajilla saattoi olla yksi tai useampi tutkinto. Kuudella (16,4 %) vastaajalla ei ole suoritettuja tutkintoja. Eniten tutkinnon suorittaneita oli tekniikan ja liikenteen alalta, yhteensä 15 (38,5 %).

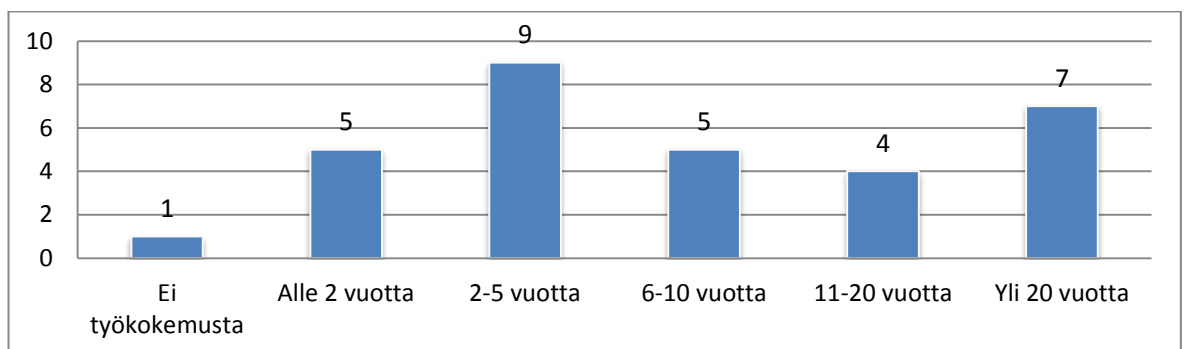
Kuvio 12. Suoritetut tutkinnot (n=30)

Kun vastaajilta (n=29) kysyttiin, millä alalla he ovat viimeksi työskennelleet, voidaan huomata vastaavuuksia kuvion 12. kanssa. Vastaajista kolme jätti vastaa-
matta kysymykseen. Suurin osa vastaajista eli 13 (44,8 %) työskennellyt tekniikan
ja liikenteen alalla. Toiseksi eniten (17,2 %) oli työskennellyt matkailu-, ravitsemis-
ja talousalalla sekä yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalla. Kyselyn
tuloksista ei kuitenkaan käy ilmi, oliko tietyn tutkinnon suorittanut työskennellyt
omalla alallaan.

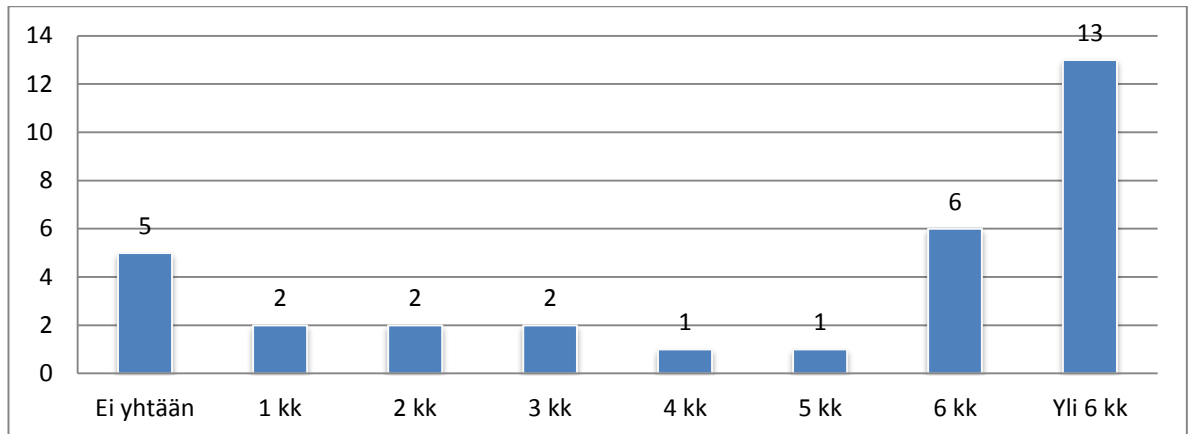
Kuvio 13. Millä alalla olet viimeksi työskennellyt? (n=29)

Työkokemuksen pituutta (kuvio 14) kysyttäessä eniten vastauksia keräsivät 2-5 vuotta (16,1 %) sekä yli 20 vuotta (22,6 %). Muihin vastausvaihtoehtoihin loput vastaajat jakautuivat tasaisesti. Yhdellä vastaajalla ei ollut kertynyt työstä saatua kokemusta ollenkaan.

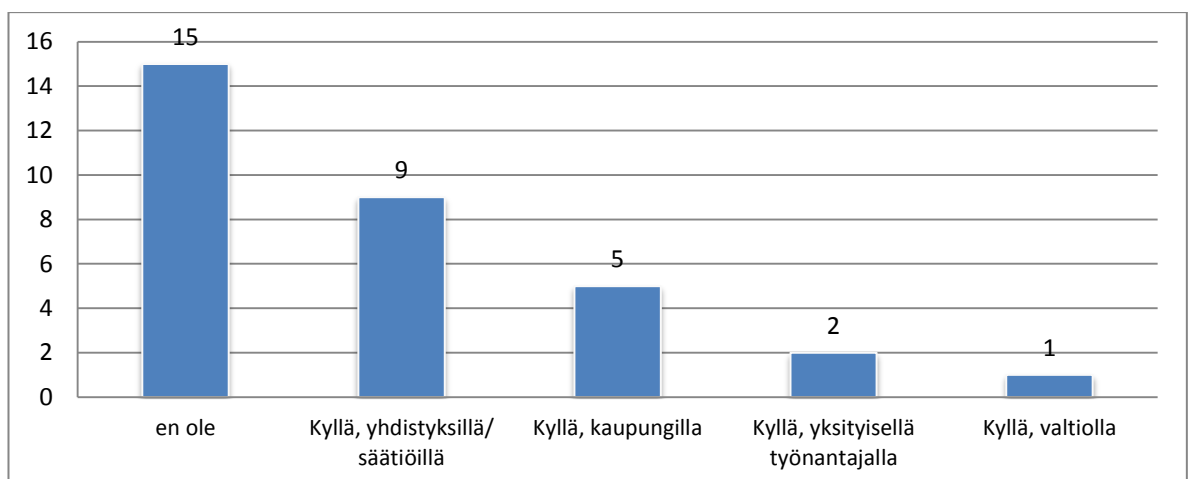
Kuvio 14. Työkokemuksen pituus (n=31)

Kuviosta 15 voidaan huomata, että enemmistöllä vastaajista (n= 32) työkokeilun, työharjoittelun ja/tai työvalmennuksen yhteenlaskettu pituus ylitti 6 kuukautta, yhteensä 13 (40,6 %). Toiseksi eniten eli kuudella (18,8 %) oli ollut edellä mainituissa toimenpiteissä yhteensä puoli vuotta. Viisi (15,6 %) vastaajaa ei ole osallistunut toimenpiteisiin.

Kuvio 15. Työkokeilun, työharjoittelun tai työvalmennuksen pituus (n=32)

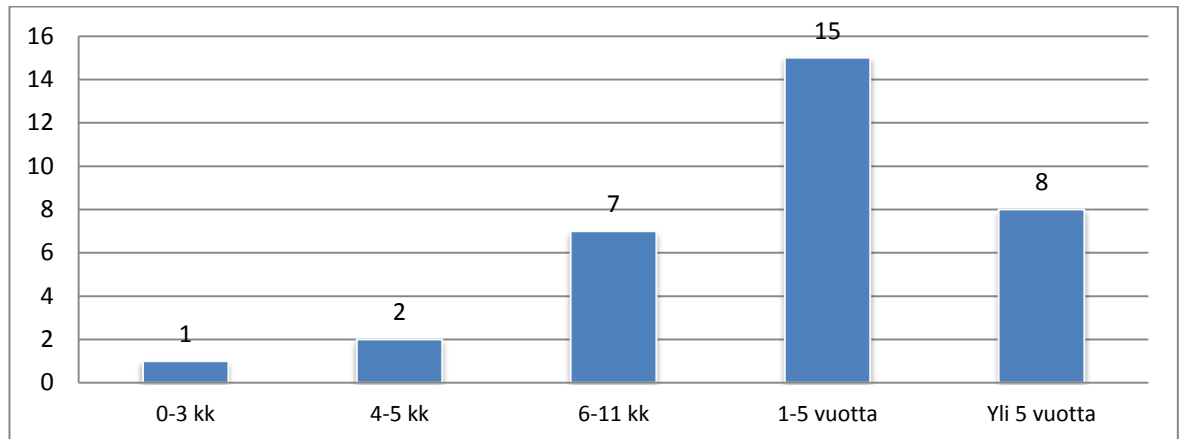
Kuvion 16 tuloksista (n=32) voidaan huomata, että melkein puolet eli 15 vastaajaa (46,9 %) ei ole ollut palkkatuetussa työssä. Palkkatuetussa työssä olleista suurin osa (28,1 %) on ollut kolmannella sektorilla, kun taas vähiten (3,1 %) on ollut valtiolla. Kolmannen sektorin osuus työllistää palkkatuella on siis varsin suuri verrattuna valtioon tai kuntaan.

Kuvio 16. Oletko ollut palkkatuetussa työssä? (n=32)

6.2 Työttömyys vastaajien kokemana

Vastaajista (n=32) suurin osa, eli 14 (43,8 %), olivat olleet vastaushetkellä työttömänä 1-5 vuotta ja toiseksi eniten, eli 8 (25 %), yli 5 vuotta. 6-11 kuukautta työttömänä olevia oli seitsemän (21,9 %) ja 4-5 kuukautta olevia oli kaksi (6,3 %). Lyhyimmän aikaa eli 0-3 kuukautta oli ollut yksi (3,1 %). Suurimmalla osalla työttömyyskausi oli siis kestänyt puoli vuotta tai sen yli.

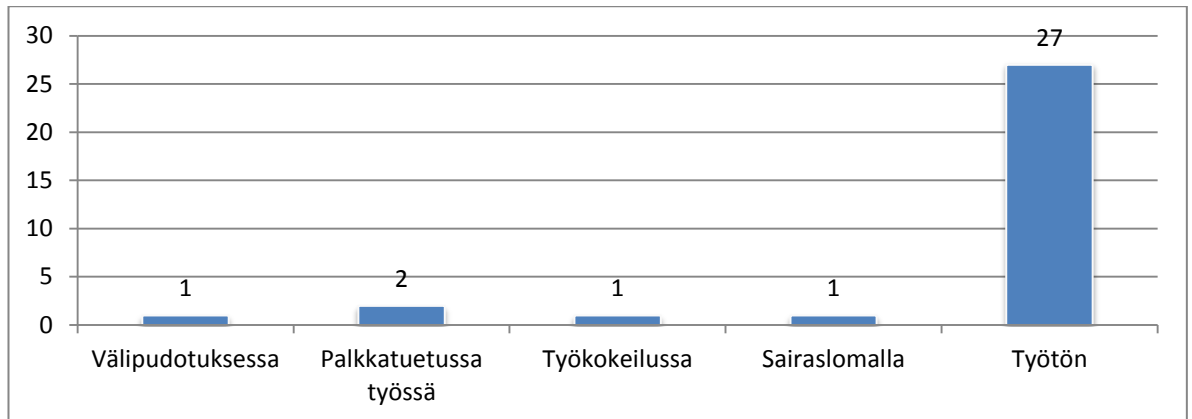
Kuvio 17. Työttömyyskauden pituus (n=32)

Taulukko 2 osoittaa, että vastaajista (n=31) selkeästi suurimmalla osalla määräaikaisen työsopimuksen loppuminen johti työttömyyteen, yhteensä 22 (71 %). Viisi (16,1 %) vastaajista irtisanottiin. Irtisanomisen syiksi (n= 4) vastaajista kolme (75 %) vastasi syyksi taloudelliset tai tuotannolliset syyt sekä yksi (9,4 %) vastaaja vastasi hänestä johtuvat syyt.

Taulukko 2. Työttömyyteen johtava syy (n=31)

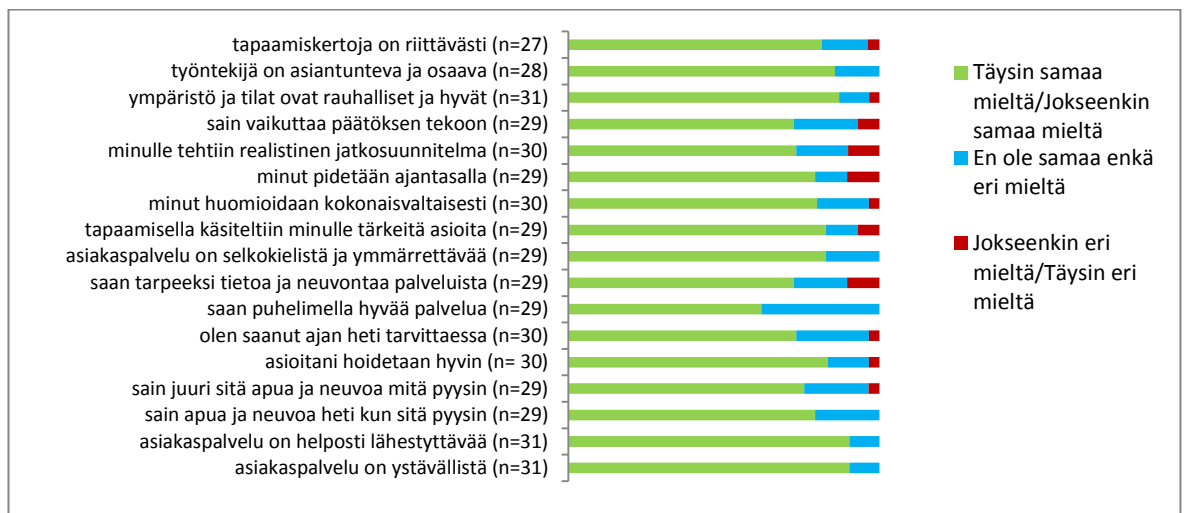
Mikä johti työttömyyteesi edellisestä työpaikasta?		
	Vastaajia	%- osuus
Irtisanouduin itse	2	6,5
Irtisanominen	5	16,1
Määräaikaisen työsopimuksen päätyminen	22	71,0
Työn ulkoistaminen	1	3,2
Muu	1	3,2
Yhteensä	31	100,0

Kysyttäessä vastaajien (n=32) elämäntilannetta, huomattava osa vastaajista piti itseään tällä hetkellä työttömänä, yhteensä 27 eli 84 %."Muu, mikä?"- vastausvaihtoehtoon vastaajat olivat vastanneet sairauslomalla, työkokeilussa, palkkatuetussa työssä sekä välipudotuksessa. Sairauslomalla itseään piti yksi (3 %), työkokeilussa yksi (3 %), palkkatuetussa työssä kaksi (6 %) ja välipudotuksessa yksi (3 %).

Kuvio 18. Vastaajien elämäntilanne (n=32)

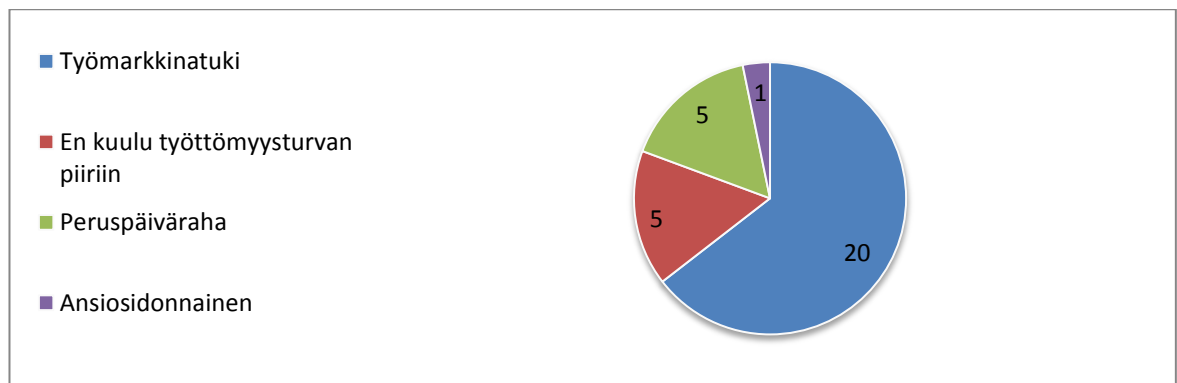
Vastaajien pyydettiin antamaan mielipiteensä kuvion 19 väittämiin, jotka koskivat Avanti-hankkeen palveluita. Kuviosta voi selkeästi huomata, että vastaajista lähes jokainen on tyytyväinen Avantin tarjoamiin palveluihin sekä työntekijöihin. Vastaajat kokivat palvelun kokonaisvaltaiseksi, nopeasti saatavilla olevaksi sekä riittäväksi.

Kuvio 19. Kuntakokeiluhanke Avantin palvelut vastaajien kokemina

6.3 Vastaajien työttömyyden aikaiset etuudet

Vastaajista (n=31) suurin osa vastasi työttömyysturvakseen työmarkkinatuen, sillä heitä oli yhteensä 20 (64,5 %). Peruspäivärahaa nosti viisi (16,1 %) vastaajaa, kun taas ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa sai vastaajista vain yksi (3,2 %). Viisi (16,1 %) ilmoitti, ettei kuulu minkään työttömyysturvan piiriin.

Kuvio 20. Vastaajien työttömyysturva (n=31)

Vastaajista (n=30) lähes jokainen nosti työttömyysturvan lisäksi jotain muuta tukea. Ansiosidonnaista työttömyysturvaa saava vastaaja sekä työttömyysturvan piiriin kuulumaton vastaaja jättivät vastaamatta kysymykseen. Toimeentulotukea sai 13 (40,6 %) vastaajaa. Toimeentulotuen nostajien määrästä yhdeksän (69,2 %) sai työmarkkinatukea ja kaksi (15,4 %) peruspäivärahaa. Kaksi (15,4 %) vastaajaa eivät kuuluneet minkään työttömyysturvan piiriin. Yleistä asumistukea nosti 15 (46,9 %) vastaajaa. Yleisen asumistuen saajien määrästä 10 (66,7 %) sai työmarkkinatukea, kolme (20 %) peruspäivärahaa ja kaksi (13,3 %) ei kuulunut työttömyysturvan piiriin. Yksi (3,3 %) vastaaja sai eläkettä sekä yksi sai (3,3 %) sairauspäivärahaa. Nämä kaksi vastaajaa olivat vastanneet aiemmin, etteivät kuulu minkään työttömyysturvan piiriin.

6.4 Vastaajien kokemukset työllistymiseen vaikuttavista tekijöistä

Tutkiessani työllistymiseen vaikuttavia tekijöitä vastaajien kokemina, käytin tuloksien analysoinnissa kyselylomakkeen lopusta löytyviä asteikkokysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä. Ensin tarkastelin tuloksia miten kaikki vastaajat olivat kysymyksiin vastanneet. Tulosten esittämisen selkeyttämiseksi, yhdistin joitakin vasta-

usluokkia. Tiivistin kyselylomakkeen asteikkokysymysten viisi vastausluokkaa kolmeksi vastausluokaksi. Yhdistin vaihtoehdot täysin samaa mieltä ja jokseenkin samaa mieltä yhdeksi luokaksi, samaten jokseenkin eri mieltä ja täysin eri mieltä on yhdistetty yhdeksi luokaksi.

Vastaajilta kysyttiin heidän kokemuksiaan siitä, että mitkä tekijät vaikuttavat työllistymiseen. Kysymykseen oli esitetty valmiita väittämiä, joista heidän tuli valita oma mielipiteensä tekijän vaikuttamisesta työllistymiseen. Tulosten esittelyssä olen tarkastellut vastauksia työllistämiseen vaikuttavien tekijöiden mukaan eli yksilöllisten tekijöiden, henkilökohtaisten olosuhteiden sekä ulkoisten tekijöiden mukaan (taulukko 1).

Yksilöllisistä tekijöistä yli puolet eli 17 vastaajaa (53,1 %) pitivät ikää yhtenä työllistymiseen vaikuttavana tekijänä (n=32). Vähemmistö vastaajista (12,5 %) eivät kokeneet iän vaikuttavan työllistymiseen. Mielipiteet sukupuolen vaikutuksesta työllistymiseen (n=30) jakaantuivat varsin tasaisesti samaa mieltä olevien (20 %) ja eri mieltä (30 %) olevien kesken. Puolet vastaajista (50 %) eivät olleet samaa eivätkä eri mieltä väittämän kanssa.

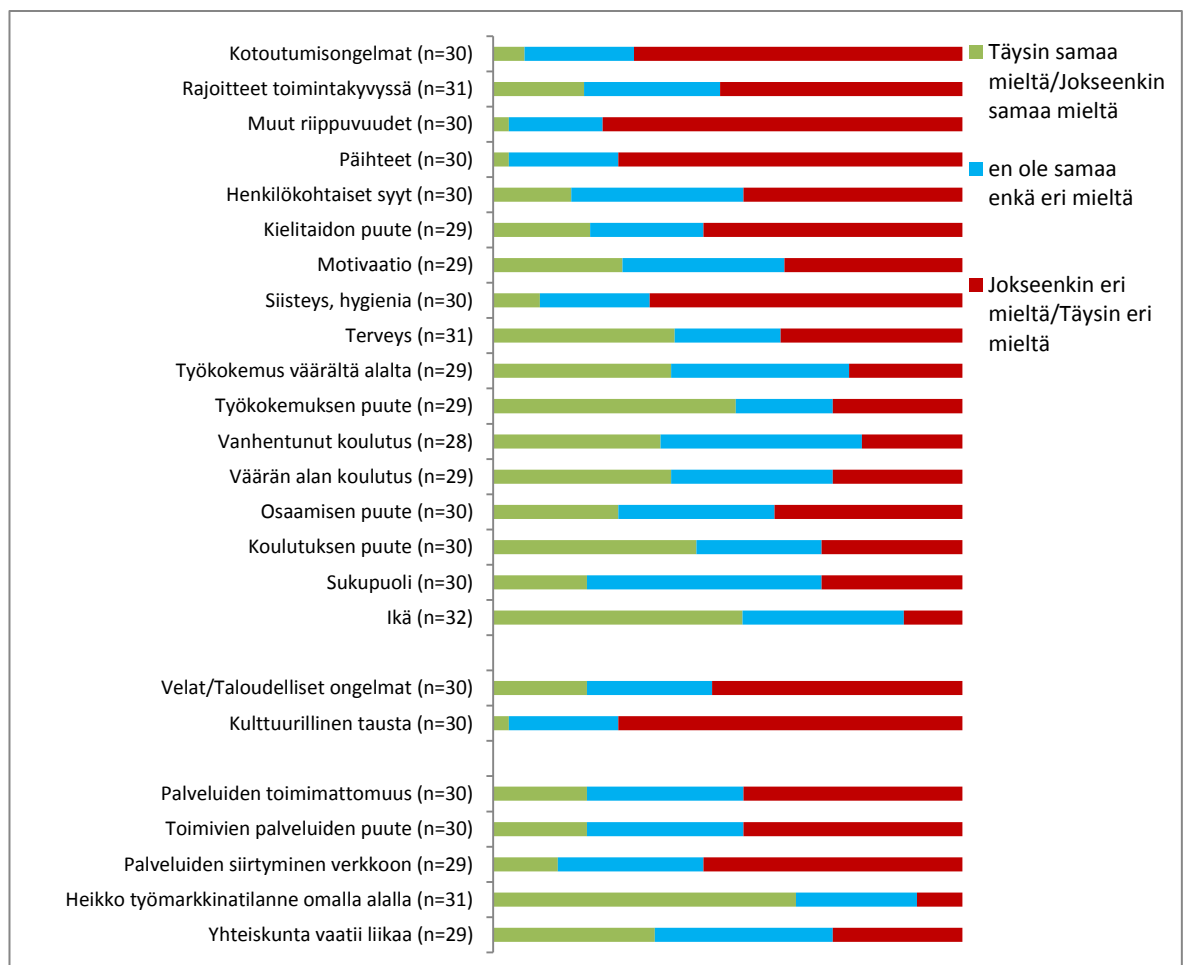
Väittämistä eniten samaa mieltä olevia vastauksia keräsivät myös muun muassa työkokemuksen ja koulutuksen puute. Vastaajista yli puolet eli 15 (51,7 %) kokivat työkokemuksen puutteen vaikuttavan työllistymiseen ja vastaavasti koulutuksen puute keräsi lähes puolet eli 13 (43,3 %) samaa mieltä olevia. Päihteitä (3,3 %), muita riippuvuuksia (3,3 %), kotoutumisongelmia (6,7 %) sekä siisteyttä ja hygieniää (10 %) pidettiin vähiten työllistymiseen vaikuttavana tekijänä.

Vastaajista 12 (38,7 %) koki terveyden vaikuttavan heidän työllistymiseen (n= 31). Vanhentunut koulutus (n= 28) vaikutti 10 (35,7 %) vastaajan työllistymiseen. Motivaation (n=29) näytti vaikuttavan kahdeksaan (27,6 %) vastaajaan. Enemmistö vastaajista eli 11 (37,9 %) oli kuitenkin sitä mieltä, ettei motivaatio vaikuta heidän työllistymiseen. Kuusi (19,4 %) vastaajaa koki, että rajoitteet toimintakyvyssä (n=31) vaikuta heidän työllistymiseen. Kuitenkin suurin osa vastaajista (51,6 %) olivat väittämän kanssa eri mieltä.

Vain kaksi väittämää kuului henkilökohtaisiin olosuhteisiin, eli ”kulttuurilliset taustat” sekä ”velat/taloudelliset ongelmat”. Vastaajista (n=30) yli puolet eli 16 (53,3

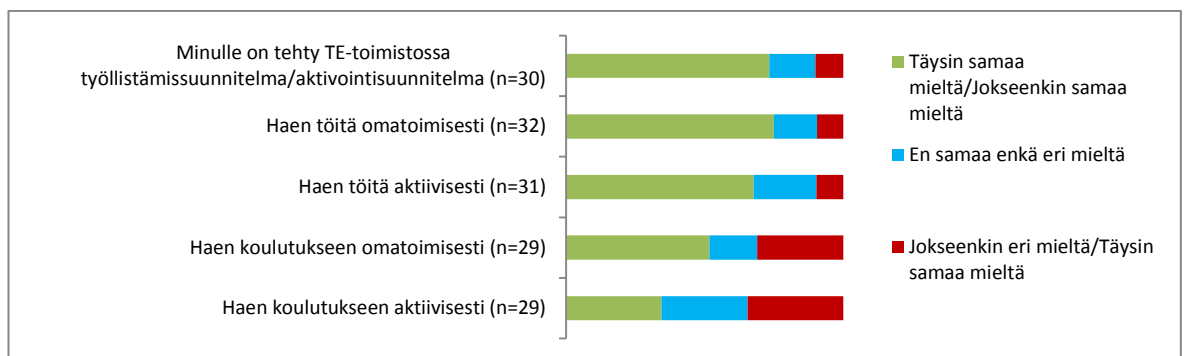
%) olivat väittämän ”velat/Taloudelliset ongelmat” kanssa eri mieltä väittämän. Kuusi (20 %) vastaajaa olivat samaa mieltä. Myöskään kulttuurillisella taustalla ei katsottu olevan vaikutusta työllistymiseen, vastaajista (n=30) reippaasti yli puolet (73,3 %) oli väittämän kanssa eri mieltä.

Ulkoisista tekijöihin kuuluvan väittämän ”heikko työmarkkinatilanne omalla alalla” kanssa (n=31) oltiin selkeästi eniten samaa mieltä, yhteensä 20 (64,5 %). Väittämä ”yhteiskunta vaatii liikaa” jakoivat mielipiteitä (n=29) varsin tasaisesti. Samaa mieltä olivat 10 (24,5 %) ja eri mieltä olivat kahdeksan (27,6 %). Vastaajista (n=29) yli puolet (55,2 %) eivät katsoneet, että palveluiden siirtyminen verkkoon vaikuttaisi työllistymiseen. Palveluiden toimimattomuus (n=30) tai toimivien palveluiden puute (n=30) olivat kysymyksinä lähes identtisiä, mikä näkyi vastauksien samankaltaisuuksina. Kummassakin väittämissä vähemmistö eli kuusi (20 %) oli samaa mieltä.

Kuvio 21. Vastaajien kokemuksia työllistymiseen vaikuttavista tekijöistä

Kuvion 22 tuloksista voidaan todeta vastaajien olevan aktiivisia ja omatoimia hakemaan koulutukseen ja töihin. Tuloksista voidaan kuitenkin päätellä, että vastaajilla on päällimmäisenä tarkoituksena hakea enemmän töitä kuin koulutukseen. Töitä koskevissa väittämissä reippaasti yli puolet vastaajista haki töitä aktiivisesti (67,7 %) ja omatoimisesti (75 %). Koulutuksia koskevissa väittämissä, koulutukseen haki omatoimisesti puolet (51,7 %) ja aktiivisesti noin kolmas osa vastaajista (34,5 %). Myös reilusti yli puolelle vastaajista (73,3 %) oli tehty työllistämisen- tai aktivointisuunnitelma.

Kuvio 22. Asiakkaiden aktiivisuus ja omatoimisuus

Kuviosta 23 voidaan todeta, että työnhaun vaikeaksi (n=28) koki suurin osa vastaajista eli 13 (46,4 %) vastaajaa. Työhaku sujui tulosten mukaan 28,6 % vastaajista. 13 (44,8 %) vastaajaa koki työelämätaitojen olevan hyvät. Työ (n=29) osoittautui suurimmalle osalle vastaajista tärkeäksi, sillä 18 (62,1 %) ei pärjäisi ilman työtä. Väittämä ”en koe työntekoa tärkeäksi osaksi elämääni” (n=29) vahvisti tulokset, sillä 20 (69 %) vastaajaa oli väittämän kanssa eri mieltä. Yli puolet (55,2 %) vastaajista ei ole vielä valmis siirtymään eläkkeelle. Myös selkeästi suurin osa (86,2 %) välttää pimeää työskentelyä (n=29).

Muutosta omaan elämäntilanteeseensa (n= 30) haluaisi 22 (73,3 %) vastaajista sekä 17 (58,6 %) koki pystyvänsä vaikuttavan elämäänsä (n=29). Talouden turvaamiseen kaksi (6,7 %) vastaajaa käyttää läheistensä ja tuttavien rahoja. Vuorokausirytmä (n=29) on kunnossa yli puolella (62,1 %) vastaajista. Lisäksi asioiden hoitamisessa (n=28) ei näytä olevan juurikaan vaikeuksia, sillä 24 (85,7 %) vastaajaa kykenee itsenäisesti hoitamaan asioitaan.

Kokonaisvaltaisen palvelun tarve jakoi mielipiteet varsin tasaisesti (n= 31), sillä 11 (35,5 %) vastaajaa oli väittämän kanssa samaa mieltä ja 12 (38,7 %) eri mieltä. Henkilökohtaisen ja yksilöllisen palvelun tarvetta (n= 30) koki yli puolet vastaajista (56,7 %). Ryhmävalmennus puolestaan ei saanut vastaajilta (n=29) kannatusta, sillä 15 (51,7 %) oli eri mieltä väittämän kanssa. Vastaajien (n=29) tietämys erilaisista koulutuksista on kunnossa, sillä 20 (69 %) on näistä tietoinen. Selkeä kuva Seinäjoella olevista työllistämispalveluista (n=30) on 13 (43,3 %) vastaajalla, sekä tyytyväisiä näihin palveluihin (n=29) on 13 (44,8 %) vastaajaa. Terveysteen liittyvissä asioissa (n=29) lisäselvitystä kaipaa 10 (34,5 %). Lisäksi erilaisista työllistämistä edistävästä palveluista (n=29) lisätietoa kaipaa 10 (34,5 %) vastaajaa.

Kuvio 23. Vastaajien kokemuksia palveluista ja yleisesti työnhakuun liittyvistä asioista

6.5 Vastaajien sanalliset vastaukset

Kyselylomakkeessa vastaajat saivat vastata omin sanoin mitkä asiat voisivat edesauttaa heidän työllistymistään. Vain 12 vastaajaa kirjoitti avoimeen kenttään vastauksen. Vapaamuotoiset vastaukset täydensivät kuvioiden 21 ja 23 mielipidevastauksia. Työllistämistä edistäviä palveluita, esimerkiksi harjoitteluita ja työkokeiluja toivoivat lisää kolme vastaajaa. Kolme vastaajaa nosti esille myös koulutuksen tai uuden ammattinimikkeen. Ulkoiset työllistämistä edistävät tekijät nousivat tässä kysymyksessä eniten vastaajien mieleen. Esimerkiksi työpaikkojen riittävä tarjonta koettiin puutteelliseksi sekä yleinen työttömyystilanne nousi yhdestä vastauksesta esiin. Myös yksilöllisiä tekijöitä vastauksista löytyi, kun yksi vastaaja vastasi, että oma aktiivinen asenne ja suhtautuminen ovat tärkeitä. Yksi vastaaja piti tärkeänä sitä, että asiat tulee saada eteenpäin, niin itsensä kuin myös kuntakokeilun puolesta. Kahdella vastaajalla on halu päästä näyttämään mitä osaavat tai minkälainen on työntekijä. Yksi vastaaja piti myös kunnollisten mielenterveyspalveluiden auttavan hänen työllistymistään.

”Oma aktiivinen asenne ja suhtautuminen tärkeä.”

”Koulutus.”

”Työpaikkojen riittävä tarjonta.”

”Asioiden eteenpäin saaminen kummaltakin osapuolelta, itseltä ja kuntakokeilun ihmisiltä.”

”Saisin näyttää, että osaan.”

Vastaajista vain yhdeksän antoi mielipiteensä ja ehdotuksensa työllistämistä edistävästä palveluista. Vastaajista kaksi toivoivat henkilökohtaisempaa palvelua. Työntekijän tapaaminen kasvokkain nousi yhden vastaajan mieleen. Yksi vastaaja toivoi lisää ryhmätoimintaa. Kolmen vastaajan ehdotukset liittyivät työpaikkojen lisäämiseen ja kontaktiin työnantajiin. Työllistymistä edistävät palvelut nousivat tässäkin kysymyksessä esille, sillä kolmesta vastaajasta kaksi halusi johonkin toi-

menpiteeseen ja yksi lisääisi kuntakokeilun palveluita. Yksi vastaaja koki, että jokin isompi tapahtuma, jossa voisi tavata työnantajia, voisi auttaa työllistymään.

”Kasvokkaista ja henkilökohtaista palvelua lisää.”

”Palkkatukitöitä!”

”Kuntakokeilun palveluiden lisääminen.”

”Suoria kontakteja sellaisiin työnantajiin, jotka tarvitsee työntekijöitä. Joku isompi tapahtuma.”

Kysely päättyi ”sana on vapaa”- kysymykseen (n=7). Vastauksista löytyi positiivista palautetta kuntakokeilulla, sillä kaksi vastaaja koki palvelusta olevan hyötyä. Lisäksi yksi vastaaja oli tyytyväinen kunnan velvollisuuteen järjestää palveluita. Negatiivissävytteisiä vastauksia antoi kolme vastaajaa. Yhdestä vastaajasta työllistämistä edistävien palveluiden tulisi johtaa palkkasuhteeseen, sekä toimenpiteeseen osallistumisesta pitäisi maksaa kunnan palkkaa. Yksi vastaaja oli lukenut ”työkokeilun, työharjoittelun ja/tai työvalmennuksen yhteenlaskettu pituus?”- kysymyksen vastausvaihtoehdon väärin, mutta mielestäni hän toi sanallisessa vastauksessa hyvin esille, että toimenpiteistä saatu kokemus on myös arvokasta. Yksi vastaaja koki kyselyn luokittelevan hänet ongelmatapaukseksi.

”Toimii tällä hetkellä hyvin kuntakokeilun ansiosta.”

”Jos työtä järjestetään, siitä pitää maksaa oikeasti palkkaa! Rahat ovat jo nyt vastikkeellisia! Eivät vastikkeettomia! Työkokeilut/ Harjoittelut olisi pitkittyessään johdettava normaaliin palkkatyösuhteeseen (TESS), ei vain 9 euron päiväpalkkaan pakon edessä!”

”Aika raskas aliarviointi tuo, harjoittelut sun muut yhteenlaskettuna muka 6kk maksimissaan. Missä fantasiamaailmassa sitä oikein eletäänkään? Suomessa elää hyväksikäytettyjen alaluokka joiden työharjoittelut sun muut on ainut saavutettu työllistymisen muoto. Kun ei vaan kelpaa muualle tahi herra paratkoon kehtaa vaatia siedettävää palkkaa.”

”Olen työnhakija, vain työtön, en ole mikään ongelmatapaus. Joistakin kysymyksistä en pitänyt, koska ne eivät koske minua.”

7 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä kappaleessa esittelen johtopäätöksiä, joita tein tutkimukseni tuloksista. Tarkastelen tuloksia aikaisempien tutkimusten valossa, sekä peilaan niitä teoriaan. Tutkimuksen tuloksia ei voida verrata yleisesti muihin tutkimuksiin, sillä vastausprosentti on pieni ja kyseessä on tapauskohtainen tutkimus. Vastaajien määrä jäi odotettua pienemmäksi, mutta koen saaneeni Avantin asiakkaista esille hyödyllisiä tietoja. Kuitenkin koen vastaajien vähyyden vaikuttavan negatiivisesti ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni, mikä oli selvittää Avanti- hankkeen taustamuuttujat. Suurempi vastaajien määrä olisi tuonut paremman kuvan taustamuuttujista. Avanti- hankkeessa oli kyselyn aikaan noin 75 asiakasta. Näistä uusia oli noin parikymmentä, joille kyselyyn vastaaminen ei ollut vielä ajankohtaista.

Naisia vastaajissa oli varsin vähän, mikä vaikeutti sukupuolierojen analysointia. Vastaajista (n= 32) naisia oli 6 (19 %) ja miehiä oli 26 (81 %). Kuitenkin kun vastaajien määrää vertaa koko asiakasmäärään voidaan päätellä, että miesten osuus asiakasmäärässä on suurempi kuin naisten. Tätä johtopäätöstä tukee Ahon & Mäkihön (2012, 31) tutkimus, jonka johtopäätöksissä näkyi myös se, että miehet joutuvat työmarkkinoilla naisia helpommin heikompaan asemaan. Suurin osa vastaajista oli naimattomia, eikä suurimmalla osalla asunut lapsia samassa taloudessa. Vastaajista eniten (43,8 %) kuuluivat 41–50-vuotiaiden ikäryhmään, ja vastavasti vähemmistö (9,4 %) kuului alle 30-vuotiaiden ikäryhmään.

Vastaajista 84 % pitivät itseään vastaushetkellä työttömänä, naisista 83,3 % ja miehistä 84,6 %. Tuloksista tein johtopäätöksen, että vastaajilla on selkeästi halua ja motivaatiota päästä työhön. Vastaajista suurin osa haki aktiivisesti ja omatoimisesti töitä tai koulutuksiin. Tuloksissa näkyi kuitenkin se, että työnhaku oli heille tärkeämpi tavoite. Reilusti yli puolelle vastaajista oli tehty myös TE- toimistossa työllistämissuunnitelma tai aktivointisuunnitelma. Vastaajista (kuvio 23) yli puolet eivät ole valmiita siirtymään eläkkeelle tai eivät pärjäisi ilman töitä. Lisäksi vastaajat pitivät työtä tärkeänä osana elämää. Työ on siis vastaajille merkityksellinen, ja työn kautta he pääsevät osaksi yhteiskuntaamme (Leiviskä 2011,13, 115, 118–119; Forss & Vatula-Pimiä 2007, 160; Kettunen, Kähäri-Wiik, Vuori-Kemilä & Ihalainen 2009, 54). Peräti 73,3 % vastaajista halusi muutosta tilanteeseensa, 58,6 %

kokivat pystyvänsä itse vaikuttamaan elämäänsä. Tämä kertoo mielestäni vastaajien tulevaisuuteen suuntautuneisuudesta sekä motivaatiosta pyrkiä muutokseen.

Työttömyys voi aiheuttaa taloudellisia ongelmia, ja Suomen perustuslaki määrää 2 luvun 18 §: ssä, että jokaisella henkilöllä on oikeus ihmisarvoisen elämän edellyttämään turvaan, eli toimeentuloon ja huolenpitoon (Forss & Vatula-Pimiä 2007, 163–164; L 11.6.1999/731). Nämä asiat näkyivät myös tutkimukseni tuloksissa. Suurin osa vastaajista oli tyytymättömiä taloudelliseen tilanteeseensa. Vastaajien työttömyyden aikaisista etuisuuksista voidaan havaita, ettei pelkkä työttömyysturvan piiriin kuuluminen kata kaikkea elämisen kustannuksia. Tätä johtopäätöstä tuki se, että moni työttömyysturvaa saava saa lisäksi toimeentulotukea sekä yleistä asumistukea. Eläkettä tai sairauspäivärahaa nostivat vain he, jotka eivät kuulu minkään työttömyysturvan piiriin. Ansiosidonnaista saava yksi vastaaja oli ainut, joka ei nosta muita etuisuuksia.

Työkokeilussa, työharjoittelussa ja/tai työvalmennuksessa (n=32) oli ollut 84,4 % vastaajista ja palkkatuetussa työssä (n=32) oli ollut 53,1 % vastaajista. Tulokset eivät yllättäneet minua, koska osasin jo aavistaa omien kokemusten mukaan, että työkokeilut -, harjoittelut – ja valmennus ovat yleisempiä kuin palkkatuettu työ. Palkkatuettuun työllistymiseen vaikuttaa aina valtion tai kunnan määrärahat, joten esimerkiksi työkokeiluun on helpompi päästä. Nämä kaikki toimenpiteet kuuluvat aktiiviseen työvoima- ja sosiaalipolitiikkaan (Karjalainen & Karjalainen 2010, 13; Lahti 2007, 195; Parpo 2007, 24–26; Välityömarkkinat 6.6.2011).

Suurin osa (53,1 %) vastaajista vastasi ammatillisen koulutuksen koulutustaustakseen. Naisia heistä oli 3 (50 %) ja miehiä 14 (53,8 %). 21–30-vuotiaiden ikäryhmässä kaikki vastaajat olivat ammatillisen koulutuksen käyneitä, ja tämä tulos nostatti mielenkiintoani. Tähän ikäryhmään kuuluvia vastaajia oli vain 3, joten olisi ollut mielenkiintoista saada useampi alle 30-vuotias vastaaja, ja nähdä miten tänä päivänä nuoret aikuiset suhtautuvat koulunkäyntiin. Noin kolmasosalla vastaajista oli keskeytyneitä koulutuksia. Suurin osa vastaajista (38,5 %) oli suorittanut tutkinnon tekniikan ja liikenteen alalta, ja 12,8 % oli matkailu-, ravitsemis- ja talousalalta. Vastaajista (n=30) 16,4 % ei ollut tutkintoa (kuvio 12).

Määräaikaisen työsopimuksen loppuminen (71 %) oli johtanut selkeästi suuremmalla osalla vastaajilla työttömyyden. Irtisanottuja vastaajista oli 16,1 %, ja irtisanomisen syiksi lueteltiin taloudelliset tai tuotannolliset syyt sekä vastaajasta johtuvat syyt. Tuloksista voidaan päätellä, että tämän hetkiset työmarkkinat ja taloudellinen tilanne vaikuttavat työsopimuksien jatkamiseen. Toisaalta, kyseessä voi olla myös se, ettei joidenkin vastaajien osaaminen ja taidot vastanneet tarpeeksi työhön vaadittavia ominaisuuksia. Filatov (2013, 92.) tuo selvitystyössään esille juuri tämän seikan, eli teknologiset muutokset ovat nopeita, ja ammattitaito ja osaaminen vanhenevat nopeasti.

Työmarkkinatilanteen vaikutukset työllistymiseen (Taulukko 1) näkyvät myös vastaajien (n=32) työttömyyden pituuksissa. Vastaajista suurin osa eli 90,6 % oli ollut yli puoli vuotta työttömänä. Filatov (2013, 39–40) tuo selvitystyössään esille työttömyyden pitkittymisen vaikutuksista työllistyy. Työttömyyden pitkittyessä, työllistyminen vaikeutuu. Hän korostaa varhaisen puuttumisen periaatetta, sillä työhön pääsy on korkeimmillaan heti työttömyyden alussa. Toikko (2010, 8-10) esitteli köyhyyden, huono-osaisuuden ja syrjäytymisen neljä eri tasoa. Koska vastaajilla työttömyys oli jatkunut yli puoli vuotta, tein johtopäätöksen, että suurin osa vastaajista ei luokittelisi itseään ensimmäiselle eli itsenäisen selviytymisen tasolle. Myös se, että suurin osa toivoi muutosta omaan elämäntilanteeseen sekä taloudelliseen tilanteeseen oltiin tyytymättömiä, tukivat johtopäätöstäni. Vastaajilla ongelmat näkyvät jokapäiväisessä arjessa sekä sosiaalisessa selviytymisessä. Mikäli työttömyys pitkittyy ja ongelmat toistuvat tai pitkittyvät, alkaa yksilön hyvinvointi ja voimavarat murentua. Tässä johtopäätöksessä tulee kuitenkin muistaa se, että jokainen kokee tasot yksilöllisesti eikä näin ollen voida tarkkaa olettamusta tehdä.

Tulosten perusteella katsoisin vastaajien kuuluvan pääasiassa kahteen Toikon (2010, 2) mainitsemaan asiakassegmenttiin; osaamisen kehittämisen kautta työmarkkinoille suuntautuneisiin sekä työmarkkinoille kuntoutuviin asiakkaisiin. Monella vastaajalla oli halua ja motivaatiota kehittää omaa ammattitaitoaan tai lähteä opiskelemaan. Osalla työhistoriaa oli myös vähän tai työkokemusta oli kerrytetty rikkonaisesti. Osalla vastaajista ei ollut myöskään tutkintoja, mikä vaikeuttaa työllistymistä. Kolmanteen segmenttiin kuuluvien tapaan, suurella osalla vastaajista työllistyminen on haastava, ja he kokivat tarvitsevansa yksilöllistä tukea enemmän.

Kuntakokeilun yksistä tehtävistä on etsiä asiakkaille soveltuvat, parhaat mahdolliset ratkaisut. Tämän lisäksi Avanti-hankkeessa tuetaan asiakkaita aktiivisesti ja monipuolisesti (Työllisyyden kuntakokeilu Avanti- hanke 20.1.2014). Mielestäni tutkimukseni tulokset osoittavat, että tämä toimenkuva toteutuu Avantin toiminnassa, sillä vastaajien mielipiteet koskien Avantin palvelua (kuvio 19) olivat hyvin selkeät. Lähestulkoon jokainen antoi positiivista palautetta Avantille, vain yksi tai kaksi vastaajaa koki puutteita. Tuloksista voidaan päätellä, että Avanti koetaan hyödylliseksi ja työllistymistä edistävää palvelua tuottavaksi tahoksi. Avantissa on onnistuttu luomaan hyvä suhde asiakkaisiin ja palvelu on kokonaisvaltaista. Avantin työntekijät koetaan myös asiantunteviksi, avoimiksi ja ystävällisiksi, mikä vaikuttaa heti hyväksi koettuun palvelun laatuun. Vaikka Avantissa on käyty läpi muutoksia, ovat he kuitenkin onnistuneet pitämään palvelun hyvänä ja laadukkaana. Asiakkaat kokivat saaneensa tarvittaessa heti apua ja neuvoa juuri niihin asioihin mihin tarvitsivat.

Kuvion 21 tuloksista sekä avoimien vastausten tuloksista pystytään vetämään johtopäätös, että vastaajilla oli selkeä käsitys siitä, että myös ulkoiset tekijät vaikuttavat heidän työllistymiseen. Ulkoisiin työllistymiseen vaikuttaviin tekijöihin sisältyi ne tekijät, joihin työnhakijalla itsellään ei ole vaikutusvaltaa tai työllistymiseen vaikuttaa työnhakijasta riippumattomat seikat (Järvikoski & Härkäpää 2011, 128). Heistä heikko työmarkkinatilanne sekä yhteiskunnan liialliseksi koetut vaatimukset olivat suurimmat työllistymiseen vaikuttavat tekijät. Työttömiä työnhakijoita tulisi kuitenkin enemmän muistuttaa siitä, että heidän työllistymiseen ei aina välttämättä vaikuta heidän yksilölliset tekijät, vaan myös ulkoiset tekijät, kuten työmarkkinat ja yhteiskunnan vaatimukset.

Ahon & Mäkihön (2012, 32) tutkimus osoitti, että kohderyhmässä työllisyystilanteen parantuessa työttömäksi jäämisen todennäköisyys alenee nuorilla nopeammin kuin ikääntyvillä. Tämä johtopäätös tukee sitä, että ikä on selkeä työllistymiseen vaikuttava tekijä. Omassa tutkimuksessani löytyi myös viitteitä siitä, että vastaajat kokevat ikänsä olevan este työllistymiselle, sillä peräti 53,1 % vastaajaa piti ikää työllistymiseen vaikuttavana tekijänä. Iän lisäksi työkokemuksen ja koulutuksen puute nousi tuloksista selkeästi esille, kun tarkastellaan työllistymiseen vaikuttavia yksilöllisiä tekijöitä. Yksilölliset työllistymiseen vaikuttavat tekijät sisälsivät

yksilön ominaisuudet ja voimavarat (Taulukko 1). Henkilökohtaiset olosuhteet eivät tuloksien mukaan vaikuta vastaajien työllistymiseen merkittävästi.

Vastaajat antoivat varsin hyvin mielipiteensä siitä, miten palveluita tulisi kehittää. Vastaajien mielestä palveluiden tulisi olla enemmän henkilökohtaisempia ja yksilöllisempiä, sekä työnantajiin tulisi ottaa paremmin kontaktia. Vastaajista 44,8 % olivat tyytyväisiä Seinäjoella järjestettäviin työllistytymispalveluihin. Vain 20,7 % kokivat palvelut puutteellisiksi. Lisäksi 43,3 % oli selkeä kuva palveluista (Kuvio 23). Kuten Filatovin (2013, 58) tutkimuksessa, niin myös omassa tutkimuksessani palkkatuetta työtä halutaan lisätä. Filatovin tutkimukseen vastanneista yli 70 % halusi palkkatuetun työn lisäämistä välityömarkkinoilla. Tutkimukseni vastaajat toivoivat myös enemmän työkokeiluja ja mahdollisuuksia päästä näyttämään osaamistaan ja taitojaan.

Tein kuitenkin mielenkiintoisen havainnon Ahon & Mäkihön (2012, 34) tutkimustuloksista. Heidän tuloksista selvisi, ettei aktivointitoimenpiteisiin osallistuminen auttanut juurikaan kohderyhmän työllistymistä. Tätä ilmiötä he perustelivat sillä, että toimenpiteisiin osallistumisen vaikuttavuus riippuu niiden kohdistamisen yksilöllisestä osuvuudesta. On siis selvää, että tutkimukseni vastaajat ovat oikeilla ”jäljillä”. Yksilöllisempi ja kokonaisvaltaisempi palvelu sekä toimenpiteisiin pääsy kulkevat käsi kädessä, mikäli toimenpiteiden vaikuttavuutta halutaan nostaa. Filatov (2013, 24) toi myös tutkimuksessaan esille toimenpiteiden todellisen vaikuttavuuden. Filatov myös perusteli vaikuttavuutta sillä, ettei tämän päivän työmarkkinoilla ole sopivaa työtä tai palvelua tarjolla, tai rahoitus hankaloittaa tarpeisiin vastaavan palvelun piiriin pääsyä.

Ryhmätoiminnan heikko kannatus (kuvio 23) oli mielestäni mielenkiintoista, sillä yli puolet eivät kokeneet tarvetta tämänkaltaiselle palvelulle. Oliko vastaajilla huonoja kokemuksia ryhmätoiminnasta vai tuntuiko toiminta pakonomaiselle? Vastaajissa saattoi olla myös sellaisia henkilöitä, jotka eivät halua toimia ryhmässä, vaan kokevat yksilöllisen ja henkilökohtaisen palvelun sopivan paremmin. Omien kokemusten mukaan moni työtön kokee TE-toimiston ryhmätoimintojen toistavan samoja asioita tai niitä ei koeta motivoiviksi ja innostaviksi. Johtopäätöstä tukee vastaajien mielipide siitä, että palveluiden tulisi olla kokonaisvaltaisempia ja yksilöllisempiä.

Etelä-Pohjanmaalla kuntouttavassa työtoiminnassa oli vuoden 2014 tammikuussa 578 henkilöä. Koko Suomessa määrä oli yhteensä 4 800 henkilöä (Työllisyyskatsaus 25.2.2014; Etelä-Pohjanmaan työllisyyskatsaus 25.2.2014). Aktivointitoimenpiteissä olevien määrä on kasvussa, joten tämä voi hankaloittaa toimenpiteiden vaikuttavuutta. Usein päätöksiä tehdään paineen ja kiireen alaisina, jolloin työttömän yksilöllisyys saattaa helposti unohtua. Kuten tutkimukseni tulokset osoittivat, työttömät haluavat työhön pääsyn lisäksi, erilaisiin työllistämistä tukeviin toimenpiteisiin. Itselläni heräsi kysymys, miten palveluita aiotaan tulevaisuudessa kehittää vastaamaan tähän suureen kysyntään? Ja miten toimenpiteiden vaikuttavuuteen kiinnitetään huomiota?

8 POHDINTA

Minulla oli jo opiskeluiden alussa selvää, että opinnäytetyöni tulee liittymään jollain tavalla työllisyyteen sekä aikuissosiaalityöhön. Varmistuksen aiheen valinnalle sain, kun päätin syventää opiskeluitani TEMPO- polun kautta työllisyyteen. Työllisyys on aiheena erittäin laaja, ja aiheen rajaaminen tuotti aluksi paljon ongelmia. Minusta tuntui, ettei mitään voisi jättää teoriaosuudesta pois, mutta opinnäytetyön ohjaajan ja yhteistyötahon kanssa käydyt keskustelut auttoivat aiheen rajaamisessa sekä avattavien käsitteiden valinnassa.

Opinnäytetyön tekemisen aloitin kyselylomakkeen suunnittelulla huhtikuussa 2013 ollessani Seinäjoen kaupungin työllistämisyksikössä harjoittelussa. Silloinen kuntakokeiluhankkeen projektipäällikkö ehdotti, että tekisin opinnäytetyöni heille. Ensimmäinen ajatus oli tehdä määrällinen tutkimus Etelä-Pohjanmaan työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaille, joilla on pitkä työttömyys takana. Työ- ja elinkeinotoimiston johtaja kuitenkin kieltäytyi tutkimuksesta, syynä rajut palvelurakennemuutokset ja juuri voimaan tulleet uudet lait. Kesäkuussa 2013 sain varmuuden siitä, että tutkimus toteutetaan Seinäjoen työllisyyden kuntakokeiluhanke Avantin asiakkaille. Itse kyselylomaketta työstin koko tämän ajan huhtikuusta elokuuhun asti ja sitä muokattiin jatkuvasti tarpeiden mukaan. Kyselylomakkeeseen oli suhteellisen helppo rakentaa kysymyksiä, mutta tässäkin kohtaa alkoi näyttää siltä, että kyselystä tulee liian pitkä. Kyselylomakkeesta piti karsia useampi kysymys, mutta kuitenkin jättää ne kysymykset, jotka vastasivat tarpeeseen.

Opinnäytetyöni tarkoitukseni oli kartoittaa Seinäjoen työllisyyden kuntakokeiluhanke Avantin asiakkaiden taustamuuttujat, työllistymiseen vaikuttavat tekijät sekä tyytyväisyys nykyisiin työllistymistä edistäviin palveluihin. Pyrin selvittämään myös vastaajien kokemuksia tämän hetkistä palveluista sekä heidän mielipiteitään siitä miten palveluita voisi kehittää asiakaslähtöisemmiksi. Tutkimus toteutettiin määrällisellä eli kvantitatiivisella kyselytutkimuksella. Näin jälkeenpäin pohdin, että tutkimuksen olisi voinut toteuttaa myös laadullisena, sillä vastaajia tuli sen verran vähän. Myös naispuolisten vastaajien vähyys yllätti, ja pelkäsin, ettei ristiintaulukointia voisi tehdä mistään kysymyksestä tai, että joudun jättämään sukupuolen taust-

tamuuttujista. Päätin kuitenkin, että antaakseni lukijalle jotain suuntaa naisten mielipiteistä ja määristä, tein ristiintaulukoinnit kuten olin suunnitellut.

Tutkimuksen tulokset toivat mielestäni hyvin esille vastaajien kokemuksia työttömyyteen liittyvistä tekijöistä. Lisäksi sanallisten vastausten määrä yllätti minut. Minusta tuntuu, että asiakkailta pitäisi enemmän pyytää mielipiteitä anonyymisti. Olen kohdannut monia työttömiä, ja he pyrkivät useimmiten salaamaan turhautuneisuuden ja pelon. Jos on yhtäänkään ujo tai arka ihminen, voi olla vaikeaa antaa rehellistä mielipidettään. Anonyymisti mielipiteen uskaltaa antaa ja sanoa sanottavansa juuri niin kuin sen haluaa. Pystyin tekemään mielestäni onnistuneesti johtopäätöksiä asiakkaiden mielipiteistä sekä palveluiden kehittämiseen liittyvistä vastauksista. Tutkimuskysymyksiin sain siis varsin onnistuneesti vastaukset. Kyselyyn vastanneiden määrään olisin kuitenkin halunnut jollain tapaa panostaa paremmin. Suoritin Vantaalla kolmen kuukauden harjoittelun samalla kun kysely oli käynnissä, joten en pystynyt aktiivisesti osallistumaan vastauksien keräämiseen. Enemmällä vastauksilla olisin pystynyt tuomaan esimerkiksi asiakkaiden taustamuuttujat luotettavammin esille.

Teoriaosuuden rakentamisen aloitin heti kun kyselyyn alettiin kerätä vastauksia. Oma mielenkiintoni on aina kohdistunut työn merkitykseen ja työstä saataviin yksilöllisiin kokemuksiin. Mielestäni näiden aiheiden avaaminen johdattaa lukijan hyvin aiheeseen, eli työhön ja työttömyyteen. Kyselyssä en kysynyt vastaajilta heidän kokemustaan ja mielipidettään itse työstä. Tämäkin siksi, ettei kyselystä tule liian laaja. Työllistymiseen vaikuttavien tekijöiden moniulotteisuutta oli mielenkiintoista tutkia. Oli hyvä, että päätin syventyä näihin tekijöihin paremmin, sillä aina välillä saattaa unohtaa mitkä kaikki asiat vaikuttavat työllistymiseen. Tekijöihin perehtyminen auttoi minua myös ymmärtämään tutkimustuloksia paremmin. Työttömyyden lajeista rakennetyöttömyys (pitkäaikaistyöttömyys) on nyt ollut paljon esille niin mediassa kuin myös ihmisten keskusteluissa. Halusin tuoda kaikki työttömyyden lajit esille tekstissä, koska lajit selittävät myös eri syitä miksi ja millaista työttömyyttä on tänä päivänä. Työttömyyden seurauksien tunnistaminen on tärkeä taito, kun työskentelen sosionomina työttömien parissa. Kun tietää ja tuntee mahdolliset seuraukset jollekin ongelmalle, tässä tapauksessa työttömyydelle, pystytään niitä ennaltaehkäisemään, vähentämään tai jopa poistamaan. Sosionomina minulla

tulee olla välineet auttaa ihmistä koko muutosprosessin ajan sekä tukea häntä tavoitteisiin pääsyssä.

Opinnäytetyön aloittamissa oli jos jonkinlaista mutkaa matkassa. Mutkia, joihin minulla ei ollut juuri yhtään vaikutusvaltaa. Haluankin kiittää Avanti-hankkeen projektipäällikköä kaikesta tuesta ja motivaatiosta, sillä hänen avullaan sain projektin käyntiin. Teoriaosuutta kirjoittaessa olisin voinut noudattaa paremmin aikataulua, sillä aikaa ei ollut loputtomiin. Tämä oli ensimmäinen tutkimukseni, joten olen tyytyväinen siihen miten siitä suoriuduin, haasteineen kaikkineen. Työllisyyden kentällä työskenteleminen on edelleen oma henkilökohtainen tavoitteeni, ja tämän työn avulla sain tulevaisuutta ajatellen paljon arvokasta tietoa.

Sosionomi (AMK) -tutkinnon kompetensseihin kuuluu sosionomin kyky ottaa huomioon jokaisen yksilön ainutkertaisuus (ECTS -kompetenssit 28.2.2012). Tämän lisäksi sosionomin tulee edistää tasa-arvoa ja suvaitsevuutta sekä pyrkiä ehkäisemään huono-osaisuutta niin yhteiskunnan, yhteisön kuin myös yksilön näkökulmasta. Kompetensseihin kuuluu myös asiakastyön osaaminen ja sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen. Sosionomin tulee tunnistaa asiakkaiden tarpeet ja voimavarat sekä tukea osallisuutta. Myös eri työmenetelmien ja asiakasprossin eri vaiheiden tunteminen tukee ammattitaitoista työskentelyä. Palvelujärjestelmäosaaminen taas sisältää muun muassa eri palveluiden tuntemisen sekä palvelutarpeiden kartoittamisen taidon.

Opinnäytetyöni pyrin toteuttamaan niin, että nämä edellä mainitut asiat korostuvat. Käsitän, miten tärkeää on vastaanottaa jokainen asiakas yksilöllisesti ja kokonaisvaltaisesti. Näin pystyn sosionomina muovaamaan palvelusta asiakkaiden tarpeisiin sopivan sekä tukemaan häntä koko muutosprosessin ajan. Mielestäni työttömien osallisuutta tulisi parantaa ja näin ollen saada heidän aktivoitumaan. Sosionomina ymmärrän, mitä eri tekijöitä minun tulee ottaa huomioon, jotta tavoitteisiin päästään. Minulle sosionomin yksi tärkeimmistä rooleista on asiakkaan vierellä kulkija, kannustaja ja auttaja. Sosionomin täytyy muistaa, että tarkoitus on auttaa asiakasta kohti itsenäistä ja hyvää arkea, eikä tehdä kaikkea hänen puolesta. Opinnäytetyö antoi minulle paremman käsityksen siitä, mitä kaikkea työttömyyteen voi liittyä tai mitkä asiat työttömyyteen voivat johtaa. Tutkimuksen tuomat asiakasnäkökulmat auttavat minua ymmärtämään asiakkaiden lähtökohtia, sekä kiinnittä-

mään parempaa huomiota tiettyihin asioihin. Tutkimus muistuttaa, että asiakas on oman elämänsä ja tilanteensa asiantuntija. Meitä ei ole valmistettu liukuhihnalla, vaan meissä jokaisessa on omanlaiset piirteet ja ominaisuudet. Sosionomin tulee muistaa tämä joka hetki työssään. Asiakkaan arvostaminen ja kunnioitus on kaiken a ja o.

Työ on tärkeä osa ihmisen elämää, ja työnsaantiin vaikuttaa moni asia. Nämä asiat pitää vain osata nähdä ja selvittää. Tutkimus ja teoriaisuus vahvistivat käsitystäni siitä, että mihin suuntaan palveluiden tulisi tänä päivänä kehittyä. Ehkä tarvitsemme jotain uutta. Välityömarkkinat ovat ratkaisevassa osassa löytää uusia keinoja työllisyyden parantamisessa, mutta myös aktivointitoimenpiteiden vaikuttavuuteen tulisi kiinnittää mielestäni enemmän huomiota. Toin johtopäätöksissä esille, että moni työtön toivoisi pääsevänsä johonkin työllistämistä edistävään toimenpiteeseen. Tässä kohtaa haluankin muistuttaa siitä, että tarkoitus ei ole kuitenkaan laittaa työtöntä mihin tahansa, vaan juuri hänen tarpeisiin ja voimavaroihin sopivaan toimenpiteeseen. Mielestäni palvelut ovat tänä päivänä liian hektisiä, ja työtömät ohjataan eteenpäin liian nopeasti. Aikaa asiakkaille ei anneta tarpeeksi, mikä puolestaan haittaa kokonaisvaltaisen palvelun saamista. Asiakkaiden yksilölliseen ja kokonaisvaltaiseen huomioimiseen ei riitä pikainen, yhden tunnin kestävä kohtaaminen. Tässä olisikin mielestäni yksi kehittämisen kohde monessa tahossa. Avanti- hankkeessa nämä asiat toimivat tuloksien mukaan. Toivon, että opinnäytetyöni tarjoaa käsityksen asiakkaiden näkökulman siitä, miten palveluita voisi kehittää niin, että ne kohtaavat tarpeet.

LÄHTEET

- Aho, S. & Mäkiäho, A. 2012. Työ- ja elinkeinoministeriön raportti: Pitkään työttömänä olleiden työnhakijoiden työllistymisen esteet ja julkisiin työvoimapalveluihin osallistumisesta. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 15/2012. [Viitattu 11.1.2014]. Saatavana: http://www.tem.fi/files/32822/TEMjul_15_2012_web.pdf
- Aho, S. 2004. Kroonisen työttömyyden laajuus, rakenne ja syntytausta. Helsinki: Työministeriö. Työpoliittinen tutkimus 261.
- Allardt, E. 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Helsinki: WSOY:n graafiset laitokset.
- Aro, T. & Laiho, M. 2008. Kaikkea sitä, mitä on työllisyyden ja työttömyyden välissä. Selvitys pääkaupunkiseudun välityömarkkinatoimijoista. Helsinki: Net Effect.
- Asiakaskehittäjäryhmä Voimavirta- esite. 2014. Seinäjoen työllisyyden kuntakokeiluhanke Avanti.
- Bauman, S. 2005. Work, consumerism and the new poor. Second edition. Maidenhead : Open University Press.
- Elämänhallinta. 27.9.2013. [Verkkoartikkeli]. [Viitattu 20.2.2014]. Helsinki: Nyyti ry. Saatavana: <https://www.nyyti.fi/tietoa/elamanhallinta/>
- ECTS –kompetenssit. 28.2.2012. [Verkkosivusto]. [Viitattu 1.4.2014]. Helsinki: Sosiaaliportti. Saatavana: http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/sosiaalialanamkverkosto/sosiaaliala_ammattikorkeakouluissa/sosionomi_amm_k_tutkinto/ects_kompetenssit/
- Etelä- Pohjanmaan työllisyyskatsaus. 25.2.2014. Työllisyyskatsaus 1/2014. [Verkkosivu]. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. [Viitattu 26.2.2014]. Saatavana: http://www.ely-keskus.fi/documents/10191/56135/EPO+ELY_ty%C3%B6llisyyskatsaus+1_2014.pdf/3ef4d878-4ae7-4aa2-8d4c-fc08292fec54
- Filatov, T. 28.1.2013. Selvitystyö välityömarkkinoiden mahdollisuuksista tukea vaikeasti työllistyvien työelämään osallistumista ja työmarkkinoille pääsyä. Selvityshenkilö Tarja Filatovin raportti työministeri Lauri Ihalaiselle 2013. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. TEM raportteja 7/2013. [Viitattu 11.1.2014]. Saatavana: http://www.tem.fi/files/35574/TEMrap_7_2013.pdf
- Forss, P. & Vatula-Pimiä, M-L. 2007. Sosiaalinen turva ja hyvinvointi. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.

Hiilamo, H. & Karjalainen J. 2010. Köyhät talouskriisin kurimuksessa. Teoksessa: H., Taimio. (toim.) Hyvinvointivaltion suunta. Nousu vai lasku? Helsinki: Työväen Sivistysliitto ry, 90–107.

Hiilamo, H. & Saari, J. (toim.) 2010. Hyvinvoinnin uusi politiikka: Johdatus sosiaaliin mahdollisuuksiin. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita.13. p. Helsinki: Tammi.

Hirvilampi, T. & Laatu, M. (toim.) 2008. Toinen vääräkirja: Lähikuvia sosiaalisista epäkohdista. Helsinki: Kelan tutkimusosasto.

Hänninen, S., Karjalainen, J. & Lehtelä, K-M. (toim.) 2007. Pääsy kielletty! Poiskäännyttämisen politiikka ja sosiaaliturva. Vaajakoski: Stakes.

Hänninen, S. & Karjalainen, J. 2007. Tarve harkinnassa. Teoksessa: S. Hänninen, J. Karjalainen & K-M. Lehtelä (toim.) Pääsy kielletty!: Poiskäännyttämisen politiikka ja sosiaaliturva. Vaajakoski: Stakes, 157-191.

Jalava, J. & Seppälä, U. 2010. Kuntoutus ja sosiaaliset mahdollisuudet. Teoksessa: H. Hiilamo & J. Saari (toim.) Hyvinvoinnin uusi politiikka: Johdatus sosiaaliin mahdollisuuksiin. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu, 251-263.

Juvonen-Posti, P., Liira, J & Järvisalo, J. 2011. Kuntoutus työterveyshuollossa ja työuran pidentämisestä koskevista tavoitteista. Teoksessa: A. Järvisalo, J. Lindb & A. Suikkanen (toim.) Kuntoutus muutoksessa. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 229–248.

Järvisalo, A. & Härköpää, K. 2011. Kuntoutuksen perusteet. Helsinki: WSOYpro Oy.

Järvisalo, A., Lindb, J. & Suikkanen, A. (toim.) 2011. Kuntoutus muutoksessa. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Kananoja, A., Niiranen V. & Jokiranta, H. 2008. Kunnallinen sosiaalipolitiikka: Osallisuutta ja yhteistä vastuuta. Jyväskylä: PS- kustannus.

Karjalainen, J. & Karjalainen, V. 2010. Kuntouttava työtoiminta – aktiivista sosiaalipolitiikkaa vai työllisyyspolitiikkaa? Empiirinen tutkimus pääkaupunkiseudulta. Helsinki: Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 38/2010.

- Karjalainen, L. 2008. Alistetut ja ahdistetut pitkäaikaistyöttömät. Teoksessa: T. Hirvilampi & M. Laatu (toim.) Toinen vääryyskirja: Lähikuvia sosiaalisista epäkohdista. Helsinki: Kelan tutkimusosasto, 109–124.
- Kasvio, A. 2010. Suomalaisen työelämän muutokset työterveyden näkökulmasta. Teoksessa: K-P. Martimo, M. Antti-Poika & J. Uitti (toim.) Työstä terveyttä. Porvoo: Kustannus Oy Duodecim, 26–35.
- Keskeisiä käsitteitä neuvontapalveluista ja kotikäynneiltä. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. [Viitattu 20.2.2014]. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Saatavana: http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tutkimus/tyokalut/neuvontapalvelut/lait/kasitteet
- Kettunen, R., Kähäri-Wiik, K., Vuori-Kemilä, A. & Ihalainen J. 2009. Kuntoutumisen mahdollisuudet. Helsinki: WSOYpro Oy.
- L 11.5.2007/568. Kansaneläkelaki.
- L 11.6.1999/731. Suomen perustuslaki.
- Lahti, T. 2007. Ei edes työtön. Teoksessa: S. Hänninen, J. Karjalainen & K-M. Lehtelä (toim.) Pääsy kielletty!: Poiskäännyttämisen politiikka ja sosiaaliturva. Vaajakoski: Stakes, 192–209.
- Laine, K. Ei päiväystä. Toimintakyvyn arviointi. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 26.2.2014]. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Saatavana: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/vammaispalvelujen-kasikirja/tyovalineitat/arviointimenetelmia/toimintakyvyn-arviointi/#ots1>
- Leiviskä, E. 2011. Työ täynnä elämää: Työn merkityksellisyyden seitsemän lähdettä. Helsinki: Tietosanoma Oy.
- Martimo, K-P., Antti-Poika, M. & Uitti, J. (toim.) 2010. Työstä terveyttä. Porvoo: Kustannus Oy Duodecim
- Melin, H., Blom, R. & Kiljunen P. 2007. Suomalaiset ja työ. Raportti ISSP 2005 Suomen aineistosta. Tampere: Tampereen yliopisto. Yhteiskuntatieteellisen tietokannan julkaisuja 3.
- Meyer- Jokiranta, S. 2014. Projektipäällikkö. Seinäjoen työllisyyden kuntakokeilu-hanke Avanti. Keskustelu 10.1.2014.
- Mitä ansiotyö merkitsee? 2010. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. [Viitattu 4.3.2014]. Helsinki: Elinkeinoelämän Valtuuskunta. Saatavana: <http://www.eva.fi/tyotjatekijat/mita-ansiotyo-merkitsee-suomalaiselle-2010/>

- Mitä on työkyky? 13.6.2013. [Verkkosivu]. [Viitattu 21.2.2014] Helsinki: Työterveyslaitos. Saatavana: http://www.ttl.fi/fi/tyohyvinvointi/tykytoiminta/mita_on_tyokyky/Sivut/default.aspx
- Mäkitalo, J. 2008. Työkyvyn ulottuvuudet. Teoksessa: K-P. Martimo, M. Antti-Poika & J. Uitti (toim.) Työstä terveyttä. Porvoo: Kustannus Oy Duodecim, 162-168.
- Olesen S., Butterworth P., Leach L., Kelaher M. & Pirkis, J. 2013. Mental health affects future employment as job loss affects mental health. Findings from a longitudinal population study. [Verkkolehtiartikkeli]. BMC Psychiatry 13 (1), 1-9. [Viitattu 11.3.2014]. Saatavana: <http://www.biomedcentral.com/1471-244X/13/144>
- Paasivaara, L. 2009. Työnsä kokoinen ihminen. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Parpo, A. 2007. Työllistymisen esteet. Helsinki: Stakes
- Poijula, S. & Ahonen, R. 2007. Irtisanotut: Menetys, muutos ja selviytyminen. Helsinki: Kirjapaja.
- Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma. 22.6.2011. Valtioneuvoston kanslia [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 11.2.2014] Saatavana: <http://valtioneuvosto.fi/hallitus/hallitusohjelma/pdf/fi.pdf>
- Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelma. 19.4.2007. Valtioneuvoston kanslia. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 20.2.2014] Saatavana: <http://valtioneuvosto.fi/tietoarkisto/aiemmat-hallitukset/vanhanenII/hallitusohjelma/pdf/hallitusohjelma-painoversio-040507.pdf>
- Riihinen, S. 2013. Päämääränä elämänhallinta. Teoksessa: A., Tuhkunen & P-H., Heikkinen (toim.) Elämänhallintaa kuntaliitoksessa. Kumppanuudet nuorten hyvinvoinnin tukena. Helsinki: Suomen kuntaliitto, 28–44.
- Svendsen, L. 2008. Work. The art of living. [Verkkokirja]. Durham: Acumen. [Viitattu 20.3.2013]. Saatavana Ebrary -e-kirjakokoelmasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Taimio, H. (toim.) Hyvinvointivaltion suunta. Nousu vai lasku? Helsinki: Työväen Sivistysliitto ry.
- Toikko, T. 2010. Asiakkaat välityömarkkinoiden pyörteissä -esite. Seinäjoen ammattikorkeakoulu.
- Tuhkunen, A. & Heikkinen, P-H. (toim.) 2013. Elämänhallintaa kuntaliitoksessa. Kumppanuudet nuorten hyvinvoinnin tukena. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

Työllisyyden kuntakokeilu Avanti. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. [Viitattu 19.2.2014]
Seinäjoki: Seinäjoen kaupunki. Saatavana: <http://www.seinajoki.fi/tyojayrittaminen/tyollisyydenkuntakokeiluavanti.html>

Työllisyyden kuntakokeilu Avanti- hanke. 20.1.2014. [Verkkosivu]. [Viitattu 11.2.2014] Helsinki: Suomen kuntaliitto. Saatavana: <http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/aek/tyollisyys/kuntakokeilu/hankkeet/Sivut/seinajoki.aspx>

Työllisyyskatsaus. 25.2.2014 [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. [Viitattu 26.2.2014]. Saatavana: <http://www.tem.fi/files/38884/TAMMI14.pdf>

Työttömyys. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. [Viitattu 26.2.2014]. Helsinki: Suomen mielenterveysseura. Saatavana: <http://www.e-mielenterveys.fi/vaikeat-elamantilanteet/tyottomyys/>

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Välityömarkkinat. 6.6.2011. [Verkkosivu]. [Viitattu 19.2.2014]. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. Saatavana: <http://www.tem.fi/valityomarkkinat>

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

LIITE 1. Kyselylomake

Seinäjoen kuntakokeiluhankkeen asiakkaiden taustamuuttajat ja työllistymiseen vaikuttavat tekijät. Vastaamiseen menee n. 15-20 minuuttia ja kyselyyn vastataan anonyymisti. Kiitos vastauksistasi!

TAUSTATIEDOT

1. Missä sinulla on tällä hetkellä asiakkuus? *

Pakollinen kysymys

- ☐ Työllistämisyksikkö
☐ Kuntakokeilu
☐ Kummassakin

2. Sukupuoli? *

Pakollinen kysymys

- ☐ Nainen
☐ Mies

3. Ikä vuosina?

Pakollinen kysymys

4. Siviilisäätö? *

Pakollinen kysymys

- ☐ Naimaton ☐ Naimisissa ☐ Avoliitossa ☐ rekisteröidyssä parisuhteessa ☐ Eronnut ☐ Leski

5. Asuuko samassa taloudessa lapsiasi? *

Pakollinen kysymys

- ☐ Kyllä
☐ Ei

6. Valitse parhaiten **nykyistä** tilannettasi kuvaava kohta *

Pakollinen kysymys

	erittäin tyy- tyväinen	tyytyväinen	en tyytyväinen enkä tyytymätön	tyytymätön	erittäin tyy- tymätön
Olen taloudelliseen tilanteeseeni tällä het- kellä	☐	☐	☐	☐	☐

7. Millä asuinalueella asut? *

Pakollinen kysymys (esim. Jouppi, Uppa, Viitalankylä, Kainasto...)

8. Koulutustaustasi? *

Pakollinen kysymys

- ☐ Perusaste
- ☐ Ylioppilas
- ☐ Ammatillinen koulutus
- ☐ Opistotutkinto
- ☐ Ammattikorkeakoulu
- ☐ Yliopisto tai korkeakoulu

9. Onko keskeytyneitä koulutuksia? *

Pakollinen kysymys

- ☐ Ei
- ☐ On

10. Koulutusalasasi? (Valitse useampi, jos olet opiskellut useamman tutkinnon.) *

Pakollinen kysymys

Humanistinen ja kasvatustieteiden ala: Vapaa-ajan ohjaus, kielet ja kulttuurit, historia, kasvatustiede, psykologia, teologia, filosofia

Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala: Liiketalous, johtaminen, tiedotus, markkinointi, oikeustiede, yhteiskunta- ja valtiotieteet, tulli

Tekniikan ja liikenteen ala: Teollisuus, koneet, sähkö, elektroniikka, rakentaminen, kuljetus, vaate-
tus, elintarvikkeet

Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala: Sairaanhoido, kuntoutus, sosiaalityö, kauneudenhoito, terveystie-
teet, farmasia, lääketieteet

Kulttuuriala: Käsityö, muotoilu, kuvataide, teatteri, tanssi, musiikki, viestintä

Luonnontieteiden ala: Tietojenkäsittely, matematiikka, kemia, fysiikka, biologia, maantiede

Luonnonvara- ja ympäristöala: Maa- ja metsätalous, kalatalous, puutarhatalous, ympäristöala

Matkailu-, ravitsemis- ja talousala: Kotitalous, hotelli- ja ravintola-ala, matkailuala, puhdistuspalve-
lut

Sotilas- ja suojeluuala: Puolustusvoimat, rajavartiosto, poliisi, palo- ja pelastustoimi, vankeinhoito,
vartiointi, nuohous

- ☐ Humanistinen ja kasvatusala
- ☐ Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala
- ☐ Tekniikan ja liikenteen ala
- ☐ Sosiaali-, terveys - ja liikunta-ala
- ☐ Kulttuuriala
- ☐ Luonnontieteiden ala
- ☐ Luonnonvara- ja ympäristöala
- ☐ Matkailu-, ravitsemis- ja talousala
- ☐ Sotilas- ja suojeluuala
- ☐ Sinulla ei ole tutkintoa/tutkintoja

11. Millä alalla olet viimeksi työskennellyt? *

Pakollinen kysymys

Humanistinen ja kasvatusala: Vapaa-ajan ohjaus, kielet ja kulttuurit, historia, kasvatustiede, psyko-
logia, teologia, filosofia

Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala: Liiketalous, johtaminen, tiedotus, markki-
nointi, oikeustiede, yhteiskunta- ja valtiotieteet, tulli

Tekniikan ja liikenteen ala: Teollisuus, koneet, sähkö, elektroniikka, rakentaminen, kuljetus, vaate-
tus, elintarvikkeet

Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala: Sairaanhoido, kuntoutus, sosiaalityö, kauneudenhoito, terveystie-
teet, farmasia, lääketieteet

Kulttuuriala: Käsityö, muotoilu, kuvataide, teatteri, tanssi, musiikki, viestintä

Luonnontieteiden ala: Tietojenkäsittely, matematiikka, kemia, fysiikka, biologia, maantiede

Luonnonvara- ja ympäristöala: Maa- ja metsätalous, kalatalous, puutarhatalous, ympäristöala

Matkailu-, ravitsemis- ja talousala: Kotitalous, hotelli- ja ravintola-ala, matkailuala, puhdistuspalve-
lut

Sotilas- ja suojeluuala: Puolustusvoimat, rajavartiosto, poliisi, palo- ja pelastustoimi, vankeinhoito,
vartiointi, nuohous

- ☐ Humanistinen ja kasvatusala
- ☐ Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala
- ☐ Tekniikan ja liikenteen ala
- ☐ Sosiaali-, terveys - ja liikunta-ala
- ☐ Kulttuuriala
- ☐ Luonnontieteiden ala
- ☐ Luonnonvara- ja ympäristöala
- ☐ Matkailu-, ravitsemis- ja talousala
- ☐ Sotilas- ja suojeluala

12. Työkokemuksesi pituus yhteensä? *

Pakollinen kysymys. Älä laske tähän työkokeilusta, työharjoittelusta ja/tai työvalmennuksesta saatua kokemusta

- ☐ ei työkokemusta
- ☐ alle 2 vuotta
- ☐ 2-5 vuotta
- ☐ 6-10 vuotta
- ☐ 11-20 vuotta
- ☐ yli 20 vuotta

13. Työkokeilun, työharjoittelun ja/tai työvalmennuksen yhteenlaskettu pituus? *

Pakollinen kysymys

- ☐ en ole ollut edellä mainituissa
- ☐ 1 kk
- ☐ 2 kk
- ☐ 3 kk
- ☐ 4 kk
- ☐ 5 kk
- ☐ 6 kk
- ☐ yli 6 kk

14. Oletko ollut palkkatuetussa työssä? *

Pakollinen kysymys. Jos olet, missä viimeksi?

- ☐ Kyllä, kaupungilla
- ☐ Kyllä, valtiolla
- ☐ Kyllä, yhdistyksillä/ säätiöillä (kolmas sektori)
- ☐ Kyllä, yksityisellä työnantajalla
- ☐ En ole

TYÖTTÖMYYS

15. Miltä sektorilta jäit **viimeksi** työttömäksi?

- ☐ Yksityinen
- ☐ Kunta
- ☐ Valtio
- ☐ Yhdistykset, säätiöt (kolmas sektori)

Muu, mikä?

☐

16. Miltä toimialalta jäit **viimeksi** työttömäksi?

- ☐ Palvelutyö
- ☐ Teollinen työ
- ☐ Rakennustyö
- ☐ Kuljetus- ja liikennetyö
- ☐ Maa- ja metsätaloustyö
- ☐ Kaupallinen työ
- ☐ Hallinto- ja toimistotyö
- ☐ Terveys- ja sosiaalialan työ
- ☐ Tekninen, tieteellinen tai taiteellinen työ
- ☐ Opetustyö

Muu, mikä?

☐

17. Mikä oli **edellisen** työpaikkasi työntekijöiden lukumäärä?

- ☐ 1

- ☐ 2-5
- ☐ 6-10
- ☐ 11-100
- ☐ 101- 250
- ☐ 251-500
- ☐ yli 500

18. Viimeisimmän työttömyyskautesi pituus?

- ☐ 0-3 kk
- ☐ 4-5 kk
- ☐ 6-11 kk
- ☐ 1-5 vuotta
- ☐ yli 5 vuotta

19. Mikä johti työttömyyteesi edellisestä työpaikasta?

- ☐ Irtisanouduin itse
- ☐ Irtisanominen
- ☐ Määräaikaisen työsopimuksen päättyminen

Muu, mikä?

☐

20. Mikäli vastasit "irtisanominen", oliko irtisanomisen syynä?

- ☐ Taloudelliset tai tuotannolliset syyt
- ☐ Minusta johtuvat syyt
- ☐ Työnantajan konkurssi

Muu, mikä?

☐

21. Valitse parhaiten sinun tilanteeseen sopivin vaihtoehto

- ☐ Lomautettu
- ☐ Lyhennetyllä työviikolla
- ☐ Koulutuksessa

☐ Työttömyys-eläkkeellä

☐ Työtön

Joku muu, mikä?

☐

22. Valitse allaolevista väittämistä parhaiten sinun tilannettasi kuvaava.

Seuraava kysymys koskee KUNTAKOKEILUA. Älä vastaa, jos sinulla ei ole asiakkuutta kuntakokeilussa.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En ole samaa enkä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Kuntakokeilussa asiakaspalvelu on ollut ystävällistä	☐	☐	☐	☐	☐
Kuntakokeilussa asiakaspalvelu on ollut helposti lähestyttävää	☐	☐	☐	☐	☐
Sain kuntakokeilusta apua ja neuvoa heti kun sitä pyysin	☐	☐	☐	☐	☐
Sain Kuntakokeilusta juuri sitä apua ja neuvoa mitä pyysin	☐	☐	☐	☐	☐
Minulla on ollut tunne, että asiani on hoidettu hyvin kuntakokeilussa	☐	☐	☐	☐	☐
Olen saanut ajan kuntakokeiluun heti tarvittaessa	☐	☐	☐	☐	☐
Olen saanut kuntakokeilusta puhelimella hyvää palvelua	☐	☐	☐	☐	☐
Olen saanut kuntakokeilusta tarpeeksi tietoa ja neuvontaa erilaisista palveluista ja niihin pääsystä	☐	☐	☐	☐	☐
Kuntakokeilussa asiakaspalvelu on ollut selkokieleistä ja ymmärrettävissä	☐	☐	☐	☐	☐
Tapaamisen aikana käsiteltiin minulle tärkeitä asioita	☐	☐	☐	☐	☐
Minut huomioitiin kuntakokeilussa kokonaisvaltaisesti	☐	☐	☐	☐	☐
Minut on pidetty ajantasalla minua koskevissa asioissa	☐	☐	☐	☐	☐
Tapaamisen aikana tehtiin realistinen jatkosuunnitelma	☐	☐	☐	☐	☐

Sain vaikuttaa päätöksentekoon	☐	☐	☐	☐	☐
Kuntakokeilun ympäristö ja tilat ovat rauhalliset ja hyvät	☐	☐	☐	☐	☐
Kuntakokeilun työntekijä on asiantunteva ja osaava	☐	☐	☐	☐	☐
Tapaamiskertoja on ollut riittävästi	☐	☐	☐	☐	☐

TYÖTTÖMYYDEN AIKAISET ETUDET JA PALVELUT

24. Minkä työttömyysturvan piiriin kuulut tällä hetkellä?

- ☐ Työmarkkinatuki
- ☐ Peruspäiväraha
- ☐ Ansiosidonnainen
- ☐ En kuulu minkään työttömyysturvan piiriin

25. Mitä muita etuuksia saat tällä hetkellä ja/tai mistä etuudesta odotat päätöstä? (Valitse yksi tai useampi)

- ☐ Toimeentulotuki
- ☐ Yleinen asumistuki
- ☐ Opintolainan korkoavustus
- ☐ Äitiys-, erityisäitiys-, isyys tai vanhempainrahaa
- ☐ Eläke, mikä?

☐

Jokin/ jotkin muut. Mikä/ mitkä?

☐

26. Oletko eläkeselvittelyssä tai onko sitä tarjottu?

- ☐ Olen
- ☐ En ole, on tarjottu
- ☐ En ole, ei ole tarjottu

27. Valitse parhaiten nykyistä tilannettasi kuvaava vaihtoehto

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En ole samaa enkä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Haen koulutukseen aktiivisesti	☐	☐	☐	☐	☐
Haen koulutukseen omatoimisesti	☐	☐	☐	☐	☐
Haen töitä aktiivisesti	☐	☐	☐	☐	☐
Haen töitä omatoimisesti	☐	☐	☐	☐	☐
Minulle on tehty TE-toimistossa työllistämisen suunnitelma/aktivointisuunnitelma	☐	☐	☐	☐	☐

28. Miten paljon sinulle on tarjottu julkisia työvoimapalveluita viimeisen 5 vuoden aikana ollessasi työtön?

	Paljon	Melko paljon	jonkin verran	Melko vähän	Ei yhtään
Verkkopalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
Koulutus- ja ammatinvalintaneuvonta	☐	☐	☐	☐	☐
Työllistämistä edistäviä palveluita (työkokeilu, kuntouttava työtoiminta, palkkatuettu työ)	☐	☐	☐	☐	☐
Etuusneuvonta	☐	☐	☐	☐	☐
Työnhakuvalmennus, uravalmennus, työhönvalmennus	☐	☐	☐	☐	☐
Työsuhdeasianeuvonta	☐	☐	☐	☐	☐
Yrittäjyysneuvonta	☐	☐	☐	☐	☐
Muiden työnvälityskanavien neuvonta	☐	☐	☐	☐	☐
Palkkaturvaneuvonta	☐	☐	☐	☐	☐
Muu, mikä? _____	☐	☐	☐	☐	☐

29. Oletko tällä hetkellä jossain työllisyyttä edistävässä toimenpiteessä?

- ☐ Ei
- ☐ Kyllä, työnhakuvalmennuksessa/ uravalmennuksessa/työhönvalmennuksessa
- ☐ Kyllä, työkokeilussa
- ☐ Kyllä, työvoimakoulutuksessa/ koulutuskokeilussa
- ☐ Kyllä, kuntouttavassa työtoiminnassa
- ☐ Kyllä, omaehtoisessa opiskelussa
- ☐ Kyllä, palkkatuetussa työssä

30. Onko sinulla ollut viimeisen 5 vuoden aikana asiakkuuksia muualla kuin kaupungin työllistämisyksikössä ja/tai kuntakokeiluhankkeessa? (Valitse yksi tai useampi)

- ☐ TE- toimisto
- ☐ Työvoiman palvelukeskuksessa (TYP)
- ☐ Sosiaalipsykiatrisessa yhdistyksessä
- ☐ Yksityisessä yrityksessä, missä?
- ☐ Työllistämishankkeessa- tai projektissa, missä?
- ☐ Työpajalla, missä?
- ☐ Jokin muu taho, mikä?
- ☐ Ei ole muita asiakkuuksia

31. Oletko käyttänyt seuraavia palveluita viimeisen 5 vuoden aikana?

	Paljon	Melko paljon	Jonkin verran	Melko vähän	En yhtään
Sosiaalitoimi	☐	☐	☐	☐	☐
Velkaneuvoja	☐	☐	☐	☐	☐
Laitoshoido	☐	☐	☐	☐	☐
Perhepalvelut, kasvatus- ja perheneuvonta	☐	☐	☐	☐	☐
Neuvola	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaalipäivystys	☐	☐	☐	☐	☐
Päihdepalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
Mielenterveyspalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
Kuntoutuspalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
Lastensuojelu	☐	☐	☐	☐	☐
Muut kunnalliset sosiaali- ja terveyspalvelut. Mitä? _____	☐	☐	☐	☐	☐
Muut yksityisen sektorin sosiaali- ja terveyspalvelut. Mitä? _____	☐	☐	☐	☐	☐

TYÖNSAANTIIN VAIKUTTAVAT ASIAT

32. Miten arvelet seuraavien asioiden vaikuttavan omaan työnsaantiisi?

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En ole samaa enkä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Ikä	☐	☐	☐	☐	☐
Sukupuoli	☐	☐	☐	☐	☐
Koulutuksen puute	☐	☐	☐	☐	☐
Osaamisen puute	☐	☐	☐	☐	☐
Väärän alan koulutus	☐	☐	☐	☐	☐
Vanhentunut koulutus	☐	☐	☐	☐	☐
Työkokemuksen puute	☐	☐	☐	☐	☐
Työkokemus väärältä alalta	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteiskunta vaatii liikaa	☐	☐	☐	☐	☐
Heikko työmarkkinatilanne omalla alalla	☐	☐	☐	☐	☐
Terveys	☐	☐	☐	☐	☐
Siisteys, hygienia	☐	☐	☐	☐	☐
Motivaatio	☐	☐	☐	☐	☐
Kielitaidon puute	☐	☐	☐	☐	☐
Henkilökohtaiset syyt	☐	☐	☐	☐	☐
Velat/ Taloudelliset ongelmat	☐	☐	☐	☐	☐
Päihteet	☐	☐	☐	☐	☐
Muut riippuvuudet	☐	☐	☐	☐	☐
Rajoitteet toimintakyvyssä	☐	☐	☐	☐	☐
Kulttuurillinen tausta	☐	☐	☐	☐	☐
Kotoutumisongelmat	☐	☐	☐	☐	☐
Palveluiden siirtyminen verkkoon	☐	☐	☐	☐	☐
Toimivien palveluiden puute	☐	☐	☐	☐	☐
Palveluiden toimimattomuus	☐	☐	☐	☐	☐
Muu, mikä? _____	☐	☐	☐	☐	☐

33. Valitse parhaiten nykyistä tilannettasi kuvaava vaihtoehto

Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En ole samaa enkä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri miel- tä
---------------------------	-------------------------------	---------------------------------------	-----------------------------	------------------------------

Koen työnhaun itselleni vaikeaksi	☐	☐	☐	☐	☐
Haluan siirtyä jo eläkkeelle	☐	☐	☐	☐	☐
Pärjään hyvin ilman töitäkin	☐	☐	☐	☐	☐
Teen töitä pimeänä (harmaa talous)	☐	☐	☐	☐	☐
Vuorokausirytmieni on sekaisin	☐	☐	☐	☐	☐
En kykene hoitamaan asioitani	☐	☐	☐	☐	☐
En koe työntekoa tärkeäksi osaksi elämääni	☐	☐	☐	☐	☐
En tiedä mikä ala/ammatti olisi minulle sopivin ja mieluisin	☐	☐	☐	☐	☐
Turvaan talouteni muiden ihmisten rahoilla (lähipiiri)	☐	☐	☐	☐	☐
Tarvitsen palvelua, jossa asioitani käsitellään kokonaisvaltaisesti	☐	☐	☐	☐	☐
Hyötyisin henkilökohtaisesta, yksilöllisestä palvelusta	☐	☐	☐	☐	☐
Hyötyisin ryhmävalmennuksesta, jossa käsiteltäisiin yleiseen hyvinvointiin liittyviä asioita	☐	☐	☐	☐	☐
Koen työelämätaidoissani puutteita	☐	☐	☐	☐	☐
Haluan muutosta nykyiseen elämäntilanteeseeni	☐	☐	☐	☐	☐
Koen voivani vaikuttaa elämäntilanteeseeni	☐	☐	☐	☐	☐
Tarvitsen lisäselvitystä terveyteen liittyvissä asioissa	☐	☐	☐	☐	☐
Tarvitsen lisätietoa erilaisista työllistämistä edistävistä palveluista	☐	☐	☐	☐	☐
Olen tietoinen erilaisista koulutuksista	☐	☐	☐	☐	☐
Minulla on selkeä kuva Seinäjoen kaupungin työllistämistä edistävistä palveluista	☐	☐	☐	☐	☐
Olen tyytyväinen Seinäjoella järjestettäviin työllistämispalveluihin	☐	☐	☐	☐	☐

34. Mitkä asiat voisivat edesauttaa työnsaantiasi?

35. Millaisia työllistämistä edistäviä palveluita mielestäsi tulisi lisätä?

36. Arvioi terveyttäsi ja voimavarojasi työelämää ajatellen tällä hetkellä.

	erittäin tyytyväinen	tyytyväinen	en tyytyväinen enkä tyytymätön	tyytymätön	erittäin tyytymätön
Terveys	☐	☐	☐	☐	☐
Voimavarat	☐	☐	☐	☐	☐

37. Arvioi terveyttäsi ja voimavarojasi työelämää ajatellen 5 vuoden päähän.

	erittäin tyytyväinen	tyytyväinen	en tyytyväinen enkä tyytymätön	tyytymätön	erittäin tyytymätön
Terveys	☐	☐	☐	☐	☐
Voimavarat	☐	☐	☐	☐	☐

38. Sana on vapaa. (Kerro palvelukokemuksistasi, mielipiteesi kyselystä ja siihen vastaamisesta)
